Усьве Бәк'о

Һ'әсрәта мьн

Һайпетһрат

Ex. 1

УСЬВЕ БӘК'О

Ûsivê Beko
Hesreta min

Һ'әсрәта мьн

H.03

НӘШИРӘТА Һ'ӦКӦМӘТЕЙӘ ӘРМӘНИСТАНЕ

С (Քրդ)
Բ 40

Нава бәрәвока Усьве Бәк'ода—бь сәрньвиса «Һәсрәта мьн», hатьнә щиwаркьрьне әw шьер у шьеред вәкьри, ед кӧ шайир ван салед пашьн әфрандьнә.

Т'емаед шьеред бәрәвокенә: хәбата мәрьвед советиейә әфрандар, wәтәнһьзи у әдлайи, бьратийа щьмаәта, нӧб-кьзкьрьн. Бәрәвокеда hәнә ӧса жи чәнд нмушед вәчекьрьна фолклора щьмаәта к'ӧрда.

Щики башqә дьгр'ьн шьеред бәрәвокейә вәкьри.

ՈՒՍԸՎԵ ԲԱԿՈ (ԲԱԿՈԵՎ)
ԻՄ ԻՂՁԸ
(քրդերեն)
Հայաստանի պետական հրատարակչություն
(Հայպետհրատ), Երևան, 1963

УСУВЕ БАКО (БАКОЕВ)
МОЯ МЕЧТА
(на курдском языке)
Армянское государственное издательство
(Айпетрат), Ереван, 1963

ӘЗ У БЬЛУР

~~(Дәwса пешхәбәре)~~

— Ньзаньм чьма бир'а тә чумә,
Нә зани, әз у тӧ әм к'и бунә,
Чьр'а мьн чь кьрйә, нәмез наки,
Нахази мьнр'а хәбәрди т'аки?
— Мьн бьбәхшинә, блура дарин,
Нә әз хwәндимә, е бәре ниньм,
К'ламе т'әзә нһа ләв тиньм.
Дәнге мьн бльнд, wәк дәнге әwра
У бәла дьбә әw нәму дәра.
— Нә жь әwра нәртьм дәнг дәрнае,
Ле дәнге мьн ширьн бу, дьлован,
Дькьр хӧшин мина пеле аве,
П'ьр ахин hәбу, шәwат у кьзин;
Wева qәнщ дьбу hәр хәм у брин.
— Минани бәре әз тә кьздькьм,
Р'ӧне мьндани у тә бирнакьм,
Qәй qир'ина тә әw дәнге мьн бу,
Паше пе ньсйам, гава мәзьн бум.

— Мə тəви һəв пəз дьбьрə чере,
Гӧл-сосьнада дьданə гəре.
Нə бериван бь дəнге мьн—тə
Xwə биркьри топ дьбун дора мə.
У мьн ахина дьле тəйи бəнги
Жь рӧн дəрдьхьст, бəр wана ҏадьхьст.
Ньзаньм чьма бира тə чумə,
Иди мьн нади тӧ сəр леве xwə...
— Ле əз чь бежьм, блура дəлал,
Нə дербаз бунə пьр сал у бһар,
Иди əw ниньм, ча бəре—нəчар,
Нһа дəнгбежьм,—шайире иро,
Кламе тəзə лəв тиньм һəрро,
Щурə-щурəнə у пьрьн аwqас,
Гьшк жи тəзəнə, тӧ wана нəнас.
Мqаме кламе мьн—нəсьнə, пола,
Ҏакет у доргəр, гəмйа атомйе,
Әрде хам-хопан, əдлайа дьне...
— На, тӧ фланкəсе бəре нини,
Кьвшə нахwази тӧ мьн бир бини...

ПАРТИА

Партиа, тӧ бəйраqа милион мəрийа,
Бей тə сефил, пирəдейə дьнйа,
Бей тə шайи, жийин тӧнə,
Бей тə дума мəрьватийе жи кьнə;
Ҏйа тə огьрə, дуз у шəмал,
Щийе хькə-хали тə кьрйə шен у мал,
Wəлгəрандйə бəстед хам у хопан,
Кьрйə бəра зəвийед смьлгьран.
Чəрха һиве, стəйрка, дəст тəдайə,
Сӧра чəрха дьне тə һьлдайə,
Пепəльнг данйə бəрбь əрше əзмин,
Wəки бь реча Йури Гагарин
Мерхаса бьшини сəр һива зəрин.
Дьһа кӧтабуйə сьрйа qӧрна кəви,
Миасəр дьбə һəр xwəстьн у һəр xəwн.
Бəр, овкиан, хӧшина xwə текнə йəк,
Дəнге пеле wə бьбьһем qасəке,
Ча салйута азайа мəрвайе,
Ча бəсанийа мьраза у шайе.
Тəйр у ту, баскед xwə qаим һəвхьн.

Чаwа чомахе ль дəфе дьхьн,
Сазбəндийе бькьн нава һəwеда,
Партиа миасəр дькə хəwна «əвда».
Сəра Кремледа дəнгə у бəсə,
Qöрнада чьqас хун кьшиайə-бəсə!
Хастьна дьне ньһа əw пьрсə,
Дəф у зöрнə, дəрен, лехьн мьзгин,
Əгитно, рабьн, рожа ироин
Ледьн нəзар салйутед шальхин.
Əлəмəтие бьднə əрд у əзмин,
Qöрьлта хwə дькə Партиа Ленин.
Комунизм хwəстьна милионанə,
Кəсрəт у мəрəме шəрк'аранə.
Əw те бь изьн у ашкəрə,
Гəф, мьхəнəти бь wе нькарə.
Əw бь əхтйари һа пəрвəдьдə,
У дəрге дьне бəр wе вəдьбə.
Сазбəндно, лехьн qəйде алтьндара,
Бьла дəнге qəйде мə бəлабə
Чар qöлбе дьне-нав хəбатк'ара,
Бо шəрк'арйа wан агьр-алавбə.
Партиа, тö бəйраqа милион мəрийа,
Бей тə сефил, пирəдейə дьнйа,
Бей тə шайи, жийин тöнə,
Бей тə дума мəрьватийе жи кьнə.

ЛЕНИН У ƏДЛАЙИ

I

Ленин!
Чь навəки маqулə у дəлал,
Бəр дьле мəрийа—
Канйа бəхт у мразə авзəлал.
Наве нəмьри
Чаwа һатə руе дьнйе, рое жи
Ишьqа хwə да wи.
Бь wи нави гöл вəдьбьн һəрсал,
Канийе qöрнада
Зьһар бубун,—дькъшьн бһар, бһар.
Бь бlме Ленин
Кəwа əдлайие к'этə нав зəмин,
Тəв бунə шəрк'ар,
Кö бьвьн хwəйе к'əда хwə нəлал.

2

Ленин!
Дəwран берəкм бу, к'амбах у рəзил.
Ленин бу wəки

Азаи да әw млəтед һесир
Ленине мәзьн
Дьнйа кәвн авит, кьрә сәро-бьн,
Дәwса wе сазкьр
Дьнйа сәр ҏастйе, дьнйакә лап дьн.
Ӧлме Ленинә,
Мәрвайнеҏа ә'длайе, бәхт тинә,
Әw буйә символ,
Сильна ә'длайейә һәрә зор.
Бь ӧлме Ленин
Мәрийе советие фьҏинә ә'змин,
Бәртә'ва зеҏин
Шандьн ль сәр синге һива зәрин.
Ленин, ә'длайи,
Әw навьн нһа мраз у шайи,
Әwә доҏгәрьн,
Һәр тьшти гәм дькьн,
Дьгрьн пешйа овкйана, тофане
У тиньн ҏае.

3

Ленин тәви мәйә,
Наве Ленин у ә'длайе
Щие хькә у хали
Дькьн мал у авайи.

Щие хам у qьҏьстан
Әw дькьн ә'йни гӧльстан,
Әw навьн, кӧ дьбьн
Стансйед электрикейә шәwqдар,
Баг', баг'че кәwаск'ар
У к'архане кәзар-кәзар;
Әwьн хәмле дьнйе,
Сильна шәҏк'арийа мәрьвайе.
Әwьн—щмаә'т, дьнйа
Бо азайе ҏакьрьнә п'ийа.
Ленин!

КӘСРӘТА МЬН

Мьн кьздькьр ԝан кание авсар,
Тәйр у туйе чардор рьндә-кʼӧбар,
Ԝан бәрх у каре нәсә-рәвок
Ԛәй минани мә бьчук у зарок.

Мьн кьздькьр чʼйа у бани,
Минани бука тәв хәмьли,
Тьршо, сьпьнг, кәрәнг у мәндьк,
Совәкʼари, рәв, бәз у листьк.

Мьн кьздькьр бһара хԝәш,
Кӧлилкед бәдәԝ, кәзар рәнги
У ԝан гӧле сор, чилә-ԛәрԛаш,
Ԝи бьлбьле ль сәр ԝан бәнги.

Мьн дьхԝәст тәбйәт у бһар,
Щмаәʼта хԝә чаԝа йәкәхтйар,—
Жийина хԝәш у мәрьваи,
Кʼәда нәлал у рәкәти.

Мьн дьхԝәст, ԝәки ԝар у кʼәԝшән
Мешә, зозан, чайир у чиман
У ԝьр кәрийе пез бь кәзара
Тәв бьбуна е хәбаткʼара.

Мьн дьхԝәст, ԝәки щмаәʼта мьн
Тӧ нәбуйа һесир у зманкьн,
Нәбуйа шване ль чʼйа гәрок,
Ле нәхьста бруск у тәйрок.

Дьхԝәст, ԝәки хорт у ԛизе мә
Бьзәԝьщиана бь дьле хԝә,
Бьбуна хԝәй әмьр у изьн,
Нәкьрана ахин у пера газьн.

Мьн дьхԝәст, ԝәки щмаәʼта мьн
Тәви нәму мләте дьн,
Бь змане дйа хԝә нәлал
Хԝәнди буйа, ле нә кәрʼ у лал.

Дәри вәкьр Октйабра Мәзьн,
Жь хәԝе ракьр щмаәʼта мьн,
Бәйраԛа ал нав мәда нькaнд,
У әмре тәри жь мә ԛәтанд.

Ԝа хԝәстьна мьн һатә сери,
У әмре зәлул мә бьһӧри,

Нава мьләте аза, бьра,
Әм жи ша дьбьн тәви Wана.

Бәла бун чун у пәй һәв кьшйан,
К'очәрти, кон, р'әв, мьж у думан,
Wәр-к'әWшәне мә гьшк хәмьлин,
К'әтнә нава тәриqа зәмин.

Һәсрәта мьн, йа гәлә сала
Миасәр буйә нав ә'мре мьнда,
Әз бумә дәнгбеже гиро,
Мьqаме мьн азанйә иро.

ШӘВӘР'ӘШ

Һьфьр', нә'лләт ль тә, һәр'и вәнәгәр'и,
Шәвәр'әша бь зәлули, ә'мре гьри.
Щә'суси бу, qәйд у зндан, дәрд у кован,
Мләт дәсте зальман бу сал у зәман.
ДәWран һатьн у дәрбаз бун бь п'ьр' мәзил,
Мләт жь тә шәвәр'әше мабу һесир.
Мина п'әнще шера тә п'әр'ьтанд,
Тә дьле щмаә'та мьн хар, кьрә бәрбат,
Жь сәWт у бина тә бьә'щим һәр р'ож у сал,
Тӧ буйи зар'отйа мьн, тә дьле мьн хар.
Һәр'и, шәвәр'әша тә'ри, вәнәгәр'и,
Тӧ qәт'ьли, тӧ зальми, кӧл у гьри.

К'әскәсоре кәван гьртйә п'еша ә'змин,
ӘW бәйраqа азадарә, тә'ва зәмин.
Р'ое п'әр'вәда, дәрд, хәзәб орт'е һьлат,
Бона мләте мьн жи шайи у шәWq һат.
Кәр' у лал бум әз, бе сәWт у дәнг,
Дь к'урайа ӧлм стәнд сәqа у р'әнг.
Әз бум кәWе ч'ә'вканийа Әләгәзе,

Нава дьле колхозване бәр Әрәзе,
Синге п'ала, шьван, р'әзԜанед к'әдһ'әлал,
Беривана, бук у кәчкед дьл әвиндар.
Жь Ԝан авед чәвканиан тасәке тиньм,
Бәр щьмаәта хԜә әз бь әшԛ датиньм.
Шәвәр'әше, һәр'и, иди вәнәгәр'и,
ШәԜԛе дайә к'әскәсора кәванкьри.

К'ЛАМА МЬН

1

К'лама мьн пьр' наздарә,
Хәбат у нӧб же дьбарә,
ӘԜ жь канйа һәрә к'урә,
Мәрәмава беԛӧсурә.
Нә атомә, нә жи авза,
Нә мәрталә, нә жи шурә,
Ә'длайиә, ә'мре аза,
Дьнйаеда пьр' мәшурә.
Бәр Ԝе һечьн тәйрок, баран,
Тофан, бруск, мьж у думан.
На, башԛәйә к'лама мьн,
Әз һәр Ԝева дьбьм гиро,
Һәwәса мьн һатийә иро.

2

ӘԜ кәвотка һәмднейә
Чилә-ԛәрԛаш у һьжмәк'ар;
Бәр мԛаме к'лама мьн

Дькәлә буза «шәр́е сар».
Әw зәвйа пәмбӧйайә qәрqаш,
Гуше р́әзе тьрианә
У бахче кӧлилка бинхwәш.
Стансйа электрике шәwqдар,
Мәдане мә кәзар-кәзар,
Бәр́а әдлайейә, йа нен,
Щийе хькә-хали, qрьстан
Тәв дькә авайи у шен,
Дькә щнәт у гольстан;
Әw кәда гәлә мәрийанә
У хәбата милион мьла,
Әw бәхтә, мразе дьла.

3

Клама мьн, әw тәви мьн
Буйә машоqа һива зәр,
Сӧр́а дьне бьрйә дәр.
Аһа клама әмре мьн
Тәв р́акета чаwа бәсбьр
Дьне фьр́йә, чуйә жоре.
Әwе бь милион километр,
Шькле һиве анйә жере,
Гәмйа атомейә—«Ленин»,
Сәр бәр́, овкйана дьгәр́ә
У буза сал у зәмана

Әw qәт-qәт дькә, дьбьр́ә.
Наве клама мьн—«кәвтсали»,
Һәр сале wе—кәзар кани.

4.

Ле дәнгбежед клама мьн
Пьр гәләкьн, әw милионьн,
Гьшк хәбатчие мала мәзьн:
Әwьн бәйраqа мәйә ал
Дәсте хwәда qаим дьгрьн,
Кәвтсалйе әw нйви дькьн,
Бәхт у мраза тиньн һәр сал.
Әwьн, кӧ буза овкйана
У бәр́а дьqәльшиньн,
Хwәлйа хопан wәлдгәр́иньн,
Нан тег дькьн ль wандәра.
Әw мәри кӧ дьгрьн пешйа
Канала, щәwа у чәма
У гәм дькьн ава wана,
Тиньн р́ае нава лула
Р́ӧк у шәмале дьднә тәва.

5.

Гәлә зор́ә клама мьн,
Мqаме тәк мәрийа нинә,
Әw клама милионанә.

Машоq дькə дьне, мəрийа,
Баwарбуне дьдə wана,
Əw бəла дьбə кəму щийа,
Милиона р̧адькə əw п̧ийа,
Тəва дькə дəнгбеж, мерхас,
Дькə йəк-йəк Сайат-Нова,
Чайковски у Комитас;
Qöрнə wе һе чьqас-чьqас,
Косте öса пешда биньн,
Кö бьqəйде к̧лама мьн
Шəв у р̧ож бьстрен п̧əйе
Пьр̧ дəлалйа Wəтəне мьн.
К̧лама мьн—хəмла əзмин,
Р̧öн у тaqəте дьдə зəмин,
Шəwq у шəмале дьдə р̧ое,
Бəр əдлайа кəмдьнйае
Шəр̧е сəрхöр тинə р̧ае.
К̧и рьнд занə к̧лама мьн,
Wе тобəкə к̧ламе дьн.
К̧лама мьн п̧ьр̧ дəлалə,
Кöб у хəбат же дьбарə.
Əз һəр wева дьбьм гиро,
Лəма wəр̧а стра иро.

WƏTƏН

Wəтəн, əз мəтне тə чаwа бьдьм,
Wəки бь дьле к̧əл əз һесабьм?
Хəмхöрйа тə мəр̧а п̧ьр̧ гəлəкə,
Дəре к̧əсиба һəр кəс вəнакə,
Брина дьле wан əw дəрманкə.

Нəхwəндитие əм һьнгавтьбун,
Шəв у р̧ож əм дьчарчьрандьн берəнм.
Əм к̧əлогьри һивийа тə мабун,
У хали нəдьбун һесред мə гəрм.
Кьк̧иатада тö дьһати хöйан,
Тə мина п̧əнщ у нəдира р̧ое
Шəwq вəда, днеда буйи əйан,
Тə əм дəрхьстьнə нав р̧онкае.
Бринед мə к̧ур бун у п̧ьр̧ хəдар̧,
Жь дəсти зöлмьк̧арие əм стöхар,
Тəр̧иеда дьхальфин һа сал бь сал,
Тə бь р̧əһмдари дəри мə вəкьр,
Мəлкəмкьр змане мə лал, брин,
П̧ешк̧еши мə кьр əв к̧əрфед зер̧ин.

Мала мәзьнда чʼәве мә вәкьр...
Тә бь кöб мә пьрси кал у кәԝал,
Ԛәнщкьр брине щмәʼта бәткал...
Бәнгзе тә дьхԝенә ль һәр эле,
Наве Ленин ԛәй нәхш-нигарә ле.
Бь тә у ԝи нави бәндә дьфьрʼьн,
У дор чәрха дьне әԝ дьгәрʼьн.
Ԝа ԝи нави бәдәԝи дайә тә,
Кö бәр сьвра тә топ дьбьн бәндә.
Шьклəки бәдәԝә нава дьне
Жь нава дәрге тә әԝ буйә хьне.
Кьсрәти у кöби, ширьн дильм,
Гöмана зәмини, Ԝәтәне мьн.
Херхазйа әʼдлайе диса тöйи.

Нә тәʼва зерʼин жь рʼоһьлате
Шәԝԛ у шәмалева һәр сьбә дәрте.
Топʼраха тә щие рʼоһьлатейә,
Шәԝԛа рʼое әԝ шәмала тәйә.
Авьлкәйате дьди ед аһьл,
Тәва дьки тö сьнәʼтчиед аԛьл.
Бәдәԝи һәрдәра: ль сәр әʼрде,
Нава кʼурайа овкйана, бәʼра.
У кәта нава кәвт ԛате һәԝе.
Зутьре тöе һиве хԝә бьки ԝар,
Бо әʼвда хер-зәйнәт жор бини хар.
Ԝьр һәрʼи сәр Венере, һәла ԝеда,

Бәʼса тәзә бини бона зәмин.
Әз чаԝа мәтʼне тәи бекöдур
Иро бьсеԝриньм бе тö ԛöсур?

Рʼәԝша әʼрде жи у әʼзмин жи тöйи,
Кʼе тә дьвинә, дьминә кәйри.
Гәло ԛә мәрйе кʼәсьри у ти
Дькарә тʼербә пе гöләаве?
Ԝәтән, бәдәԝ у аԛьлбәнди.
Мәтʼне тә бь готьн набә у кемә,
Тö дьнйеда кʼәтии сәргованди,
Тә топʼа дьнйае ԛәй кьрйә листок,
У һәр дәрбе тә: гәмикә «Восток».

Топʼа дьнйае дьзвьрʼә дор рʼое
У һәр фьтләкә ԝе-фәсле дьнйае,
Ԝәтән, тöйи фәсле днйальке.
Шәрʼкʼара бина әʼдлайе һьлданә,
Тәда дьбиньн бһар у сьтʼари.
Хут тöйи һоста чәрх у фәләке,
Бһара мәрвайе, кöб у әʼдлайи.

До̆ БРА

До̆ бранә р'у ә'змин,
Ԝьр чап дькьн, дьпивьн,
До̆ доргәр'е «Восток»-ьн,
Ԝанр'а бунә һәсп у зин.
Ша ԛсә дькьн һәвр'а,
До̆ әԝлӓдьн, до̆ бра,
П'ешк'еш т'аще ә'длайе
Дьһуньн бо дьнйае.
Әԝ т'аще ԝан жь нубара
П'ьр' стәйрканә, жь ә'змин,
К'о̆ дьхәмлиньн зәмин.
До̆ бранә ширкәлал,
Һета мәйә п'ьр' зәлал,
Дьбьн нав ә'змане шин,
Баске ԝан пола ԛәԝин;
Әԝ до̆ бһарьн, до̆ бра,
Р'йа бред ә'ԝльн дьгәр'ьн,
Ч'әрха дьнйае дьзвьр'ьн.
До̆ бранә, до̆ титал,
Ә'гите Ԝәт'әне советие

Бә'сбьре мә амьндар,
Дәнге ԝана зиз, к'о̆бар,
Дәрте жь к'урайа дьл,
Буйә ԛәԝат, буйә мьл,
Сьлав дькә мәрьвае,—
Дьне к'әтийә нав шайе.
До̆ бранә у до̆ дьл,
Т'әви дьлке ԝани гәрм
Вьр дьк'о̆тьн милион дьл,
Жь хун у тамаред Ԝәт'ән
Әԝ бунә ә'гит, лапә нас.
До̆ бранә, до̆ мерхас,
До̆ бранә, әԝ до̆ нәхш,
Ԝана һива зер'ин жи
Кьрйә гиро у сәрхԝәш.
До̆ бранә, до̆ т'унсьз.
Жь ԛәԝата ԝанә ә'длайи
К'ур дьнә'льн һәр шәр'кьз.
До̆ бранә, до̆ бә'сбьр,
Ә'длайе хԝәй дькьн:—
Бьтәмьрә шәр', агьр.
До̆ шәмальн, т'ә'ва сор,
П'епәльнга датиньн,
К'о̆ бьфр'ьн дһа жор.
Паше р'е вәкьн бәрбь һиве,
Текнә т'ьлие гөстиле.
До̆ бранә, мьзгинбьр,

Дӧ бранә у дӧ шер,
Р'йа Wанр'а Wе һәрън-бен
Һәзар-һәзар пионер,
Диһаркьн сӧр'а әрша,
У әW бьбә р'йа бәнда,
Бьбә сәйранга әвда.
Дӧ бранә р'у әзмин,
Wьр дьпивьн у чап дькьн,
«Восток» Wанр'а һәсп у зин.

ДӘНГ У БӘ'СЕ WӘТӘНЕ МЬН

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Дора дне, нава әрша,
Ль сәр һиве, бәрбь стәйрка,
Ль сәр әрде, ль сәр бәра,
Шӧрәт, р'ӧн у әшq дайә мьн.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн,
Комунизмә, әмре аза.
Һәр бә'сәк Wе тәриqәкә,
ХәWна qӧр'на, йа мраза,
Р'о жи жь Wе дьбрьqә.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
ӘW сәрһатийа мерхасанә,
Һәр хәбатчие мала мәзьн,
БаWарбуна пьзмаманә,
Нишан дьдә р'е у изьн.

Дәнг у бә'се Wәтәне мьн
Шәмалә жь бьрща мәзьн,
Ә'длайиә, р'йа мәрьвайе,
Хәмле тәзә дьднә зәмин,
ӘW qӧр'на кәви тиньн р'ае.

КОМЕВА ДЬЧЬН ТӘСӘЛИЙА ДЬНЕ

Гәло бьруске ньшкева леда,
Гәло дьнйа кәвн ньлшйа, кәдьми?
Нае бира мьн, у тӧ тьшт нәди.
Мешә, щәԜ у чәм Ԝа кьрнә хӧшин,
Шәмаләк фр'и у чу руе әзмин.

Әз ньзаньм, гәло р'ое п'әнще
ХԜә Ԝе шәмалера гӧһастьбу,
Йане әԜ Ԝер'а к'әтьбу ләще?
К'әрдӧ шәмала бәри һәв дабун,
Йане бь дәсти мәрийе мә р'окә
Дьн битәр бу, р'онкайи да дьнйе.
Зорбун у гәрмайа хԜәва Ԝәкә
ՔәԜат у бльндайа Ԝе р'ое,
Йане нета шәмале бу зора
Һиве у стәйрка банйа р'ае?

Гәло әз тәзә р'адьбумә п'йа,
Йане иди дьк'әтмә нава щийа?
Ньзаньм, стансиа электрикеда

Машинә дьда хәбьтандьне?
Քәй бежи, һәма нава гәмйеда
К'омева дьчун тәсәлйа дьнйе.
ДьՔәԜьмә сәр бәр'а Քәр'ьми,
Мә Ԝьр сӧр' у сәрмер'а шәрдькьр,
Йане хәбата хԜә к'ӧтакьри
Хәбата р'оже томәридькьр.
ҺәԜеда һәр дит алав у агьр
Ле чь ՔәԜьми,—мьн тәгмин нәкьр.

Ньзаньм, әз дьк'әтмә машине,
Йане әз пәйа дьбум Ԝе дәме?
Дьбә әз Москваеда дьгәр'йам.
Мьн дит, мәри топ бубун дора һәв,
Говәнд гьртьбун у дьлистьн тәв.
Ньзаньм, әз к'әтмә нава к'оме,
Йане тәзә дәрк'әтмә жь Ԝе?
Тә'вәкә шәмал р'әшйа сәр әрде,
К'әскәсоре кәван да руе әзмин
У нава шәмале дәрк'әт хортәк,
У готьн—әвә Йури Гагарин,
Һәр әвә мерхасе дьнйаейә тәк.
Ньзаньм, тофан р'абу, ч'йа ләՔйан,
Ә'Ԝре дьне кәԜеда тәՔйан?
Ньзаньм, бәр соба эгьр бум әз,
Ԝьр мьн пола у кәсьн дькәланд,
Йане дьк'әтмә мәдане бь ләз,

Йане малда руньшти мьн дьханд?
Һәwар у qирин к'әтә руе әзмин,
У ә'wр бь търс алики рәвин.
Пе нәкәсйам, п'ак нае бира мьн,
Сери нәк'әтм гәло чаwа бу,
Топәкә эгьр у гәлә мәзьн
Wа һәwеда дьфьри у дьчу.

Ньзаньм, әз дьчумә әскәрие
У wьр синоре Wәтен хwәйдькьр,
Йане әскәре мә вәредькьр
Бәрбь мала Wан, бь дәф у зӧрнә,
Кӧ дьнйаеда шәр у дә'w тӧнәбә.
Мьн нһери жор, ле баwарнәкьр,
Р'о тәмам жорда һатә харе,
П'әнще шәмале чькйанә әрде.
Нава шәмале хортәки дәвк'ән
Дәрк'әт, готьн—бре Гагаринә,
Герман Титов—әwләде Wәтән,
Мина Wи ч'әвшин у хунширьнә.
Ньзаньм, әз руньштьбум дора
Т'әхте тжи минани һәрщара,
Йане жь тәхтә иди вәдьк'ьшйам?
Ньзаньм, гәло нава зәвийа зәр
Мьн пе комбайне зәви дьдрут,
Ћәбе нен минани ч'ем дьда дәр?
Ньзаньм, чаwа бу, һәма ньшкева,

Тәе бьгота пьшта ә'wра шкәст,
Һәwеда бу гьмә-гьма Wана,
Qәй Wи дәнгива дькрьнә һәwар.
Ньзаньм, гәло Wана чь дьхwәст,
Һәwеда къвш бу топәкә шәwqдар.

Ньзаньм, тәйроке дәшт у к'әwшән
Һьлу кьрьбу, кьрьбу wеран,
Йане һасьләта баг-бахча, зәвийа
Лод кьрьбу сәр һәв минани чийа,
Йане жь дьнйе ронкаи һьлк'ьшйа?
Һәр wе заньм бу qарин у qижин.
Хәмләкә бәдәw фри руе ә'змин,
Ә'wра шабуйи һәвхьстьн, к'әнйан.
Wана сәр әрде рәшанд п'ьр баран,
Баране хәмьланд чийа у аран,
Барана хwәш мина гӧләаве
Бьрьqанд Wәтәне мәи әдлайе.

Гәло нава бегла әз дьгәрйам,
Ньзаньм чаwа бу, пе нәкәсйам,
Мина кәвьрәки щие хwәда мам,
Һәр һәwеда дит шәмалак фри,
Лап шашмайи пәй wе дььһери.
Әз qәт пе нәкәсйам чь тәһәри
У гәло чьqас wәдә дәрбаз бу,

Шәмаләк майин жи фрӣ чу.
Мьн бьhист готьн: дӧ бранә әw,
Пе доргәра дәрк'әтьнә гәре,
hьн хәбӓр дьдьн, hьн дьфрьн пәй hәв,
Тәсәлиа стәйрка дькьн wедәре.
Әз рьнд пе кәсйам, дӧ бре hәwе
Чәнд щара фтьлин дор чәрха дьнйе;
Әw бре Гагарин у Титов бун.
Ньзаньм, әз чьва мжул дьбум,
hәр әw дит, әрде wәтән хәмьли,
Дәнге дәф, зӧрне гьрт hәр чар али.
Нава хәмле дәрк'әтьн дӧ мәри—
Андриан Николаев, Павел Попович.
Бунә чар бра, hәрчар wәкә hәв.
Әw бона дьнйе-бунә йәк-йәк тәв,
Стәйрк кьрнә бадәки гӧла,
Данә мәрвайе, ча кӧба дьла.

wәтәне мә тфьqин чар бра,
wан брара сәwдәсарә дьнйа.
Әз иди hини шәмала бумә,
hивйа чуинед ль сәр hивемә.
Qәwата wәтән—hәр зәрп доргәрәк,
Шәрк'арара гӧманә у к'омәк.
Бьн дәстура wева дьбьн реди.

Әwә символа әдлайе гәнди.
Ә'wре шер wева тәв бәла дьбьн,
hәр щурә буз бәр wе дькәльн.
Әwә радькә мәрийе разайи,
wанра тинә бәхт, мраз, азайи.

САЛА ТӘЗӘ

Бьньһер'ьн к'ийә дәрва
Баре гран сәр пшта ԝи,
Ӧса дәрәнг, хәԝ ле фр'и,
Ԝа сәкьнйә ль пьш дери.
Гази бькне, биньн хени.
А, әԝ тӧи, Сала тәзә,
Баре тәйә тәв әдлайи,
Тәв хәбат, бәхт у мьразә,
Мәр'а анийә бь дьл, шайи.
Ԝәрә, ԝәрә, Сала тәзә,
Бал мә щьнәт, гӧл у р'әзә,
Ԝе әдлайие дайнә щәм мә,
Вьрә мьqим ԝәтәне тә.
Р'асткьн тәхте тер у тжи,
Сәре жорьн бьһельн щи.
Фьрә вәкьн дәри, бащи,
Жь кәԝшәна, жь ԝар у ч'йа
Сала тәзә әдлайиева
Һатийә бал мә чаԝа меван,
Дә к'әрәмкә, ԝәрә мале,

Тӧ нубара сәре сале.
Тӧ хер һати, кәзар сәлам,
Херхазе мә, һәвал, пьзмам,
Баре сале тәв кәвоткьн,
Гьшк сьпинә, чил у qәрqаш,
Хәбәранийе мә мина пар
Мәр'а анийә гӧл у бьһар,
Шәр'р'а майә диса нәйар.
Тӧ пьзмаме мәйи дәлал,
Ишәв мәр'а бьбә меван,
Р'уне аза, бехоф, к'ӧбар,
Лап архаин, мина һәрсал.
Наве тәзә әме тәкьн,
Бь ԝи нави тә вәр'екьн,
Кәвотке тә әме хԝәйкьн,
Паше бәрдьн дор дьнийае
Нав мьләта, пәй әдланийе.
Әме наве тә вьрһада,
Бьгӧһер'ьн әдлайиер'а.
Тӧ кӧба мә тәв ԝи нави
Бәла бькә һәр чар али.
Сала әзиз, Сала тәзә,
Чь дьбини, тәр'а ширәт,
Бәла бькә ԝәлат-ԝәлат.
Шәр'кьзар'а ньфьр', нәһләт.
Хԝә бьгьһинә нәму щийа,
Мьләте бьндәст, е беәхтийар

Бо шәрк'арийе ракә сәр п'ийа.
Бьфрә һәрә ча хәбәрбьр,
Wанра бьбә тӧ Октйабр.
Ча ба, бьруск, тӧ һәрә дур
Wәлатед дьн къвшбә мәшур.
Бәйраԛа сор бьвә бал Wан,
Ча шәдәтийа мәйә әйан...

ԚСА БАВО

Ԛрава паизе Wа бе Wәдә
Поре мьнра дьлизә, ба дьдә,
Е спи у рәш тәви һәв дькә,
Дьбежә «е спи һе һьндькә».
Заньм, пәй паизе әсә Wе бе
Звьстана сәрм, к'ӧрке спи ле.
ДьԛәWьмә, Wәки звьстан жи
Нола к'ӧрке хWә поре мьн спикә
У дьле мьн бьһелә кӧб тжи.
Хәм нинә, һәрке тәйах нәкьм әз
У әгәр сәрма берәвм әW бь ләз
ХWә бьк'ӧтә нава дьле мьни
Ә'мьрда гәлә, гәлә тьшт дити;.
Кӧ растиера буйә тьме барбьр...
Нькарә жь мьн бьбә һәр тьшти,
ӘW бар пәй мьн We бьминә нәмьр..

Кӧре мьни дьлсаг', дәлал, бәхтәWар,
Рож бь рож бәжн дьди чаWа чинар.

Гава бәжн у бала тә дьбиньм
Һәзар щари хԝәзла хԝә тә тиньм.
Әз ԝа бир тиньм зозан у бһар,
Ль ԝан дәра әз йәки стӧхар;
Щарна, тӧ чаԝа пьлтәкә ә'Ԝра
Тейи һәрм р'удней сәр дьле мьн:
Һәй зоре дьки, һәй лава дьки,
Кӧ чуктйа хԝә әз гликьм тәр'а.
Дәрһәqа ԝе йәке чаԝа бежьм,
Нә чуктийа хԝәва әзи дьлэшьм.
Ньκарьм, на, набә, бав у бра,
Чаԝа вәгәрьм пәй Ԝан дәрд, кӧла?

Дә зоре нәдә мьн, кӧр'е баво,
Әԝ тьштәки пьр' чәтьнә, лаԝо,
Ахьр чаԝа дьле тәйи зәлал
Шелӧ бькьм, кӧр'е мьни дәлал.
Гәло чаԝа сәре тәйи к'ӧбар
Qса хԝәйә нәр'әнәтва бинмә хар.
Чуктийа хԝә тәр'а тәмам гликьм,
Гәрә брина дьле хԝә әз вәкьм,
Тек'әвмә пәй Ԝан кӧла, бьгәрьм,
У бь дьл тжи пашда вәгәрьм.

Әз чуктйа хԝәва пьр' бәлэнгазьм,
Ԝан салада әзи бемьраз бум:
Мәрйе дьлтжи у е стӧхар,
Мәрйе щәгәрхун у е бриндар,
Баԝаркә лаԝо, әԝ диса әз бум.
Чуктйа мьн әйни зӧлма гранә.
Нә, зәрпа бе зәфт әԝ йа дьланә:
ӘԜ зәрп у эш, лаԝо, чи тәранә?..
Чуктйа мьн әԝ тәмам шәр' у дә'Ԝә,
К'әсибтйә, зӧлмә, к'оч у рәвә.
Әз ԝан зӧлма тӧ щари найньмә бир,
Кәми чунә мина хәԝна кьбир.
Нһа сазе хԝә тӧ жь щи дәрхә,
У qәйде тәзә тӧ мьнр'а лехә.
Әз ньздькьм әмре һа сәqьр'и.
Чуктийа мьнә чуйи иди нак'ри.

На, чуктийа мьн зәф чәтьнбу,
Мина әмре нһа нинбу.
Жь ԝе һәр һесьр дьбарьн.
ЧаԜа бежьм, на, ньκарьм.
Тӧе бежи—«йа, әԝ чирокә»...
Гәрә тәр'а шьровәкьм,
Ле ԝе йәке әз тап накьм.

Кӧр'е әзиз, лазьм нинә,
Сурәте хԝә незик бинә,
Кӧла чуин вәшеринә:
Бәр ч'әва мьн дйә хуна сор,
Тжи мәйт бун ль мьн чардор.

Һəму дəра кöштьн у зор,
Һəму дəра ахин у р̆əв
Йəко-йəк əw тенə бəр ч̆əв...
Бумə йəки мина «Гик̆ор»,
Һəла Гик̆ор һе хьрабтьр.
Əw мьрьн бу, нə кö əмьр.

Ахьр чьр̆а мьн зор дьки,
У п̆есира мьн бəр̆нади.
Чьр̆а ч̆əвед хwəйə зəлал
Шелу дьки, лаwе дəлал.
Бира мьн нəинə дəнге
Мирата топ у тьвьнге.
Дə бь əдьл, нəта к̆əнге
Биньмə бир грийе əвда.
Ч̆уктийа мьнə зöлма гран,
Чь лазьми тəйə, нəйран?

Дьхази бежьм, бьбə-нəбə,
Бона хатре wе р̆əща тə
Əзе бежьм илащ тöнə.

Сале тəда зəф гриамə,
П̆ехас у тəзи гəр̆йамə:
Жь глийе мьн бинтəнг нəбə,
Wи əмрида чь мьн дитйə,
Дьле мьнда к̆əсəр һьштйə.

У əw к̆əсəр вала набə,
К̆öле дити п̆ьр̆ дьрежьн,
Ле тəр̆а əзе кöр̆т бежьм.

Чьл сал бəре wəкə тə бум,
Ле мина тə хwəнди нинбум.
Йəки п̆ехас у тəзи бум.
Wа мə wьр тəви һавала,
Т̆əви бəрха, тəви кара,
Нава кöлилка, ль р̆əх канйа,
Хwəр̆а дьлист мə wан дəра.
Спьнг, гзер мə топ дькьр.
Пе гəзгəзка ль һəв дьхьст.
Р̆оже педа һəма дьлист.

К̆алина пез, дəнге мəр̆йа
Бəла дьбун ль һəр алйа.
Əм, зар̆, листьке тер нəдьбун.
Дьбəзйанə пəй мьнмьника,
Əw дьгьртьн у пе ша дьбун.
Мə пе ч̆əтəла нишан дьгьрт
Ль кəвьра у ч̆вика.
У топ дьбун əм дор дəлаве,
Бь ша дьк̆əтьн нава аве.
О, чьqас хwəш бу ль wедəре...

Р'ожәке жи, мина һәрщар
Мә топ дькьр кари, пьнщар,
Ньшкева бу qирч'ә-qирч'
У тәйрока касьн бари:
Тәви һәв бун пәз у мәри,
Wа бе гли у бе мәнә
Топ у гөллә сәр мә бари.
У wьр гәлә мәри к'әтьн.
Мәрие кö һәwарйе һатьн,
Жь wана жи чәнд кәв к'әтьн.

Мәрйа готьн, wәки шәр'ә,
Һәма к'и чаwа дькарә
Бьла жь гöнд зу бьр'әвә.
Кәму алйа гази, һәwар,
Гöнди тәмам р'абунә п'ийа,
Кәтьбун нава зöлма гран.
Тәвһәвбуйи жь гöнд дәрк'әтьн.
Гöнд манә хькә-хали, wеран.

К'оч у мәрйа р'е нәдьдан һәв,
Тозе гьртьбу р'уе әрд, әзмин.
Калке тә жи бриндар бу,
Хуна сорда ьнда бубу.
Wа бриндар әw дькöлйа,
Ле жь к'оче дәст бәрнәдьда.

Гöмана wан бу wе сәнәте
Хwә бьгьһиньн Урьсете.

Хушка мьнә чукә ч'әвр'әш,
Йәкә дәвк'ән, йәкә гöләш,
П'орк'öришки, жь гöле бинхwәш,
Мина бәрхәкә чук у к'уви
Дабу пәй к'оче у дьр'әви.
Әw бь гаве хwәйә һурьк
Дьльпьти ча мьнмьник.
Наве р'ьндьке Гöле бу,
Кәму гöла бәдәwтьр бу.
Гöле жи... qöрбана тә бу...

Ч'әвед Гöле у ч'әвед тә
Мина һәвьн, фьрqи тöнә,
Тә дьбиньм, Гöле те бир,
У к'оча мә дәрте сәр р'е,
Пеле аве р'адьбьн сәр һәв,
Гöла бәдәw мьн те бәрч'әв,
Мәри тьре тöйи Гöле,
Аза буйи жь нав аве,
У мьн тьре калке тәмә,
Гöла дәлал ль бал мьнә...

Бәсә лаwо, бәрхе баво,
Чьр'а öса н'әси иро,

Һа пьрс дьки, мьн тини бир,
Калке хԝә, Гӧле, дйа пир...
Нә мьн тәр'а гот, нькарьм.
Әз бинтәнг дьбьм, нәԝерьм.
Дәрһәqа ԝана пьрс нәкә.
Лаwо, чьр'а зоре дьди мьн?
Тӧ бринe мьн вәнәкә,
Нә тәв иди... щәбьринә.

На, һерса дьле мьн тә р'акьр,
Аԝа к'оча мә диса баркьр...
Ахьр нәбу, бәрхе к'уви,
Тӧ мьн нәкә илащбьр'и:
Глие майин лазьм нинә,
Әw гьшк һесьр у газьнә,
Бриндар эди дьле мьнә.
Жь р'ӧне мьн тӧ вәгәр'ә,
Пепәс нәкә, сәр нәгәр'ә...

Дә нәгри, баш, әзе бежьм,
Һәми ԝева әз дьлэшьм.

Калке тә һәма сәр р'е к'әт,
Ахинәкә к'ур жь wи дәрк'әт,
Һесьр тьжи чәвед ԝида,
Лә̆зәки дьн ә̆мре хԝә да...
Пирка тәйә р'әбән, фәqир,

Наве калко һа дани бир.
Паше пирка тәйә һесир,
Пе нәкьсйам, гәло чаԝа
Гӧликә хԝә әԝе бьр'и,
У дани сәр калке мьри...

Жь гӧнде хԝә qәтйабун иди,
Ч'йае мәй Чарсалә мә нәдьди,
Һенкайа ч'йе жи нәдьлиланд,
Дәнге тәйрәда тӧнәбу wьр,
Гәрма мират әм дьтәqандьн,
У мәри тьре тәбйәт жи мьр.
Һәма нава дӧ-се р'ожа
Һатнә qьр'е нйве гӧндийа.
Шәш нәфәр бун мала мәда,
Се мәри чун ԝи шәр'ида.

Щур'әки гьһиштнә бәр ч'әме
Ава-р'әш, дәрбаз дьбун сәр пьре,
К'оч, мәри тжи бубун ль сәр ԝе;
Аԝа Ава-р'әш жи мәри тьре,
Мә̆ре мәзьнә, дьк'шйа бьн пьре.
Ч'ә̆вава нечира хԝә дьхапанд,
Бәр бь хԝә дьк'шанд у дадьqӧртанд:
Пьра тәнг бу, р'е тӧнәбу:
К'ӧч у мәри дәрбаз нәдбун.
Ч'әм жи һәма һивйа ԝан бу...

Ава-р'əш Wa, ча мəр'əки р'əш,
Тö «qемиши мəрйа нəдьбу».—
Пеле хWəва əW чаWа сəрхWəш,
Щəндəк пəй һəв дьк'шанд, дьчу.
Сəр Ава-р'əш сəр п'ьра we,
Һат qирина дəнге Гöле...
Гöл бу «мевана» We аве ..

Пирька тə хWə öндакьри,
Гази Гöле кьр к'əлогьри,
ХWəст хWə бавита нава аве,
Ле мəрйа зу гьртьн мьле We.
Тəне щарəке сəре Гöле
Р'ьнд мəшур бу ль сəр аве.
Бука Гöле, нава аве
ХWəр'а дьлист тəв пеле We,
Двей qəй гази Гöле дькьр,
Wəки əWe öса биркьр...

ЩиWар бун əм нава дебажаре
Əрмəнистане—ль Ереване.
К'учада дьгəрйан мəлул, п'ехас,
Щур'ə-щур'ə мəри, тəв жи нəнас.
Змане бажер мəр'а нəфəмдар.
Əз у пирька бе зар у зман,
Мə нан топ дькьр Wa бе хəбəрдан.
Һат Wəдəки иди нан нəдьдан,

Щарна һерс дьбун, бəри мə дьдан.
Мəрийе нале мəда гəлə һəбун...

Нотла пəзе кəлö бе хöе, аWa
Дьк'əтнə нав qöлч'е нəму дəра.
Мə ч'əвед хWə һəр алйа дьгəр'анд
Тьштəк дьдит, дьхар, хWə дьхапанд.
Wa мə əбур дькьр Wи щур'əи,
Мəри дьWəрьмин жь Wи əмри.
Р'адьзан бəр диWаре соqаqа,
Нəхаши у мьрьн ль һəр дəqа.

Р'ожəке жи ча сьбə сафи бу,
П'əрда шəве сəр һесира вəбу.
Əw соqаq бубу хут дьк'а мьриа.
Кидəре мəйт бун һəр алиа.
Мəйте мəрийа дабун к'еләка һəв,
Qəй соqаq шəв бубу мəр'əки р'əш,
Тəе бьгота соqаqе We шəве
Харйə, вəхарйə тəви мьрьне.

Пирка тə жи һесира нəһəqйе
Ль бəр диWер, Wa нава соqаqе
Мьр, дəстəки we дьрежи хəлqe:
Qəй һе ньфьр' мабун сəр левед We,
Ньфьр'е We мьр'а р'ьнд əйан бу,
Wан глйава əW р'əнəт дьбу.

Гәлә, гәлә мәрийе минани мә
Дьнәлйан нава хәм у дәрде хWә,
У гöhдари нәдьданә пирка тә...

Гәләки грйам у мьн кьр гази.
Ле кәси гöh нәда мьн бәләнгази.
Хели Wә'дә дәрбаз, качкәк анин
У тәви гәлә щнйазе майин
Пирка тә жи сәр We качке данин.
ӘW hьлдан, бьрьн, әз кәтмә пәй...
Әз аWqас грйам у аWqас бәзйам,
ХWә дьпәрьтанд, нә пьзмам, нә хWәй.
Иди дәнг у тaqәт мьнда нәма
У жь качка мират әз пашда мам...

WӘТӘНЕ МЬН

Тö Wәтәне мәйи советие бәйраqбьр,
Овкйана әдлайа дьнйе, тәва нәтәмьр,
Хут тöйи бона мәрьвайе щьнәт у әмьр,
Тö бәрбанга азайа бьн дәстуре, зйарәт,
Бо азайа хWә тәва гöманьн hәр мьләт.
Wәтән, хWәстьна хWәва тö нöб у мьрази,
Бе шәр у дә'W, бе бомба, әдлайе дьхWәзи.
hәр тöйи бьрща шәмал бо гәмийе хальфи,
Р'йа бәр Wана öндабуйи тö нишан дьди.
Гьлийе тә щеръбанди у hәр тьшти тужтьр,
Тöе гәмки у бини р'ае бомб, шәр у агьр.
Бекәсаб qәWати, херхаз у әдлаиньз,
Гьлийе тә фәмдар, р'йа тә дуз, дьле тә тәмьз,
Бь сәрWерийа тә вәдьбә дәрге әдлайе,
Тö кәла нәалтьндар у нәсрәта дьнйае.
Мәрьвайи тә дьшекьринә, ча әдлайзан,
Тöи бәләде шайе у огьрме гьран.
Аhа бәрбь тә hатьнә Wәк'иле дне
Чаwа азадаре Wан, е иро у сьбе.
Бона әмре зар'а у бона к'әда нәлал

Мьԛабьли шер' у бомба тәв бунә шәр'к'ар.
Бәла шәр'кьза у бомба дьбиньн тәда,
Ләма һатьнә конгресе ль Москва сорда.
Һәр ԝәк'иләк жь дәв у дьле милион мәрийа
Сәлама лап'ә кьзкьри анинә тәр'а.
«Ә'длайӣә» символа дне, бь һәр змани,
Жь ч'әка зортьр, нава ч'әка ви зәмани,
Дьхазьн бьжин бехоф, бе дә'ԝ у бе бомба,
Силкәданина т'омәр у тәмам, һәр щур'а.
Бомбч'и, бомбфьроше хԝәйе хԝәйи ԝи аԛьли,
Бь дәсти хԝә у бона хԝә аԝа мәзәла
Дьк'о̆льн ль чар ԛолбе дне әԝ т'әвайи.
Шәр'к'аре дне ԝана ԝе ч'ә'лкьн щики,
Р'әх һәрдо̆ бомбе ԝан, бьн овкийана Ә'дьли
Бь тәриԛи огьра ԝана хут әԝә чьмки...

АҺМӘДЕ ХАНИ

«Р'у дьне ԛәһьр'у зори ԝе һьле
У мина бһара р'әнгин ԝә'дәе бе»

А. Х.

Аһмәде Хани, то̆ канийа зәлал,
Дәнгбеже дьле к'о̆рдайи, дәлал,
Бона р'о̆не мә, ә'йни ч'ә'вкани:
Дьнеда наси, тәва ә'йани.
То̆ һосте мәзьн, т'ае Фирдуси
У Низами, ԝәк ԝана бьлбьли.
Аԝа ԛәй дәнге һәԝарийа тә те
Жь го̆нд у бажаред р'оньлате,
Мьԛабьли ԛәһьр у нәр'астийе.
Гәлә дурдити, фькра тә бә'рә.
Нава һәр глие тә нәсрәтәк сәрә.
Тә мԛим гот'ийә:
«Р'у дьне ԝе бе
Бһаракә че,
Ә'зман ԝе вәбә,
К'әскәсоре вәдә,

Бәндә Wе йәкбә,
Чь ага, чь гәдә».
Сазе тә һьштйә,—дәсте мәданә,—
Сильнa шәрк'арйа лаWе к'öрданә.
Симе Wи qаси тамара дьла,
Р'әнәтие надә мәжуйа у мьла.

Ахмәде Хани, бьлбьли әйни,
Мерхасед хWәва тö пър әйани.
Бона нале Wан дьле тә агьр,
Хәма Wана: брина тәйә пър.
Дьди къвше гранйа баре
Дьле щаһьле к'öрдайә бәдәW,
К'ö дәсти зöлме нәгһиштнә һәв.
БәдәWи тә дайә Мәме у Зине,
Ә'вда бәдәWтьр, нав әвде дьне.
Пәр, баске кәвотка дьди Зине,
Змане мәрйа дьди Боре Мәме.

ӘW чол у бәстед Щзира Wеран,
Нәнас, тә дайә пешйа Мәме Алан.
Р'екә пър дреж, хькә у хали,
Щәрд у qәбил тжи ль һәр али.
Хорте тунсьз кьрйә һесире дьл,
У жер'а буйи сәбьр у бьлбьл.
Qәй Мәме тöйи Wи зәманида
У тәви мләт Wе дьнйа тәнгда.

Р'йа хәрибийе буйә ль пешйа мләт,
Ль сәр левед Wан нәлләт у шкйат.
Фькра хWәва, чаWа Боре Мәме
Тö дьфьр'и ль чар qöлбе дьне.

Тö дьди къвше, бо әмре аза
Һечьн тәнгаси, чәтнай, qәзйа,
Джмьн у qәбил ангори һәвьн,
Wәки сәрхWöре мләт хут әWьн,
Wәки зерандьна джмьн йәкә,
Wәки һәр сöлт'ан, һәр шаһ у мир
ДьхWәзьн мләт бьминә фәqир.
Тә мqабьли нәр'астйа зәмин
Хирәт, намус у әгитти дайә
Ч'әкан у Ә'фан у Qәрәтаждин,
Ч'әк у силькә ль бәр Wана,
Бь хWә жи къвш дьби ча нәйфдар у к'ин.

Тöе бьгиштайи мәрәме хWә,
Әгәр пешйа тә тöнәбуна әW
Qәбиле мләтфрош, мхәнәт,
Кö пешда данин меркöштьн у дәW.
Анәгори джмьн сәрхöре мләт,—
ЧаWа Бәкъре Ә'Wани мәр'ьс
У е мина Wи гәләк имансьз.

Гәләки гәрйам әз, нәхԜәнди у тәк,
Ахина мьн бу, пьшта мьн дешйа,
Октйабра Мәзьн мьнр'а бу к'омәк,
Бь ԝе рŏкдар бум, у кәнйам бь ша,
Дьнйа кәвн бәр чәвед мьн кәдьми,
Ч'әвед хԜә вәкьр, дор хԜә ньһер'и,
Ԝьр кламед Ак'мәде Хани ди,
Сазе Ак'мәд бу, qәт дәстнәдайи.
Ах, симе сазе Ԝи—теле кем тәйах,
Дьгрйан, ча зар'е саԜа, бе «ах у Ԝах»,
Ле Ԝанда мабу кŏб у шәрк'ари
Бәр әмре аза мәщал, баԜари.

На, әԜ нә блур бу, йа ль сәр лева,
Дәнге һәр тела: дәнге кал у бава.
Назкайа тела ԝәк тамара дьла,
Хут әԜ бу Ԝәкьла блура дарин,
У Ԝева кьвш дьбу брина зәмин.
Гава һәр тела р'йа хԜә дьдит бь тьлийа,—
Qәй к'оче к'ŏрда дәрдьк'әт сәре ч'ийа...
Мьн әԜ саз һьлда у фәсал леда:
К'әмала һостә дит һәр телида.
Гава сәмт һьлда,—саз дәсте мьнда,
Qәй теле Ԝи йәк-йәк хәбәр дьдан,
Qәһьр у зŏлма вәшарти вәдьдан.

Дәнге һәр теләки: кьсрәтәкә п'ьр',
Пьриск дьпәкйан к'урайа эгьр,
Һәр теләки шәдәти дьдә щи бь щи
Зерандьна к'ŏрда һена һәр тащи,
Кŏ гьртьбу дьле Ак'мәде Хани,
ӘԜ кьрьбу бьлбьле Ԝи зәмани.
Тŏ жи телар'а к'уви дьби нола
Хәзала бриндар, мака п'ьр' кара,
Дьби дьл тьжи у дьк'әви чола,
Р'әкәтие бьбини сәре знара.
Qәй әԜ дьqәльшиньн пәрде шәве,
Жь кәвт таqе жоре тәве дадьхьн.
Qŏр'на сәрхŏр тәслимбуйи те р'ае.

Дәнге сазе һосте мә п'ьрщур'әйә,
Һәр теләкида шәԜатәк тедане,
ШәԜатә п'ьрә, кŏл у бринә,
Ԝанва мәри дьнйа бәре дьбинә.

Сәр теләки-дәнге әԜра лейә,
ӘԜ дәнге к'ŏрдайи һәԜарейә
Бона азайе тәва дькә шәрк'ар,
Дькә йәкнали, qәԜат у баԜар.
ӘԜ тел нәр'астиер'а нае р'ае,
Мәрина ләз у бәз дажо ль сәр р'е.
Qәй бь сәрк'арйа Ак'мәде Хани
Ԝана бьрйә шәр'е кәла «Дьмдьм»,

Дьжмьна дажон бәр кәлакә дьн.
Тeләк рeWйа вәредькә щийе дур,
Ћале чәтьнайи ль мә дькә мәшур,
Мәзьн дькә дәрде дьлайә к'ур.

Тeләки минани пeлава бәре
Дькә хöшин, кәрийе пез дьбә чере,
Дьхәмьлинә даре бук у зәва,
СәWдәсар дькә щаћьла тәва;
ӘW хут рöк дьдә зозанед гöлин,
Клама дьдә peнщбәред әвин,
Дьхәмьлинә әрше әзмана.
ӘW дьбә гöләава лапә бинхWәш,
Назьк рудьне сәр гöл у бьнәвш.
ӘW дьбә рәкм, назкайа дьле дйа:
Бь «лури» зара дькәжинә,
Р'әкәтие у хәWа ширин тинә.

Дә, рабә ћосте мәзьн у лаиq,
Хастьна тә бу... ћатйә әW тәриq,
«Бћара рәнгин»,—тә дьхаст, ћатйә,
Qәћәр, зорайи жь дьне ћьлатйә,
Симе сазе тә бунә йәк-йәк бћар,
Бәр бь хWә дькшиньн-щота у щотк'ар.
Wа qәй мерхасед тә—Мәме у Зине,
Саг бунә, у ша тенә бәрбь мә,

Qәй хWәра тиньн нвисаред тә.
Дора чәрха дне мәри дьфьрьн
У Wәдәки кьнда пашда вәдгәрьн,
Кöб азайә бо qиза у хорта.
Wеран буйә әw рйа Мöхöрзәмине:
Qәй Боре Мәме буйә доргәра дьне...

ШАЙИР У МУСА

Wəй мусае
Мьни бечар,
Һəй һəвале
Йəки qафсар,
Фькьр фьрйə,
Ль һəв нае,
Дьфькьрьм,
Тə чь һаWар?

* * *

Wəй мусае
Бе хəм, бəтал,
Һəй гəроке
Бе щи, бе мал,
Бо кöба дьл
Əз сəWдəсар,
К'зин мьн те,
Тə чь һəWар?

* * *

Wəй мусае
Мьни кəлал,
Һəй һəвале
Мьни дəлал,
Тö сəбра мьн
Мина һəрщар,
Əз бесəбрьм,
Тə чь һəWар?

* * *

Wəй мусае
Һостəки че,
Һəй хöламе
Мала хəлqе,
Симе зерин
Ль сəр саза,
Əзьм дəрдлу,
Тə чь һəWар?

* * *

Wəй мусае
Мьн дəвбəла,
Һəй бесəбре
Нав щаһьла,

Хәзаләк ди
Һәвса хԜәра,
Хәзал рәви,
Тә чь һәԝар?

* * *

Ԝәй мусае
Мьни шван,
Һәй бәрхване
Мьн дуажо,
Хәзала хԝә
Мьн вәqәтанд,
ХԜәйи әзьм,
Тә чь һәԝар?

* * *

Ԝәй мусае
Мьн сәԜдәсар,
Һәй бһара
Мьнә һәрсал,
Гӧл вәбунә,
Әз бахчәван,
Гӧла мьнә,
Тә чь һәԝар?

* * *

Ԝәй мусае
Шәв нобәдар,
Һәй ашване
Аше хәлqе,
Арванчи—әз,
Ари гьрә,
Һәв нагьрә
Тә чь һәԝар?

* * *

Ԝәй мусае
Мьни дәрдлу,
Һәй һавале
Нәзан, к'енлу,
Хәзала мьн
Хәиди, чу,
Ле чь тә бу,
Тә чь һәԝар?

* * *

Ԝәй мусае
Аqьл, к'әмал,
Һәй тӧ стәйрка
Зәлал, шәмал,

Бо дьле хԝә
Әзьм сефил,
Әзьм бәткал,
Тә чь һәԝар?

* * *

Ԝәй мусае
Мьни к'әсиб,
Һәй тӧ хорте
Лап беилащ,
Машоq әз бум
Чәндьк чәнд сал:
К'аԝе бьрьн,
Тә чь һәԝар?

* * *

Һәй мусае
Мьни хԝәймал,
Ԝәй бәләде
Qәт нәбәтал.
Буий агьр,
Буйи алав,
Һа гӧр дьби,
Тӧйи дьлбар,
Мьн чь һәԝар?

* * *

Һәй мусае
Мьни аза,
Ԝәй тӧ гӧла
Нава рәза,
Тӧ дәнгбеже
Ә'мре аза,
Тӧйи нәхше
Ль сәр саза
Мьн чь һаԝар?

* * *

Һәй мусае
Мьн ә'дьли,
Ԝәй щаһьле
К'әмал, щнди;
Фькра тә к'ур,
Дьчи нәта
Ә'рше әзмин,
Мәша тә дур,
Мьн чь һәԝар?

* * *

Һәй мусае
Мьни р'еԝи,
Ԝәй тӧ һосте
Р'акетфр'и,
Буйи доргәр',
Насьтьри,
Чәрха дьне
Тӧ дьгәр'и,
Мьн чь һәԝар...?

* * *

Шьвәдарәк дәсте мьнда—
Жь ч'йе пәйабум к'әсьри,
Ле ньзанбум дьчум к'ӧда,
Жь алйе бәнда биркьри?

* * *

Гава әз бәржер бум жь ԝьр,
Мьн дит ч'йае мәй сәрбәләк,
Кӧ мина ԛизәкә бькӧр
Ԛәй гази дькьр бь нәнәк.

* * *

Шәйир, нә тӧйи к'лита дьла,
Дьди пәсне бәдәWа у гӧла,
Ле тӧ нәбә ник у щики нәрд,
Мqим бьвә дәствәкьри у мәрд,
Нә тәбйәте шӧрәт дайә тә,
Нә тӧе һәр'и, хWәр'а нәвә...

* * *

Бона мьләте мьни биркьри
Ә'мьрда мьн 'дит дәрийе вәкьри,
Wьра чә'вканийе һәрә зәлал бун,
Т'ер ав вәхWар у р'йа хWәда чум.

* * *

Мьн дит кани, гӧл у сосьн,
Дәрд у хәме мәрийе әвин,
Грие Назе, кӧла Тосьн,
К'әла дьла, ләк'а зәмин,
Тәне Феро, qамчие Qәро,
Qәма Ә'ли, һерса Дьро,
Коне К'әләш, се жьне Wи,
Чәнд сәмәр пәз ль бәр дери,
Әз бь хWә жи нава Wанда
Йәки хӧлам, этим, гори.

* * *

Тәбийәт тӧ тьмайе накә,
Пашла Wеда һәр тьшт жи йәкә,
Гәлә дьлованә у рәнмдар,
ӘWә, дьдә мә әмьр у бһар:
Шайир, бьбә бһара гӧлин,
Нә һәргав намини тӧ бәлгшин.

* * *

(жь зарготьна щмаəта кöрда)

Пьрсин:—Шайир, чаẈа мəрики дьнеди у хẈəнди,
Гəло тə əмьрда qəт мəрийе чь хəйсəти ди?
Гот:— Мəри əẈ хəйсəте хẈəва тəмам башqəнə:
Мəри һəйə занə, ле ньзанə, кö занə,
Мəри һəйə ньзанə, ле əẈи тьре занə,
Мəри һəйə ньзанə, ньзанə əẈ ньзанə,
Мəри жи һəйə занə, əẈ жи занə, кö занə.
Е лапи зрардар əẈ мəрийə,
Е qöр̓əйə, тö тьшти ньзанə,
Ле əẈи тьре һəр тьшти занə.

* * *

Мьн чйеда һьшт к̓алина бəрха у мйа,
Мьнмьник, кəвотк у бəрфе бəлəкийа,
Дəшт, к̓əẈшəн, гəли у зозанед гöлин,
Жь Ẉьр хẈəр̓а бьр һəр ахин у нəлин.

* * *

Пьрсин:—шайир, дьчи,
Ле готна тә чьйә,
Qә тәмие тә һәнә?
Гот:—бәле, әз дьчьм,
Һәр хWәзла мьн Wәйә...

* * *

Пьрсин:—шайир, гәло
Тә шест сале әмре
Xwәда qәт жь дьне
Чь бьр, тә чь фәмкьр?
Гот:—мьн анщах нубара
Дьне пьргик тәмкьр,
Әw жи калбуне
Бәр мьнда һьшт...

* * *

Бона һәр тьшти т'әбийәт йәкә,
Ле фәнде ленә-кәзар у йәкә.

* * *

Ава мәзьнә-к'ур
Мәрийа дьбә щие дур.

* * *

К'и незики бәрха мьн бу,—да бәр чьвта.
Бәрх незики к'е бу,—гьрт у т'ер к'ӧта.

* * *

Хԝәндьне ч'әвед мьн вәкьр,
Ле ниве р'е бьриндаркьр.

БҺАР

(жь поэма «Һәсо у Зәлхе»)

Т'әва бһаре п'әнщда ша,
Бәри бәрфа спи ԝе да:
Бәрф хәйди у зу нәлйа,
К'әтә нәԝал у гәлйа.
Бәрфа гран пәй аг'леве
Һлат минани лвефе,
Бәләки жи һатьн хар
Жь ч'йа, бани у бәйар,
Һешнайи бу диһар.

Бһара хԝәш бь әшԛ у дьл
Нава гӧндда гьрт хәмьл,
Хԝәр'а ани кӧлилк, бьлбьл
У ншйаркьр рькан у гӧл.

Р'акьрә п'е нәму мәри,
Белана хьст кәри-сури,
К'әтә бьн мьле кӧр' у ԛиза
Бәре ԝан да бәр бь һәвраза.
Ԛӧльнг, думәԛәск, тәйр у тӳ

Һа дагәр'йан әԝ жь щие дур.
Ә'ԝр бь тьрс ԝа к'ьвш дьбун,
Щаркә майи бәла дьбун,
У щарна жи әԝ бь һәԝар
Һесред хԝәва дьһатьн хар.
К'алина мйа, бәрх, у кара
Бәла дабу чарнь[illegible]ара.
Кание р'әвок ль мерг у щйа
Дӧхолхӧлин жь п'ешед ч'йа.
Кәму дәра гӧл у бһар,
Кьлам, говәнд, qир'ин, һәԝар...

ДЕ У QИЗ

(Жь зарготьна щмаә'та к'ӧрда)

Де у qизәк һәбунә,
Хәйсәтва хут йәк бунә,
Ча севәкә тузикьри,
Дӧ кәра п'арәвәкьри.
Де тәмбәлә, беqәдьр,
Нә һә'валә, нә һогьр,
Qиз жи-жь де тәмбәлтьр.
Хәлq ԝа дьчә оламе,
Дьчьн бегаре чоле,
Ле де, qиза щанк'есран,
Qәт дәрнаен жь мале,
Сьбе нә'та эваре
Дәнге шәр'е ԝана те.

Иди бһарә, тәбийәт
Хәмьлийә ча букәк.
Һәԝа хԝәшә, бинщьнәт,
Ль һәр щики-хәбатәк.
Чар алийа гӧл, р'ьканә,

Хәлq чоле у зәвйанә,
Дәнге к'лама Wанә
У р'о жорда дьк'әнә.
Шŏхŏл дькьн мер у жьн
Бо звьстана чәтьн,
Шәвед дьреж, р'ожед кьн,
Ле де у qиза гьһишти
Р'әнәт малда руньшти...
Де дьбежә:
— Wәде хәбата мьн чуйә,
Чьqас хәбьтим, бәсә,
Э, хәбат чи мьнр'анә,
Әз иро сагьм, сьбе
Иди гор'а хWәдамә.
Кәтани звьстане
Әзе һәрмә We дьне.
Qиз дьбежә:
— Әзә гŏльм у бһар,
Гŏла пьртьр әз наздар,
Кŏлилка бәр кевьрьм,
Әз һәй вьрьм, һәй Wьрьм,
Һәй әз чьним у бьрьм.
Кәлбәт әзә назькьм,
Бәр т'әве тәйах накьм,
Кәта звьстана те,
We хWәзгинйе мьн жи бе.

Те һавина баргьран,
Дьхәмьльн дәшт, зозан.
Ле де у qиз малданьн:
ЧаWа кьртан у щущук
ХWәра р'әнәт галдьдьн
Нава һелина нәрмьк.
У тәмамйа һавине
Гал дьдьн щи-нвине.
Де дьбежә:
— Э, р'ожед мьн һьндькьн,
Әзе тәзә шŏхŏлкьм...
Йа мьн иди лап бошә,
QәWат, таqәт нәмайә,
Wа сәре мьн һа дешә,
Кәтани звьстана те
Мьрьна мьне жи дьһа бе.
Qиз дьбежә:
— Дә, әзе жи зутьре
Иди хWәр'а мер бькьм,
Ча хатунәкә торьн,
Кŏ аqьлә, рьндькә,
Йа ŏса к'а чь дькә?

Те паиза р'әнг ле зәр,
Кәзар эмиш, кәзар т'әм,
Хәлq тәмам дьчьнә дәр,
Дьхәбьтьн әW бе хәм.

Дьле Ԝана әщԛ у кә'н,
Дьхәбьтьн шәв у р'ож.
Ле де у ԛиз малданьн,
Сәри ль Ԝан дьбә дож,
У ль һәвдӧ мә'нәнә,
Бо аве шәр'е wанә.
Де дьбежә:
— Ԛизе, нә әз бьә'щим,
Әз хере тә нәбиньм,
Нә әз жьна мәзьньм,
Тӧ чь тини сәре мьн?
Әзе ве зьвьстане
Бьмрьм һәрьм Ԝе дьне,
Мал жи тәр'а дьминә...
Талаша ԛизе нинә,
Ԝа нәйньк дайә бәр хԜә,
ЩаԜ у сйаԜа де дьдә,
Мә'не хԜә сәр ледьдә.
— Әз кәйрана лаԜке хԜә...
Чи мьнр'анә һолка тә...
Бьньһер'ә, чь рьндьм,
Ч'әвр'әш у бәжнбльндьм,
Һәтани зьвьстане
Әзе ә'сә мербькьм,
Бал мере хԜә дәрбазкьм.

Р'ожәке жи ль wан һат
Зьвьстана сӧр'ә-сар.
Дәшт у зозан тәв һлат,
Нә мәщалә, нә стар.
Һәрдәр ба у багәрә,
Ль сәр ханийа дьгәр'ә,
Дәри, к'ӧләка дьгрә.
Нә дйа ԛизе дьмьрә,—
П'есира хԜә хласкә,
Нә ԛиза де мердькә.
Жь к'әне зьвьстане
Кӧлйне ԛәрԛаш дьбарьн,
Нәрм р'удьнен сәр ә'рде,
Ча кӧлавәки сьпи
Бьн п'йиә мәрийа р'ахьстн.
Щарна һерс ле р'адьбә,
Һу дькә, ба, багәрә,
Дькә гӧжин у вззин,
Ча һәспе бе гәм у зин,
Ԝа дьк'әвә нава гӧнд,
Дәри-бащйа дьк'ӧтә,
Дькә һәԜар, һеԜьрзә:
Хәма хәлԛе нинә ԛәт,
Щие Ԝан гәрмә, бемьнәт.

Ле мала де у ԛизе
Буйә ә'йни щие бузе,

Маләкә вьк у вала,
Ча һелина сәр дара.
Нә сәргинә у нә дар,
Нә нан һәйә, нә жи ар,
Нә ре кәйә, нә ашван.
Дьqьнщьльн ль сәр һәв,
Зӧлма гран ль бәр чәв.
Qәрьминә дәст у пе,
Кьрин жь Wана нае:
Де у qизьн, хәма ке?
Wан сар дьбьн дәст у пе,
Илащбьри радьбьн,
Торба хWәра һьлдьдьн,
Жь мале дәртен дәрва,
Дьчьн мале щинара,
Һуйи дәсте хWә дькьн
У жь Wана пьрс дькьн:
— Әм бәхте Wә, ща бежьн,
Рожед һан We дьрежбьн?
Әм һесире ньшанә,
Рйа башаге кижанә...?

МQАМЕД КӦРДАЙӘ БӘНГИТИЕ

К'ламе qиза бәнги

* * *

Ах бәнгийа тә гәлә к'ур бу,
Гӧлийе мьн жи гәлә һур бун,
Сәр Wан гӧлийа әз мьжул бум,
Хорт дәрбаз бу, әз әглә бум...

* * *

Әз назькьм, назәдарьм,
Әз дәндька нав ннарьм,
Ньзам назийа хWә ке кьм?

* * *

Ло, ло, ло, ло,
ЛаWко, бәжна тә
Тарькана
Нава рәза,

Мьне к'ола
Ав те нәза,
Этим, майи
Бей ԝан пәза,
К'ане кәспе
Тәйи бәза?

* * *

Дьл, тӧ нәфьрә,
Бадиһәԝа,
Нәкә тари
Мина шәва,
Нәкә һәԝар,
Нәкә гази,
Жь рӧне мьн
Бәләнгази
Гәло дьло,
Чь дьхази?
Тӧ чьqаси
Бьк'әли хԝәда,
Те һе бәрк'би
Qалбе мьнда,
Чьма нәртьм
Дьви бинтәнг:
Нә тә жь мьн
Фрaнд хәԝ, рәнг.

* * *

Баре сьвьк
Нәкә гьран,
Нәвә qиамәт,
Нәвә хьрав,
Әз дьхԝәзьм
Дьло, щано,
Ԝәки нәртьм
Тӧ бьгәри,
Һа бьрәви
Пәй хәзала
У qә нәгри,
Ә'мре хԝәда.
Мина бәрфе
Тӧ бьнәли,
Мина кӧнщийа
Тӧ бьqәли,
Ԝәки һарби,
Чола к'әви
У нәхԝәше
Кәвт салаби,
Диса жь мьн
Хьлас наби...

КЛАМЕ ХОРТЕ БӘНГИ

* * *

Дә, ле, ле, ле,
Әз хәрибьм,
Әз рәбәне
Qиза дәлал,
Әз бәнгимә,
Тӧ кәс бәнгийа
Мьн навинә:
Wа әм жь һәв
Зәфи дурьн,
Орта мә жи
Чәпәр, сурьн.

* * *

Ле, ле, ле, ле,
Ах дьле мьн
Нәлә—нәлә,
Тӧ кәсира
Накә галә.
Бьн пәрдейә,
Кәс навинә,
Кӧ чь агьри
Мьн дьхинә...
Дә йар wәрә,

Әз хәрибьм,
Әз хәрибе
Нә ль вьрьм.
К'әсиб һатьм,
Бәнгие бьвьм.
Әз бона тә
Ч'әнгә львьм—
Wа хәриб жи
Әве бьмрьм...

* * *

Тӧ харьна
Хас һӧрмиани,
Тӧ какьла
Р'әш гузани,
Тӧ мәкләма
Qәнщ дьлани.

* * *

Тә әз кьрмә
Дәзмаләке,
Зәнде дәсте
Хwә аландьм,
У сәр чӧае

Əлəдаге
Тə шики къвш
Wа чъкандьм...

* * *

Ах, дьле мьн
Зəф бинтəнгə,
Һа шəр дькə,
Дəw у дəнгə,
Мина бəрха
Ќəр у гежə:
Сəр зьнара
Хwə давежə.

* * *

Дьле рəбəн,
Тə чь qирин,
Тə чь һəwар,
Əз кьрьмə
Йəки бəтнал,
Тə жь мьн бьр
Таqəт у кал,
Р̇оке мьн жи
Тə бьр у хwар.

* * *

Чардоре мьн
Сосьн, рьнан,
Гь канинə,
У гь зозан:
Гöл—сосьн—
Һəр дəр бəстьн,
Дьле рəбəн
Бумə машоq,
Тə наwəстьм.

* * *

Кöлилке ал,
Тəйр-туйе бəдəw,
Канийе зəлал,
У һун, пəзе
Бе зар-зман,
Wəллə-бьллə
Əз бəнгимə.
Кəвьр-кочък,
Чйа у бани,
Бае һеньк,
Əз бəнгимə,
Дьле мьн тəв
Кöл, бьринə...

* * *

Дә ло, ло, ло, ло, ло, ло,
Дә ло, ло, дьло р'әбәно,
К'оча бар дькьн
К'оч qәт бар набә,
К'әла дьле мьн
Ах иро р'абуйә,
Агьр у алав
Аwа пе гьртйә,—
Һа дьшәwьтә
Тӧ чарә нәбә.
Баре дьле мьн
Әw зәф гьранә,
Wәрә, к'афьре,
Агьр ле бәрдә,
Баре дьле мьн
Бьла валабә,
Һа ба ле р'абә,
Кӧ дьл сар нәбә.

МЕР У ЖЬН

1

Аwа, нава бажарәки
Мерәк һәбуйә у жьна wи.
Аqьле хwәва жьнә сәрwер.
Qӧльхчйә мерьк у щабдар,
Бе шеwра жьне-йәки нәчар,
Малда нә хәзурә, нә хаси,
Мqим тәмие дьдә жьне,—
Шеwре нәдә йәки дьне.

2

Жьн р'уньштйә бәр п'әнщәре,
Шәре дӧ мера дьбинә:
Шәре wана-бона к'әре.
Йәк дьбежә к'әр йа мьнә,
Е дьн дьбе на, йа мьнә.
Wьр гәлә мәри топ дьбьн,
Дьбежьн, кӧ әw барьшбьн.

Ле фəйдə чь, чарə набə,
Һəр йəк кʼəре дьбə бəрбь хԝə.
Гава гəлə һерс дьбьн,
Кʼера дəрдьхьн, кӧ һəвхьн,
Əԝ жьньк иди тап накə,
Рʼе нишани ԝана дькə.
Дьбежə:
— Нəбу, брангно, нə һəqə,
Шəрʼе ӧса чь лаиqə?
Ԝе кʼəре бьвьн бьфрошьн
У qимəте ԝе нивикьн.
Тəва хԝəш те шеԝра жьне,
Шəрʼ дьтəмьрə ԝе дəме.
Кʼəре дьбьн у дьфрошьн:
Ль һəвһати у барьшьн.
Вəдьгəрьн, ле сəрхԝəшьн.

3

Чʼəнд сəкʼəт дəрбаз, мере жьне те
У чаԝа шеԝра жьне дьбьһе,
Гəлə һерс дьбə, хԝəда дькʼəлə,
Дьбежə:
— Бəр чʼəвед тə чь малда бьһайə,
Һьлдə у һəрə мала баве хԝə.
Жьньк кʼур-дур дьфькьрə,
Агрʼе аqьле ԝе тьшки дьбьрʼə.

Мерʼрʼа дьбежə,—Ԝе йəqин һəрʼə,
Ле жь мере хԝə тəԝəqə дькə,
Кӧ əԝ нане хԝə ль ԝе кəлалкə:
Шара пашьн əԝ һəврʼа нан бьхӧн,
Кӧ пəй чуйне жьн хəма нəкə.
Дьхӧн, вəдьхӧн, мер сəрхԝəш дькə...

4

Нава файтоне, мерьке сəрхԝəш
Рʼəкʼəт пʼалдайə сəр чока жьне.
Һешнайи, һеньк, кӧлилке бинхԝəш,
Мерьк дьчə лап дьнйакə дьне.
Дəнге файтончи, зəнгьле һəспа,
Мерьке рʼазайи, рʼадькьн сəр пʼйа:
Əʼщебмайи, чʼəвед хԝə мьздьдə
У qəт ньзанə, гəло əԝ кʼӧнə?
Жьне дьпьрсə
— Qиза нəщамера, кʼӧда дьби?
Жьн дьбежə:
— Qəт, əз дьчьмə мала баве хԝə,
Тə хԝəрʼа дьбьм ль сəр глие тə:
Тə бьһатьр мьн тьшт нəдит малда,
Мьн бь дьл тӧ дити у хԝəрʼа һьлда...

ЗӘЛУЛИ

Дӧ гӧлед бәдәԝ һәма ӧса дьчъльмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве ԝеда тжи меван бун, хԝәр'а к'еф дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бльнд хәбәр дьдан, дьк'әнйан, дьхԝарьн у вәдьхԝарьн.

Жь к'әла дьле хԝә әԝе иди т'ап нәкьр, фәсал жь мал дәрк'әт чу тәԝле, к'әтә нава мьтала. Бәдәԝйа хԝәва әԝ тәе бьгота гӧләкә хасбахчә бу. Ле к'әсәрәк дьле ԝеда һәбу. Жь хәма гьран р'ож бь р'ож дьчъльмьси.

Ԝе дәме к'ьнщед ԝейә хасә-ԛӧмашә р'әнг-р'әнги у хәмлед ԝейә бһа жи ԛәй бь зәлули һәвр'а ньфьр'и сәбәбк'ара дькьрьн.

Дӧ ԛол зер'е бәр әнйе, гӧстилед зер', ԛәрәфила дӧнздә п'әр'и, базьне зивә-зер'кьлдаи, к'әмбәрәкә зив пьште к'ӧтай у гӧһаред һәрдӧ гӧһед ԝева дардакьри, ль бәр ч'әвед ԝе һежәй шәики нинбун.

Кәзйие һур вәгьрти навмьла ԝе хәмьландьбун. Р'ишие шәр'а дак'әтьбун сәр әнйе. Хала бәдәԝ сәр гәрдәне дьһатә бәр дьле ԝе у тьре р'амусан дьда суратe ԝейи нарин.

Жь ч'әвед ԝейә р'әш, әмьрва тжи, минани дӧ гасед зивә-зер'кьлдайи, һесред гьрә-зәлал дьһатнә хар.

Левед к'аг'әти ль сәр һәвдӧ дәрһәԛа хәма бәдәԝе һәвр'а дькьрнә пьтә-пьт...

Гӧла бәдәԝ дьчъльмьси.

Дор бәдәна топкәкә незик, кәрие пез бәлабуйи ширьн-ширьн дьчерйан. Тәе бьгота пәз аԝԛас һешнайи у кӧлилк дьчьни бона хали-халичед щьһезе бәдәԝе.

Шване бәр пез хортәки бәжнбльнди ч'әвр'әши смелԛәйтан, ӧса зәлул бу, тәе бьгота алики щәгәра хԝә һьштьбу бал бәдәԝе. Ап'ьнщие р'әш сәр навмьла хԝә һьштьбу бал бәдәԝе. Ап'ьнщие р'әш сәр навмьла хԝәда вәфьрә, минани әԝрәки р'әши-гран хорт нав хԝәда вәфьрә, минани әԝрәки р'әши-гран хорт нав хԝәда вәфьрә

Хорт бона ԝе бәдәԝе дьчъльмьси.

Шәде зәлулйа бәдәԝе,—тәԝлә у хәмле ԝе бун. Ле шәде дәнгбеже чйа,—тәбийәт у кәрие пез. Әԝана кәйра һәвдӧ бун, ле... бефәйдә.

Дӧ гӧлед бәдәԝ һәма ӧса дьчъльмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве ԝеда тжи меван бун, хԝәр'а к'еф дькә-дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бьльнд хәбәр дьдан, дькәнйан, дьхԝарьн у вәдьхԝарьн...

ӘЗ НАВЕ ТӘ ҺЬЛНАДЬМ

К'аԝа к'ӧбар, әз наве тә һьлнадьм, ԝәки хәлq сӧр'а дьле мьн пенәкәсә. Р'еч'а орта дьле мьн у тәда жи бь ньсрәти хԝәйдькьм нава п'әрде дьле хԝәда.

Гава дьбьм илащбьр'и, жь мал дәртем, дьчьмә щики хәԝлә, бохче дьле хԝә вәдькьм, наве тә сәд щара дьԝәк'линьм, дьле хԝә р'әкәт дькьм.

Бь тәхмина мьн хәԝеда наве тә һьлдьдьм, дйа мьнә пир дьбьһе. Ләма жи гава меван тенә мала мә, әз дьчьм тәԝледа р'адьзем.

Тә нав у нӧба хԝәва әз дьлбьрич'дар кьрьмә. Хәлq дьбежә дәрмане дьл һәйә, ле әз р'әбән ԝи дәрмани ньк'арьм дәстхьм.

К'аԝа к'ӧбар, әз наве тә һьлнадьм, ԝәки хәлq сӧр'а мьн пенәкәсә...

КӘВЬРЕД НАС

Һе ль бәр ч'әвед мьньн әԝ кәвьред нас у Мразе гӧндие мә.

Наве гӧнде мә Qуч бу, дьбә бона ԝе йәке, ԝәки нава кәвьр-кӧчъкада әԝ һатьбу шенкьрьне. Кафа нәԝале ч'әнд кәвьред мәзьн хԝә зәльqандьбунә һәвдӧ' мәри тьре жь нәԝале дьтьрсйан. Ԝанар'а дьготьн «Кәвьре буке».

Мәзьна дьготьн, гәлә бук у жьна сәр ԝан кәвьра хԝә жорда авитьнә...

Ле талаша мә ниһбу. Мә мьqим ԝедәре ԝә'де хԝә дәрбаз дькьр.

Нава ԝан кәвьрана е к'әвьзгьрти һәбун, р'әнге хԝәва спи йане к'әск, минани к'әфа вьшкбуйи бун.

Әм дьчунә ԝедәре. Һәвр'а дьк'әтнә ләще, мә т'уйи сәр ԝан кәвьрана дькьр, пе кәвьрәки ч'ук зу-зу аqас дьбьр—дани, алики дьԝәстйан, алики жи иди дәвед мә зьһа дьбун, бь ԝи щур'әйи мә һьнә чедькьр, нәйнукед хԝә дьхьст—дьбунә «бук у зә'ва».

Мразе Хәло шване гӧнде мә бу. Хортәки готьна тә бәдәԝ. Шәмаqиед р'әнг-р'әнги дьда дора к'олозе

xWə, ришйе к'ижана дьк'əтьнə сəр ə'нйа Wи. Qьмə мьqим к'елəкева дардакьри, гопалəки спи дестда, немьqим к'елəкева дардакьри, гопалəки спи дестда, не-рəмутк həрдŏ алйава п'есира архальгʼе Wи р'езкьри.

Əwи чаWа кəрие пез дьбьрə ч'ере у дани дə'на, сəр Wан кəвьра р'удьньшт блуре дьхьст, пəз дьчу ч'ере у дьhат берийе, əW жи хели Wə'дə дьма, чəнд ч'ере у дьhат берийе, əW жи хели Wə'дə дьма, чəнд къьлам жи дьстра, р'адьбу дьчу пəй пез, ле Wəхте бе-рийе дьчу мала хWə.

Иди чəнд сал бу Мраз əW йəк хWəр'а кърьбу хəйсəт.

Ле əз Wи чахи сьвьк бум, сəр нəдьк'əтьм, гəло шəр'е дьле Мраз чь бу? Əwи чьма аqас дьлшəWьти дьстьра? Щарна мəри дьгот qəй дьгрйа.

Əз сал бь сал мəзьн дьбум. Чьqас мəзьн дьбум, аWqаси блурлехьстьна Мраз, мqам, хəбəред к'ламе Wи, hеди-hеди мьнда агьр-алав у нəр'əнəти пешда данин. Ньзаньм мə'нə чь бу, хWəда дьшəWьтим.

К'и занə, дьбə əW кəвьрана иди тəп бунə нава нəWале, ле мьн тьре əW hе дəWса хWəданьн, Мраз жи минани бəре, чаWа тəйре симьр' к'ŏбар р'уньштийə сəр Wан кəвьра, бьлуре дьхə.

Кəвьред нас у шькле Мраз hе бəр ч'ə'вед мьньн...

ЩАБА WЕ

Мьн гəлə шəвед бехəW дə'рбазкьр, гəлə к'ламед дьлшəWат авитə сəр Wе у стра.

Паше qраркьр сŏр'а дьле хWə ə'ссə жер'а бежьм.

Р'ожəкə бhарейə хWəшə-нəбиркьри, къьнще Wейə тəзə ле, минани Wəрдəкəке Wеда дьмəшйа, дьhат. Мьн щур'əки хWə вəшарт у бесəбьр чардоре хWə дьнhер'и,— гəло кəс мə навинə? Гŏндиа к'аре хWə дькьрьн бона дəрк'əтана зозана.

Əм р'асти həвдŏ hатьн.

— Тəwəqə дькьм, бьhелə чəнд глйа тəр'а бежьм, сŏр'а дьле хWə бьдмə дəр, хəма хWə сьвьккьм.

Əwе авр'у да мьн у гот:—нhа Wə'де мьн тŏнə, тŏе сьбе бежи.

— Бəхте тəмə, нəсабкə иро дəрбазбуйə, сбе əз р'асти тə hатьмə.

Əwе тəне авр'уйе хWə щвандьн сəр həв у гот:— щаба мьнə иро нəсабкə щаба сбе у йа дŏсбə.

Ах, назе Wе əз лап п'əрьтандьм.

176—7

Жь ԝе р'оже шунда хәме мьн һе зедә бун.

Мьн гәлә шәвед бехәԝ дәрбазкьр, гәлә к'ламед дьлшәԝат авитә сәр ԝе у стра. Мԛим һивийа ԝе бум, щики хәԝлә р'асти ԝе бьһатама у мьн сӧр'а дьле хԝә жер'а бьгота...

ШЬВЬК

Чаԝа щарна йәк жь к'ома мәрйа сьл дьбә, дьч'ә алики хԝәр'а дьсәкьнә, аһа ԝи гӧндида жи, сәр мьле ч'әпе маләкә ӧса тәк һәбу.

Дә, хԝәстьна дьле әвдайә, һьлбәт малхԝе мале ԝәде хԝәда жь гӧндийа нәр'азибуйә, йане жи бь мәнәкә дьн ԝедәре, р'әх гола гӧнд, хԝәр'а авайик чекьрьбу.

Ава ԝе голе жь гӧнде щинар п'әрәти данин. П'әрә топ дькьрьн, дьданә мәзне ԝи гӧнди, ԝәкә нәвтекедӧда щәԝева ав дьһат дьк'әтә голе, һәми ава бәрф у бар'ане жи сәрда зедә дьбу, ле ава вәхԝәрьне гӧндийа пьшт'ава, һәйло жь щие дур данин.

Р'оже әԝ гол ԛәт хали нәдьбу. Пәз-дәԝаре гӧнд тәмам жь голе ав вәдьхԝәрьн. Һри, п'алас, әрмәни, т'ер' у хӧрщ ԝедәре дьһатнә шуштьне. Зар'а сьбеда һәта р'оавае р'әх голе хԝәр'а дьлистьн.

Ле бу шәв, хенщи мәрийе ԝе мала тәк у кәйԝане бәр'әдайи тӧ ԛул у бәндә, тобәбә, ԝандәра к'ьваш нәдьбун, дьт'ьрсйан. Дәрһәԛа ԝе тьрседа гӧндийа һәр кәси гьлик дьгот у әԝ йәк ӧса ԝанр'а бубу хәйсәт.

Р'ожәкә бьһарейә xԝәш бу. Дәрва ԝитә-ԝита чвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, ԛарин-ԛирина зар'е гӧнд бу, әԝана тәв хәмле тәбийәтер'а ша дьбун.

Ԝе мала т'әкда жьнәкә щаһьлә п'орк'ӧришки, дәст у п'ӣе ԝе пе шьрите ԛаим гьредайи, минани Ԝәрдәкәкә басклешкәсти к'әтьбу әрде, кур'ә-кур'а ԝе бу. Сәр әрде шьвькәкә шкәсти авити бу. Р'әх жьньке мерәки әрһәдәйи р'у дьрежи у спи, е бәлабубун сәр синг у бәре Ԝи, тәе бьгота ԛәй әԝи п'остәки сьпи дабубу бәр xԝә, ч'әвед Ԝи бәльԛи у хунева т'ьжи, шьвькәкә жь гәрмашьве дестда, минани гак'увики нар бь бр'ин жь кӧщуми сәр жьньке кърьбу, пе шьвьке дьк'ӧта, «щьне дор'а Ԝе дьхьст, кӧ же бьр'әвийана».

Жьньк жь дәрб у эша шьвьке дьнә'лйа, xԝә дьп'әр'ьтанд. Минани мәрие т'а пе гьрти дьр'ьщьфи. Чәхкә-чәхка дәв у дране ԝе бун, ле мерьк дәсте xԝә жекә нәдьк'шанд. Дранед xԝәйә сәдәфва жьньке ԛәй дьхнадьк'шанд. Дранед xԝәйә сәдәфва жьньке ԛәй дьхнәдьк'шанд, искә-иска Ԝәст әрде вәчьр'ә, глие саро-баро дьгот, искә-иска Ԝе бу, дьгьрйа. Лава у дӧа дькьр, ле т'ӧ кәс нәдьһат ԝе бу, дьгьрйа. Лава у дӧа дькьр, ле т'ӧ кәс нәдьһат һәԝарйа Ԝе. Ԝе р'оже мерьк гәрәке шьвька дӧда жи Ԝеда бьшкенанда, паше «хәбата» xԝәйә ԝе щаре к'ӧтаԜеда бьшкенанда, паше «хәбата» xԝәйә ԝе щаре к'ӧта-

Ԝеда бьшкенанда, паше «хәбата» xԝәйә ԝе щаре к'ӧтакьра. Ле гәло әԝ шьвьк жь йа ә'Ԝльн ԛаимтьр бу нәдьшкәст, йане мерьк иди Ԝәстийайи бу?

Зутьре мерьк р'асти жи Ԝәстийа, xԝәст ԛасәке бина xԝә бьк'ьшинә. Незики жьньке бу, гӧһе xԝә да сәр нәфәса Ԝе-әԝе бина xԝә дьк'шанд. Мерьк бәр

xԝәда гот: «На, к'ьвшә же дьр'әвьн, ве мәһеда Ԝе ԛәнщбә», у дәрк'әт чу дәрва, нава һәԝа тәмьз.

Ԝә'дәки шунда мерьк һат, кӧ «хәбата» xԝә диса дәстпекә, дит жьньк бельпатә. Ԛуз бу, дәсте xԝә дани сәр ә'нйа Ԝе, ньһер'и, нәфәс тәхмин нәкьр, т'ӧ сәрәдәри ле нәкьр.

Мерьк вәщеньԛи, пашда чу...

Гава дәри вәкьрьн, тирьнща т'ә'ва бһаре т'әва зутьр xԝә авитә сәр щьниазе жьньке, чаԝа һәԝарһате ԝе. Хуна дәве Ԝе сәр әрде гол бубу, минани щәгәр мабу.

Мәһәке зедәтьр бу, чаԝа нәxԝәшәкә гьранк'әти, әԝ анибун бәр ощаха шех, ԝәки ԛәнщкьра...

Р'ожәкә бһарейә xԝәш бу. Дәрва ԝитә-Ԝита чьвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, ԛар'ин-ԛир'ина зар'е гӧнд бу. Әԝана тәв хәмле тәбйәтер'а ша дьбун...

ГЬЛИАВА БЕЖӘ

— Хорте дәлал, рәща дькьм, незикби у гōhe мьнда бежи we, чь кō пе блуре дьди дәр, рәнәтие нади мьн.

— Сәбра дьле мьни сеWи, сōра дьла гьлиава чәтьи те готьне, хәлq We бьзанбә, бьhелә хWәда бьшәWьтьм.

— Кафьр, бе рәкм, гōне мьн чьйә тō щәгәрә мьн хьрәб дьки? Незикбә, гōhe мьнда бежә...

— Стәйрька әмре мьн, чаWа незики тә дьбьм, зар у змане мьн тенә гьртьне, әз дьвьмә йәки беилащ.

— Нә тō ньше сәре мьн дьби, хәлq ве йәке те дәрдьхә, гьдио, незикбә, гōhe мьнда бежә.

Ах, тō мьqаме блура мьн, орта мьн у тәда гәлә стру hәнә. Әгәр мьqаме блура мьн рәнәтие надә тә, әзе бьлуре тōбәкьм, ле рьнд бьзанбә, әв йәк ангори мьрьна мьнә...

— Хорте дәлал, рәща дькьм незикби, гōhe мьнда бежи we, чь кō шәв у рож пе бьлуре тō дьди дәр у рәнәтие нади мьн...

ГАВЕД ӘWЛЬН

Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Ле чаWа дьбежьн, гава мьн «әмьр дьранед хWә хьст», иди пенәсйам, дьнйаеда жь нәму тьшти ширьнтьр чйә.

Бе зара дьнйа валайә, маләкә хькә у халйә, әмре мәрийа жи пучә. Бь тәгмина мьн әзи растьм.

Чь кō әмьрда мьн ль бәр чәвед хWә дәрhәqа хәлqеда дитйә, хут ōса жи hатйә сәре мьн. ЧаWа щар на мәрие мәзьн зарара әW жи дьбьн зар, нәси у дәрбазкьрьна хWәйә бьчукие бир тиньн, qасәке дьле хWә бьрәнәт дькьн у хWәзла хWә тиньн, кō щарәкә дьн бьчук бьн. Ле тō wәрә бьньhерә, кō тәбийәте әW мәщал нәдайә тō кәси. Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Гава зарō бе хәм, бь кеф у әшq, ширьн дькәньн у хели Wәхт жь wи кәни әWана ньканьн хWә зәфткьн, тōе бежи qәй бhар вәбу, гōл у сосьн дьбарьн, hәWа дьбә щнәт. Ле гава дьгрин у тō чьqас жи тей Wәдә бәр дьле Wана әWана диса йа хWә дькьн у хели

дәнге хԝә набьр'ьн, тӧе бежи ԛәй әрд у ә'зман һәв дьхьн, мьж у думанә, ба у бобәлиск р'абуйә, ԛәй тәйрок у баран дьбарьн, зиԝин дьк'әвә меша.

Зар'о р'ожед ә'Ԝльн, Ԝәхте нанхарйнейә Ԝи Ԝәхти, гава һе нькарә бе к'омәкдарйа мәзьна тьштәки бьхԝә, кәвчи йане тьште харьне дьбә нә кӧ дуз дәве хԝә, ле дьбә бәр'бь сурәт, чәна хԝә, йане бәр'бь лева жорьн, йане жерьн, чьмки һе һини р'йа дәве хԝә нәбуйә.

Ле гава зар у змане Ԝана тәзә вәдьбә, тәзә дьрана дәрдьхә? Йане нава маледа чалоп'е дьчә-те у минани кәвотка ԛьбә-ԛьба Ԝейә. Ле гава бь зманәки шкәсти у тьл анщах дьбежьн «дае», «баво»...

Ле гава әԜана гавед хԜәйә ә'Ԝльн давежьн у һәрдӧ дәсткьнгед хԝә дьрежкьри дьчьнә бәр бь ә'мьр... Чәтьнә Ԝе дәԛәе мәри бьзанбә гәло әԜана дьхԜәзьн бь гавед хԜәйә ә'Ԝльн һәр'нә кәмеза де у баве хԜә бьшекьриньн р'азибуна хԜә бьднә Ԝана, йане дьчьнә бәр'бь кәмеза ә'мьр... Ле нә хԜәзьл гавед мьнә ә'Ԝльн, чьмки мьн де у баве хԝә нәдитйә, гаве мьнә ә'Ԝльн жи паше әз бьрьмә бәр'бь дӧ шәр'е мәзьн.

ЧаԜа дьбежьн, к'әнге мьн «ә'мьр дьр'анед хԜә хьст», иди пенсйам дьнйаеда жь кәму тьшти ширьнтьр чйә...

ДЬЛ НАЕ КЬР'ИНЕ

Гӧндийа наве Ԝи данибун Ԛәрое нәԝерәк. Бона ве йәке баве Ԝи хатре гәлә мәрийа дьк'әт, ле бефәйдә бу, щийе башԛәда хәлԛе диса йа хԜә дьгот.

Р'ожәке Ԛәро тәви баве хԝә, чәнд гьрә-гьре гӧнд чун әԜе нишанкьн.

Һәрдӧ алийава п'әйе Ԝи у Ԝе дьдан. Мәри дьго ԛәй әшйаки п'р'ԛимәт дьк'р'ин, йан дьфотьн. П'әйе Ԝи ӧса дан, ӧса мәзьн кьрьн, тәе бьгота дьнийеда нава әвда хорте минани ԝи ԛочах, хәбатньз, мерхас, к'әмал нә буйә, нә жи Ԝе бьбә.

Ԛәләнәки готна тә һатә бр'ине. Ле ә'мьрда әԜи у әԜе һе ԛәт һәвр'а хәбәр нәдабун, нәньһер'и Ԝе йәке, Ԝәки әԜана гӧндие һәв бун.

Йане жи Ԝе чь хәбәрда, ә'дәте дьне бу, чаԜа хәлԛ, ӧса жи әԜ гәрә бьзәԜьщийа, әԜ йәка шӧхӧле баве Ԝи бу, Ԝе к'е бьхԜәста у чаԜа бьхԜәста, һәми һәбуна баве ԝи бекәсаб бу.

Ниве шәве бу, ле гьрә-гьра һе дьхарьн, вәдьхарьн, бльнд-бльнд хәбәрдьдан, ша дьбун, дьк'әнйан

Ле бу йа ԝи, хəԝа мират' хԝə ԛаим ле аландьбу, сəре ԝи дьчаԝа кöлилкəкə шкəсти ль сəр к'оке, сəре ԝи дьчаԝа кöлилкəкə шкəсти ль сəр к'оке, чəвед ԝи нəжанд, дьбьр-дани. Иди илащ т'öнəбу, ч'əвед ԝи нəжанд, дьбьр-дани. Баве ԝи əԝ бьрə к'ехԝə-хԝə дьһатнə гьртьне. Баве ԝи əԝ бьрə к'ехԝə-хԝə дьһатнə гьртьне у пер'а жи щарна һерса лəка хԝə да р'уньштандьне у пер'а жи щарна һерса лəка хԝə да р'уньштандьне. Əԝ ньшкева сьлбуйи жь щие хԝə ԛаим дьԛöрч'анд. Əԝ ньшкева сьлбуйи жь щие хԝə ԛаим дьԛöрч'анд, бе нəмди хԝə мəрийа ԛолоз дьбу, ч'əвед хԝə вəдькьр, бе нəмди хԝə мəрийа дьньһер'и, щаркə дьн ч'əвед хԝə дьгърт.

Чəнд р'ож к'əтнə орт'е де у баве ԝи гəлə ч'əрəз ў һур-муред дьн жер'а дагъртьн.

Кьнще тəзə ле, хöламе мале да п'əй хԝə у чу мала хəзуре хԝə. Дəстəк ль сəр ԛаба ԛəмейə зив-зер'кьри, дəсте дьнва сьмеле хԝə ԛöр'ə ба дьда. Хəзуре ԝи малда нинбу. Ле хасйа ԝи, гава əԝ дит, т'öе бежи жь п'əр'е əзмин фьр'и һат ль пешийе сəкьни, ə'нйа ԝи р'амуса, минани мьришка кьр'тани бу кьр'тə-кьр'та ԝе, һа хəбəрдьда, һа ша дьбу.

Хасие һекəр'ун чекьр, зоре дьда ԝи, кö вəнəк'ьшə, бьхԝə.

Ле бука щаһьл гəлə п'ьр'ч'укьри бу. Хасйа ԝи чу дəрва, əԝ у əԝе манə т'əне.

Əԝи сьмеле хԝə ба да, бьн ч'əвава буке ньһер'и, к'əнйа, наве ԝе да у бемьнəт незики ԝе бу. Əԝе т'ö щаб нəда у əԝ ԝеда ԛайм дə'вда.

— Ԛизе, мьнр'а буктие нəкə...

Əԝе бəре хԝə жи ԝи гöһаст,

— Ə'вда хöде, чь ль тə ԛəԝьмийə?

— Кəԝаса мьн т'əр'а т'öнə.

— Чьр'а?... Мə'нə чьйə?

— Öса.

— Һьлла, дə ԝəрьн ахьрйа мьн у ве бьньһер'ьн...

Əԝ лə'зəки т'əвһəв бу, хԝə öндакьри, ньзанбу чь бьгот'а.

— Ԛизе, чьр'а баве мьн кем ԛəлəн дайə... чьр'а əз дəствала һатмə, əре?

— Əз нəԝща ԛəлəн у ч'əрəзе ԝə ниньм.

— Ле нəԝща чьйи?

— Əз нəԝща хԝəстьна дьле хԝəмə.

— Ԛизе... т'ə'ра дьбежьм р'öне мьнр'а нəлизə... У щер'ьбанд бь зор əԝе р'амуса. Əԝе диса əԝ дə'вда, жь хԝə дурхьст.

— Фə'мкə, нəԝаса дьле мьн т'əр'а т'öнə, т'ö ԝə дьле мьн жи нəк'ьр'ийə?

— П'əй, мала тə авабə, öсанə т'ö һаж пе т'öнəйи, кö мə ԛəлəн дайə у т'ö кьр'ийи.

— На хер, ԝə дьле мьн нəк'ьр'йə, ԛимəте дьл т'öнə, дьл нае к'ьр'ине...

Бук дьгьрйа.

П'əй ԝе йəке чəнд щара жи əԝ тьвдарəке мəзьн-хəва чу мала хəзуре хԝə. Ле бука щаһьлə-бəдəԝ, хə-

мәкә гьрāнва, минани хәзаләке мqим же к'уви дьбу.
Әв сöр'а wан тö кәсәки ньзанбу.

Р'ожа дәwата wи чәнд дәст дәф у зöр'нә ледьхьстьн, гьшк хwәр'а ша дьбун.

Һәwар к'әтә гöнд, wәки буке тәwла баве хwәда хwә дарда кьрйә, хәньqйә.

Гöндийа наве wи данибун Qәрое һәwерәк,

СӘРӘЩӘМ

	Р'у
Әз у бьлур	3
Партиа	5
Ленин у әдлайи	7
Һәсрәта мьн	10
Шәвәр'әш	13
К'лама мьн	15
Wәтән	19
Дö бра	22
Дәнг у бәсе Wәтәне мьн	25
К'омева дьчьн тәсәлийа дьне	26
Сала тәзә	32
Qьса баво	35
Wәтәне мьн	47
Аһмәде Хани	49
Шайир у муса	56
Шьвәдарәк дәсте мьнда	63
Шайир, нә тöйи к'лита дьла	64
Бона мьләте мьни биркьри	65

Мьн дит кани, гӧл у сосьн 66
Тәбийәт тӧ тьмайе накә 67
Жь зарготьна щьмаәта к'ӧрда 68
Мьн чийеда һьшт к'алина бәрха у мийа 69
Пьрсин шайир, дьчи 70
* * * 71
* * * 72
Бһар 73
Де у qиз 75
Мqамед к'ӧрдайә бәнгитие 81
Мер у жьн 89
Зәлули 92
Әз наве тә һьлнадьм 94
Кәвьред нас 95
Щаба Wе 97
Шьвьк 99
Глиава бежә 102
Гавед әWльн 103
Дьл нае.кьрине 105

Усьве Бәк'о Бәк'ойев

Нәсрәта мьн

Р'едактор Ферике Усьв
Шкьлчи Ан. Гаспарйан
Р'едакторе бәдәwәтие Р' Бедросйан
Р'едакторе техникие В. Галстйан
Коректора контрол Э. Бәк'ойева

ВФ 05541 тәмбә 176 тираж 500

Бона нәшьркьрьне һатийә спартьне 19/I 1963 с.
Бона чапкьрьне һатйә qолкьрьне 12/VI 1963 с.
К'аҕаз 70×108 1/32, бәлге нәшьре 2,8 бәлге мәнгәне 3,5
Бьһа 24 к.

Нәшьрхана 1-е йа Идара һайполиграфһрате, Ереван,
соqаqа Алавердйан № 65.

Ûsivê Beko

KEVIRÊD NAS

Hê li ber çevêd min in ew kevirêd nas û Mirazê gundîyê me.

Navê gundê me Qûç bû. Dibe bona wê yekê wekî nava kêvir-kuçika da ew hatibû şênkirinê. Hafa newalê çend kevirêd mezin xwe zeliqandibûne hevdu merî tirê ji newalê ditirsyan. Wana ra digotin *Kevirê Bûkê*.

Mezina digotin gele bûk û jina ser wan kevira xwe jorda avîtine...

Lê talaşa me nînbû. Me miqîm wêderê wedê xwe derbaz dikir.

Nava wan kevirana yê kevizgirtî hêbûn, rengê xwe va spî yanê kesk mînanî kefa hişkbûyî bûn.

Em diçûne wêderê. Hev ra diketine le'cê, me tûyî ser wan kevirana dikir, pê kevirekî çûk zû zû aqas dibir danî, alîkî diwestiyan, alîkî jî îdî devêd me ziha dibûn, bi wî cûreyî me hine çêdikir, neynûkêd xwe dixist dibûne *bûk û zeva*.

Mirazê Xelo şivanê gundê me bû. Xortekî gotina te bedew. Şemaqîyêd reng-rengî dida dora kolozê xwe, rîşîyê kîjana diketine ser enîya wî. Qime miqîm kêlekê va dardakirî, gopalekî spî dêst da, nêremûtk herdu alîya va pêsîra arxalixê wî rêzkirî.

Ewî çawa kerîyê pêz dibire gerê û danî de'na ser wan kevira rûdinişt bilûrê dixist, pez diçû çêrê û dihat bêrîyê, ew jî xêlî wede dima, çend kilam jî distra, radibû diçû pey pêz, lê wextê bêrîyê diçû mala xwe.

Îdî çend sal bû Miraz ew yek xwe ra kiribû xeyset.

Lê ez wî çaxî sivik bûm, ser nediketim, gelo şerê dilê Miraz çi bû? Ewî çima aqas dilşewitî distira? Carna merî digot qey digiriya.

Ez sal bi sal mezin dibûm. Çiqas mezin dibûm, awqasî bilûrlêxistina Miraz, miqam, xeberêd kilamê wî, hêdî hêdî min da agir-alav û nerehetî pêşda danîn. Nizanim me'ne çi bû, xwe da dişewitîm.

Kî zane, dibe ew kevirana îdî tep bûne nava newalê, lê min tirê ew hê dewsa xwe da nin, Miraz jî mînanî berê, çawa teyrê sîmir kubar rûniştiye ser wan kevira, bilûrê dixe.

Kevirêd nas û şiklê Miraz hê ber çevêd min in...

Jêhildan: Ûsivê Beko, Hesreta Min, Yêrêvan, 1963

Усьве Бәко
Һәсрәта
мын
һайпетһрат

Ex. 1

УСЬВЕ БӘК'О

Ûsivê Beko
Hesreta min

Һ'ӘСРӘТА МЬН

H.03

НӘШИРӘТА ҺӨКӨМӘТЕЙӘ ӘРМӘНИСТАНЕ

С (Քրդ)
Բ 40

Нава бәрәвока Усьве Бәкʼода—бь сәрньвиса «Һәсрәта мьн», һатьнә щиWаркьрьне әW шьер у шьеред вәкьри, ед кӧ шайир ван салед пашьн әфрандьнә.

Темаед шьеред бәрәвокенә: хәбата мәрьвед советиейә әфрандар, Wәтәнһьзи у әдлайи, бьратийа щьмаәта, нӧб-ньзкьрьн. Бәрәвокеда һәнә ӧса жи чәнд нмушед вәчекьрьна фолклора щьмаәта кʼӧрда.

Щики башqә дьгрьн шьеред бәрәвокейә вәкьри.

ՈՒՍՈՒՎԵ ԲԱԿՈ (ԲԱԿՈԵՎ)
ԻՄ ԻՂՁԸ
(քրդերեն)
Հայաստանի պետական հրատարակչություն
(Հայպետհրատ), Երևան, 1963

УСУВЕ БАКО (БАКОЕВ)
МОЯ МЕЧТА
(на курдском языке)
Армянское государственное издательство
(Айпетрат), Ереван, 1963

ӘЗ У БЬЛУР

~~(Дәwса пешхабәре)~~

— Ньзаньм чьма бира тә чумә,
Нә зани, әз у тӧ әм кʼи бунә,
Чьра мьн чь кьрйә, нәмез наки,
Нахази мьнра хәбәрди наки?
— Мьн бьбәхшинә, блура дарин,
Нә әз хWәндимә, е бәре ниньм,
Кʼламе тәзә нһа ләв тиньм.
Дәнге мьн бльнд, Wәк дәнге әwра
У бәла дьбә әW нәму дәра.
— Нә жь әʼWра нәртьм дәнг дәрнае,
Ле дәнге мьн ширьн бу, дьлован,
Дькьр хӧшин мина пеле аве,
Пьр ахин һәбу, шәWат у кьзин,
Wева qәнщ дьбу һәр хәм у брин.
— Минани бәре әз тә ньздькьм,
Рʼӧне мьндани у тә бирнакьм,
Qәй qирина тә әW дәнге мьн бу,
Паше пе ньсйам, гава мәзьн бум.

— Мә тәви һәв пәз дьбьрә чере,
Гӧл-сосьнада дьданә гәре.
Нә бериван бь дәнге мьн—тә
Xԝә биркьри топ дьбун дора мә.
У мьн ахина дьле тәйи бәнги
Жь рӧн дәрдьхьст, бәр ԝана ҏадьхьст.
Ньзаньм чьма бира тә чумә,
Иди мьн нади тӧ сәр леве xԝә...
— Ле әз чь бежьм, блура дәлал,
Нә дербаз бунә пьр сал у бһар,
Иди әԝ ниньм, ча бәре—нәчар,
Нһа дәнгбежьм,—шайире иро,
Кламе тәзә ләв тиньм һәрро,
Щурә-шурәнә у пьрьн аԝqас,
Гьшк жи тәзәнә, тӧ ԝана нәнас.
Мqаме кламе мьн—нәсьнә, пола,
Ракет у дoргәр, гәмйа атомйе,
Әрде хам-хопан, әдлайа дьне...
— На, тӧ фланкәсе бәре нини,
Кьвшә нахԝази тӧ мьн бир бини...

ПАРТИА

Партиа, тӧ бәйраqа милион мәрийа,
Бей тә сефил, пирәдейә дьнйа,
Бей тә шайи, жийин тӧнә,
Бей тә дума мәрьватийе жи кьнә;
Р'йа тә огьрә, дуз у шәмал,
Щийе хькә-хали тә кьрйә шен у мал,
Ԝәлгәрандйә бәстед хам у хопан,
Кьрйә бәрә зәвийед сьмьлгьран.
Чәрха һиве, стәйрка, дәст тәдайә,
Сӧра чәрха дьне тә һьлдайә,
Пепәльнг данйә бәрбь әрше әзмин,
Ԝәки бь реча Йури Гагарин
Мерхаса бьшини сәр һива зәрин.
Дьһа кӧтабуйә сьрйа qӧрна кәви,
Миасәр дьбә һәр хԝәстьн у һәр хәԝн.
Бәр, овкиан, хӧшина xԝә текнә йәк,
Дәнге пеле ԝә бьбьһем qасәке,
Ча салйута азайа мәрвайе,
Ча бәсанийа мьраза у шайе.
Тәйр у ту, баскед xԝә qаим һәвхьн.

Чаwа чомахе ль дəфе дьхьн,
Сазбəндийе бькьн нава һəwеда,
Партиа миасəр дькə хəwна «əвда».
Сəра Кремледа дəнгə у бəсə,
Qӧрнада чьqас хун къшиайə-бəсə!
Хастьна дьне ньһа əw пьрсə,
Дəф у зӧрнə, дəрен, лехьн мьзгин,
Ә'гитно, рабьн, рожа ироин
Ледьн кəзар салйутед шальхин.
Ә'лəмəтие бьднə əрд у əзмин,
Qӧрьлта хwə дькə Партиа Ленин.
Комунизм хwəстьна милионанə,
Кəсрəт у мəрəме шəрк'аранə.
Əw те бь изьн у ашкəрə,
Гəф, мьхəнəти бь wе нькарə.
Əw бь əхтйари һа пəрвəдьдə,
У дəрге дьне бəр wе вəдьбə.
Сазбəндно, лехьн qəйде алтьндара,
Бьла дəнге qəйде мə бəлабə
Чар qӧлбе дьне-нав хəбатк'ара,
Бо шəрк'арйа wан агьр-алавбə.
Партиа, тӧ бəйраqа милион мəрийа,
Бей тə сефил, пирəдейə дьнйа,
Бей тə шайи, жийин тӧнə,
Бей тə дума мəрьватийе жи кьнə.

ЛЕНИН У Ә'ДЛАЙИ

I

Ленин!
Чь навəки маqулə у дəлал,
Бəр дьле мəрийа—
Канйа бəхт у мразə авзəлал.
Наве нəмьри
Чаwа һатə рүе дьнйе, рое жи
Ишьqа хwə да wи.
Бь wи нави гӧл вəдьбьн һəрсал,
Канийе qӧрнада
Зьһар бубун,—дькъшьн бһар, бһар.
Бь бльме Ленин
К'əwа əдлайие к'əтə нав əзмин,
Тəв бунə шəрк'ар,
Кӧ бьвьн хwəйе к'əда хwə кəлал.

2

Ленин!
Дəwран берəкм бу, к'амбах у рəзил.
Ленин бу wəки

Азаи да әw мләтед һесир
Ленине мәзьн
Дьнйа кәвн авит, кьрә сәро-бьн,
Дәwса we сазкьр
Дьнйа сәр ҏастйе, дьнйакә лап дьн.
Ŏлме Ленинә,
Мәрвайнера әдлайе, бәхт тинә,
Әw буйә символ,
Сильна әдлайейә һәрә зор.
Бь ŏлме Ленин
Мәрийе советие фьҏинә әзмин,
Бәртәва зерин
Шандьн ль сәр синге һива зәрин.
Ленин, әдлайи,
Әw навьн нһа мраз у шайи,
Әwә доргәрьн,
Һәр тьшти гәм дькьн,
Дьгрьн пешйа овкйана, тофане
У тиньн ҏае.

3

Ленин тәви мәйә,
Наве Ленин у әдлайе
Щие хькә у хали
Дькьн мал у аваи.

Щие хам у қьръстан
Әw дькьн әйни гŏльстан,
Әw навьн, кŏ дьбьн
Стансйед электрикейә шәwqдар,
Баг, багче кәwаскар
У карханә кәзар-кәзар;
Әwьн хәмле дьнйе,
Сильна шәркарийа мәрьвайе.
Әwьн—щмаәт, дьнйа
Бо азайе ҏакьрьнә пийа.
Ленин!

КӘСРӘТА МЬН

Мьн кьздькьр wан кание авсар,
Тәйр у туйе чардор ръндә-кӧбар,
Wан бәрх у каре нәсә-рәвок
Qәй минани мә бьчук у зарок.

Мьн кьздькьр чйа у бани,
Минани бука тәв хәмьли,
Тьршо, сьпьнг, кәрәнг у мәндьк,
Совәкари, рәв, бәз у листьк.

Мьн кьздькьр бһара хwәш,
Кӧлилкед бәдәw, кәзар рәнги
У wан гӧле сор, чилә-qәрqаш,
Wи бьлбьле ль сәр wан бәнги.

Мьн дьхwәст тәбйәт у бһар,
Щмаәта хwә чаwа йәкәхтйар,—
Жийина хwәш у мәрьваи,
Кәда нәлал у рәкәти.

Мьн дьхwәст, wәки wар у кәwшән
Мешә, зозан, чайир у чиман
У wьр кәрийе пез бь кәзара
Тәв бьбуна е хәбаткара.

Мьн дьхwәст, wәки щмаәта мьн
Тӧ нәбуйа һесир у зманкьн,
Нәбуйа шване ль чйа гәрок,
Ле нәхьста бруск у тәйрок.

Дьхwәст, wәки хорт у qизе мә
Бьзәwьщиана бь дьле хwә,
Бьбуна хwәй әмьр у изьн,
Нәкьрана ахин у пера газьн.

Мьн дьхwәст, wәки щмаәта мьн
Тәви нәму мләте дьн,
Бь змане дйа хwә нәлал
Хwәнди буйа, ле нә кәр у лал.

Дәри вәкьр Октйабра Мәзьн,
Жь хәwе ракьр щмаәта мьн,
Бәйраqа ал нав мәда ньканд,
У әмре тәри жь мә qәтанд.

Wа хwәстьна мьн һатә сери,
У әмре зәлул мә бьһӧри,

Нава мьләте аза, бьра,
Әм жи ша дьбьн тәви Wана.

Бәла бун чун у пәй һәв кьшйан,
К'очәрти, кон, р'әв, мьж у думан,
Wәр-к'әWшәне мә гьшк хәмьлин,
К'әтнә нава тәриqа зәмин.

Һәсрәта мьн, йа гәлә сала
Миасәр буйә нав әмре мьнда,
Әз бумә дәнгбеже гиро,
Мьqаме мьн азайә иро.

ШӘВӘР'ӘШ

Ньфьр', нә'лләт ль тә, һәр'и вәнәгәр'и,
Шәвәр'әша бь зәлули, әмре гьри.
Щә'суси бу, qәйд у зндан, дәрд у кован,
Мләт дәсте зальман бу сал у зәман.
Дәwран һатьн у дәрбаз бун бь пьр' мәзил,
Мләт жь тә шәвәр'әше мабу һесир.
Мина пәнще шера тә пәрьтанд,
Тә дьле щмаә'та мьн хар, кьрә бәрбат,
Жь сәwт у бина тә бьә'щим һәр р'ож у сал,
Тӧ буйи зар'отйа мьн, тә дьле мьн хар.
Һәр'и, шәвәр'әша тәр'и, вәнәгәр'и,
Тӧ qәтьли, тӧ зальми, кӧл у гьри.

К'әскәсоре кәван гьртйә пеша әзмин,
Әw бәйраqа азадарә, тәва зәмин.
Р'ое пәрвәда, дәрд, хәзәб орте һьлат,
Бона мләте мьн жи шайи у шәwq һат.
Кәр' у лал бум әз, бе сәwт у дәнг,
Дь к'урайа ӧлм стәнд сәqа у р'әнг.
Әз бум кәwе чә'вканийа Әләгәзе,

Нава дьле колхозване бәр Әрәзе,
Синге п'ала, шьван, р'әзWанед к'әдh'әлал,
Беривана, бук у кәчкед дьл әвиндар.
Жь wан авед чәвканиан тасәке тиньм,
Бәр щьмаәта хwә әз бь әшq датиньм.
Шәвәрәше, hәри, иди вәнәгәри,
Шәwqе дайә к'әскәсора кәванкьри.

К'ЛАМА МЬН

1

К'лама мьн пьр наздарә,
Хәбат у нӧб же дьбарә,
Әw жь канйа hәрә к'урә,
Мәрәмава беqӧсурә.
Нә атомә, нә жи авза,
Нә мәртәлә, нә жи шурә,
Ә'длайиә, әмре аза,
Дьнйаеда пьр мәшурә.
Бәр wе hечьн тәйрок, баран,
Тофан, бруск, мьж у думан.
На, башqәйә к'лама мьн,
Әз hәр wева дьбьм гиро,
Ḱәwәса мьн hатийә иро.

2

Әw кәвотка кәмднейә
Чилә-qәрqаш у кьжмәк'ар;
Бәр мqаме к'лама мьн

Дькәлә буза «шәр́е сар».
Әw зәвйа пәмбőйайә qәрqаш,
Гуше р́әзе търиана
У бахче кőлилка бинхwәш.
Стансйа электрике шәwqдар,
Мәдане мә кәзар-кәзар,
Бәр́а әдлайейә, йа нен,
Щийе хькә-хали, qръстан
Тәв дькә авайи у шен,
Дькә щнәт у гольстан;
Әw кәда гәлә мәрийанә
У хәбата милион мьла,
Әw бәхтә, мразе дьла.

3

Клама мьн, әw тәви мьн
Буйә машоqа һива зәр,
Сőр́а дьне бърйә дәр.
Аһа клама әмре мьн
Тәв р́акета чаwа бәсбър
Дьне фър́йә, чуйә жоре.
Әwe бь милион километр,
Шькле һиве анйә жере,
Гәмйа атомейә—«Ленин»,
Сәр бәр́, овкйана дьгәр́ә
У буза сал у зәмана

Әw qәт-qәт дькә, дьбър́ә.
Наве клама мьн—«кәвтсали»,
Һәр сале we—кәзар кани.

4.

Ле дәнгбежед клама мьн
Пър гәләкьн, әw милионьн,
Гьшк хәбатчие мала мәзьн:
Әwьн бәйраqа мәйә ал
Дәсте хwәда qаим дьгрьн,
Кәвтсалйе әw ниви дькьн,
Бәхт у мраза тиньн һәр сал.
Әwьн, кő буза овкйана
У бәра дьqәльшиньн,
Хwәлйа хопан wәлдгәр́иньн,
Нан тег дькьн ль wандәра.
Әw мәри кő дьгрьн пешйа
Канала, щәwа у чәма
У гәм дькьн ава wана,
Тиньн р́ае нава лула
Р́őк у шәмале дьднә тәва.

5.

Гәлә зорә клама мьн,
Мqаме тәк мәрийа нинә,
Әw клама милионанә.

Машоq дькә дьне, мәрийа,
Баwарбуне дьдә wана,
Әw бәла дьбә нәму щийа,
Милиона ṙадькә әw пийа,
Тәва дькә дәнгбеж, мерхас,
Дькә йәк-йәк Сайат-Нова,
Чайковски у Комитас;
Qöрнә we һe чьqас-чьqас,
Ӄосте öса пешда биньн,
Кö бьqәйде кˈлама мьн
Шәв у ṙож бьстрен пˈәйе
Пˈьр дәлалйа Wәтәне мьн.
Кˈлама мьн—хәмла әзмин,
Ṙöн у тaqәте дьдә зәмин,
Шәwq у шәмале дьдә ṙoe,
Бәр әдлайа нәмдьнйае
Шәṙе сәрхöр тинә ṙae.
Кˈи ṙьнд занә кˈлама мьн,
We тобәкә кˈламе дьн.
Кˈлама мьн пˈьр дәлалә,
Ӄöб у хәбат же дьбарә.
Әз һәр wева дьбьм гиро,
Ләма wәṙа стра иро.

WӘТӘН

Wәтән, әз мәтне тә чаwа бьдьм,
Wәки бь дьле кˈәл әз һесабьм?
Хәмхöрйа тә мәṙа пˈьр гәләкә,
Дәре кˈәсиба һәр кәс вәнакә,
Брина дьле wан әw дәрманкә.

Нәхwәндитие әм һьнгавтьбун,
Шәв у ṙож әм дьчарчьрандьн берәнм.
Әм кˈәлогьри һивийа тә мабун,
У хали нәдьбун һесред мә гәрм.
Ӄькˈиатада тö дьһати хöйан,
Тә мина пˈәнщ у нәдира ṙoe
Шәwq вәда, днеда буйи әйан,
Тә әм дәрхьстьнә нав ṙонкае.
Бринед мә кˈур бун у пˈьр хәдар,
Жь дәсти зöлмькˈарие әм стöхар,
Тәṙиеда дьхальфин һа сал бь сал,
Тә бь ṙәнмдари дәри мә вәкьр,
Мәлнәмкьр змане мә лал, брин,
Пˈешкˈеши мә кьр әв нәрфед зерин.

Мала мəзьнда чəве мə вəкьр...
Тə бь кöб мə пьрси кал у кəwал,
Qəнщкьр брине щмəта бəткал...
Бəнгзе тə дьхwенə ль һəр эле,
Наве Ленин qəй нəхш-нигарə ле.
Бь тə у wи нави бəндə дьфьрьн,
У дор чəрха дьне əw дьгəрьн.
Wa wи нави бəдəwи дайə тə,
Кö бəр сьвра тə топ дьбьн бəндə.
Шьклəки бəдəwə нава дьне
Жь нава дəрге тə əw буйə хьне.
Кьсрəти у кöби, ширьн дильм,
Гöмана зəмини, Wəтəне мьн.
Херхазйа əдлайе диса тöйи.

Нə тəва зерин жь роһьлате
Шəwq у шəмалева һəр сьбə дəрте.
Топраха тə щие роһьлатейə,
Шəwqа рое əw шəмала тəйə.
Авьлкəйате дьди ед аһьл,
Тəва дьки тö сьнəтчиед аqьл.
Бəдəwи һəрдəра: ль сəр əрде,
Нава курайа овкйана, бəра.
У кəта нава кəвт qате һəwе.
Зутьре тöе һиве хwə бьки wар,
Бо əвда хер-зəйнəт жор бини хар.
Wьр һəри сəр Венере, һəла wеда,

Бəса тəзə бини бона зəмин.
Əз чаwа мəтне тəи бекöдур
Иро бьсеwриньм бе тö qöсур?

Рəwша əрде жи у əзмин жи тöйи,
Ке тə дьвинə, дьминə кəйри.
Гəло qə мəрйе кəсьри у ти
Дькарə тербə пе гöлəаве?
Wəтəн, бəдəw у аqьлбəнди.
Мəтке тə бь готьн набə у кемə,
Тö дьнйеда кəтии сəрговəндие,
Тə топа дьнйае qəй кьрйə листок,
У һəр дəрбе тə: гəмикə «Восток».

Топа дьнйае дьзвьрə дор рое
У һəр фьтлəкə wе-фəсле дьнйае,
Wəтəн, тöйи фəсле дийальке.
Шəркара бина əдлайе һьлданə,
Тəда дьбиньн бһар у сьтари.
Хут тöйи һоста чəрх у фəлəке,
Бһара мəрвайе, кöб у əдлайи.

ДӦ БРА

Дӧ бранə ру əзмин,
Wьр чап дькьн, дьпивьн,
Дӧ доргəре «Восток»-ьн,
Wанра бунə һəсп у зин.
Ша qсə дькьн һəвра,
Дӧ əWлəдьн, дӧ бра,
Пешкʼеш таще əдлайе
Дьһуньн бо дьнйае.
Əw таще wан жь нубара
Пьр стəйрканə, жь əзмин,
Кӧ дьхəмлиньн зəмин.
Дӧ бранə ширкəлал,
Нета мəйə пьр зəлал,
Дьбьн нав əзмане шин,
Баске wан пола qəwин;
Əw дӧ бһарьн, дӧ бра,
Рʼйа бред əwльн дьгəрьн,
Чəрха дьнйае дьзвьрьн.
Дӧ бранə, дӧ титал,
Əгите Wəтəне советие

Бəсбьре мə амьндар,
Дəнге wана зиз, кʼӧбар,
Дəрте жь кʼурайа дьл,
Буйə qəwат, буйə мьл,
Сьлав дькə мəрьвае,—
Дьне кəтийə нав шайе.
Дӧ бранə у дӧ дьл,
Тəви дьлке wани гəрм
Вьр дькʼӧтьн милион дьл,
Жь хун у тамаред Wəтəн
Əw бунə əгит, лапə нас.
Дӧ бранə, дӧ мерхас,
Дӧ бранə, əw дӧ нəхш,
Wана һива зерин жи
Кьрйə гиро у сəрхwəш.
Дӧ бранə, дӧ тунсьз.
Жь qəwата wанə əдлайи
Кʼур дьнəльн һəр шəрньз.
Дӧ бранə, дӧ бəсбьр,
Əдлайе хwəй дькьн:—
Бьтəмьрə шəр, агьр.
Дӧ шəмальн, тəва сор,
Пепəльнга датиньн,
Кӧ бьфрьн дһа жор.
Паше ре вəкьн бəрбь һиве,
Текнə тьлне гӧстиле.
Дӧ бранə, мьзгинбьр,

Дӧ бранә у дӧ шер,
Р'йа ԝанр'а ԝе һәр'ьн-бен
Кәзар-кәзар пионер,
Диһаркьн сӧр'а ә'рша,
У әԝ бьбә р'йа бәнда,
Бьбә сәйранга ә'вда.
Дӧ бранә р'у әзмин,
Ԝьр дьпивьн у чап дькьн,
«Восток» ԝанр'а һәсп у зин.

ДӘНГ У БӘ'СЕ ԜӘТӘНЕ МЬН

Дәнг у бә'се Ԝәтәне мьн
Дора дне, нава ә'рша,
Ль сәр һиве, бәрбь стәйрка,
Ль сәр ә'рде, ль сәр бә'ра,
Шӧрәт, р'ӧк у әшԛ дайә мьн.

Дәнг у бә'се Ԝәтәне мьн,
Комунизмә, ә'мре аза.
Һәр бә'сәк ԝе тәриԛәкә,
Хәԝна ԛӧр'на, йа мраза,
Р'о жи жь ԝе дьбрьԛә.

Дәнг у бә'се Ԝәтәне мьн
Әԝ сәрһатийа мерхасанә,
Һәр хәбатчие мала мәзьн,
Баԝарбуна пьзмаманә,
Нишан дьдә р'е у изьн.

Дәнг у бә'се Ԝәтәне мьн
Шәмалә жь бьрща мәзьн,
Ә'длайиә, р'йа мәрьвайе,
Хәмле тәзә дьднә зәмин,
Әԝ ԛӧр'на кәви тиньн р'ае.

К'ОМЕВА ДЬЧЬН ТӘСӘЛИЙА ДЬНЕ

Гәло бьруске ньшкева леда,
Гәло дьнйа кәвн ньлшйа, кәдьми?
Нае бира мьн, у тӧ тьшт нәди.
Мешә, щәԜ у чәм Ԝа кьрнә хӧшин,
Шәмаләк фр'и у чу р'уе әзмин.

Әз ньзаньм, гәло р'ое п'әнще
ХԜә Ԝе шәмалера гӧһастьбу,
Йане әԜ Ԝер'а к'әтьбу ләще?
Һәрдӧ шәмала бәри һәв дабун,
Йане бь дәсти мәрийе мә р'окә
Дьн битәр бу, р'онкайи да дьнйе.
Зорбун у гәрмайа хԜәва Ԝәкә
ҚәԜат у бльндайа Ԝе р'ое,
Йане нета шәмале бу зора
Һиве у стәйрка банйа р'ае?

Гәло әз тәзә р'адьбумә п'йа,
Йане иди дьк'әтмә нава щийа?
Ньзаньм, стансиа электрикеда

Мащинә дьда хәбьтандьне?
Қәй бежи, һәма нава гәмйеда
К'омева дьчун тәсәлйа дьнйе.
ДьқәԜьмә сәр бәра қәр'ьми,
Мә Ԝьр сӧр' у сәрмер'а шәрдькьр,
Йане хәбата хԜә к'ӧтакьри
Хәбата р'оже томәридькьр.
ҺәԜеда һәр дит алав у агьр
Ле чь қәԜьми,—мьн тәгмин нәкьр.

Ньзаньм, әз дьк'әтмә машине,
Йане әз пәйа дьбум Ԝе дәме?
Дьбә әз Москваеда дьгәр'йам.
Мьн дит, мәри топ бубун дора һәв,
Говәнд гьртьбун у дьлистьн тәв.
Ньзаньм, әз к'әтмә нава к'оме,
Йане тәзә дәрк'әтмә жь Ԝе?
Тәвәкә шәмал р'әшйа сәр әрде,
К'әскәсоре кәван да р'уе әзмин
У нава шәмале дәрк'әт хортәк,
У готьн—әвә Йури Гагарин,
Һәр әвә мерхасе дьнйаейә тәк.
Ньзаньм, тофан р'абу, чйа ләқйан,
Ә'Ԝре дьне кәԜеда тәқйан?
Ньзаньм, бәр соба эгьр бум әз,
Ԝьр мьн пола у кәсьн дькәланд,
Йане дьк'әтмә мәдане бь ләз,

Йане малда руньшти мьн дьханд?
Һәwар у qирин к'әтә руе әзмин,
У ә'wр бь търс алики рәвин.
Пе нәкәсйам, пак нае бира мьн,
Сери нәк'әтм гәло чаwа бу,
Топәкә эгьр у гәлә мәзьн
Wа һәwеда дьфьри у дьчу.

Ньзаньм, әз дьчумә әскәрие
У wьр синоре wәтен хwәйдькьр,
Йане әскәре мә вәредькьр
Бәрбь мала wан, бь дәф у зöрнә,
Кö дьнйаеда шәр у дә'w тöнәбә.
Мьн нһери жор, ле баwарнәкьр,
Р'о тәмам жорда һатә харе,
П'әнще шәмале чькйанә әрде.
Нава шәмале хортәки дәвк'ән
Дәрк'әт, готьн—бре Гагаринә,
Герман Титов—әwләде wәтән,
Мина wи ч'әвшин у хунширьнә.
Ньзаньм, әз руньштьбум дора
Т'әхте тжи минани һәрщара,
Йане жь тәхтә иди вәдьк'ьшйам?
Ньзаньм, гәло нава зәвийа зәр
Мьн пе комбайне зәви дьдрут,
Ќәбе нен минани чем дьда дәр?
Ньзаньм, чаwа бу, һәма ньшкева,

Тәе бьгота пьшта ә'wра шкәст,
Һәwеда бу гьмә-гьма wана,
Qәй wи дәнгива дькрьнә һәwар.
Ньзаньм, гәло wана чь дьхwәст,
Һәwеда кьвш бу топәкә шәwqдар.

Ньзаньм, тәйроке дәшт у к'әwшән
Һьлу кьрьбу, кьрьбу wеран,
Йане һасьләта баг-багча, зәвийа
Лод кьрьбу сәр һәв минани чийа,
Йане жь дьнйе ронкаи һьлк'ьшйа?
Һәр wе заньм бу qарин у qижин.
Хәмләкә бәдәw фри руе әзмин,
Ә'wра шабуйи һәвхьстьн, к'әнйан.
Wана сәр әрде рәшанд пьр баран,
Баране хәмьланд чийа у аран,
Барана хwәш мина гöләаве
Бьрьqанд wәтәне мәи әдлайе.

Гәло нава бегда әз дьгәрйам,
Ньзаньм чаwа бу, пе нәкәсйам,
Мина кәвьрәки щие хwәда мам,
Һәр һәwеда дит шәмаләк фри,
Лап шашмайи пәй wе дьньһери.
Әз qәт пе нәкәсйам чь тәһәри
У гәло чьqас wәдә дәрбаз бу,

Шәмаләк майин жи фр'и чу.
Мьн бьһист готьн: дŏ бранә әw,
Пе доргәр'а дәрк'әтьнә гәр'е,
Һьн хәбәр дьдьн, һьн дьфр'ьн пәй һәв,

Тәсәлиа стәйрка дькьн wедәре.
Әз рьнд пе кәсйам, дŏ бре һәwе
Чәнд щара фтьлин дор чәрха дьнйе;
Әw бре Гагарин у Титов бун.

Ньзаньм, әз чьва мжул дьбум,
Һәр әw дит, әрде Wәтән хәмьли,
Дәнге дәф, зŏр'не гьрт һәр чар али.
Нава хәмле дәрк'әтьн дŏ мәри—

Андриан Николаев, Павел Попович.
Бунә чар бра, һәрчар wәкә һәв.
Әw бона дьнйе-бунә йәк-йәк тә'в,
Стәйрк кьрнә бадәки гŏла,
Данә мәрвайе, ча кŏба дьла.

Wәтәне мә тфьqин чар бра,
Wан брар'а сәwдәсарә дьнйа.
Әз иди һини шәмала бумә,
Һивйа чуинед ль сәр һивемә.
Qәwата Wәтән—һәр зәрп доргәр'әк,
Шәрк'арар'а гŏманә у к'омәк.
Бьн дәстура wева дьбьн р'еди.

Әwә символа әдлайе гәнди.
Ә'wре шер' wева тәв бәла дьбьн,
Һәр щур'ә буз бәр we дькәльн.
Әwә радькә мәрийе р'азайи,
Wанр'а тинә бәхт, мраз, азайи.

САЛА ТƏЗƏ

Бьньһерьн кʼийə дəрва
Баре гран сəр пшта Wи,
Ŏса дəрəнг, хəW ле фри,
Wа сəкьнийə ль пьш дери.
Гази бькне, биньн хени.
А, əW тŏи, Сала тəзə,
Баре тəйə тəв əдлайи,
Тəв хəбат, бəхт у мьразə,
Мəра анийə бь дьл, шайи.
Wəрə, Wəрə, Сала тəзə,
Бал мə щьнəт, гŏл у рəзə,
We əдлайне дайнə щəм мə,
Вьрə мьqим Wəтəне тə.
Рʼасткьн тəхте тер у тжи,
Сəре жорьн бьһельн щи.
Фьрə вəкьн дəри, бащи,
Жь кəWшəна, жь Wар у чʼйа
Сала тəзə əдлайиева
Һатийə бал мə чаWа меван,
Дə кʼəрəмкə, Wəрə мале,

Тŏ нубара сəре сале.
Тŏ хер һати, кəзар сəлам,
Херхазе мə, һəвал, пьзмам,
Баре сале тəв кəвоткьн,
Гьшк сьпинə, чʼил у qəрqаш,
Хəбəранийе мə мина пар
Мəра анийə гŏл у бьһар,
Шəрра майə диса нəйар.
Тŏ пьзмаме мəйи дəлал,
Ишəв мəра бьбə меван,
Рʼуне аза, бехоф, кʼŏбар,
Лап архаин, мина һəрсал.
Наве тəзə əме тəкьн,
Бь Wи нави тə вəрекьн,
Кəвотке тə əме хWəйкьн,
Паше бəрдьн дор дьнийае
Нав мьлəта, пəй əдланйе.
Əме наве тə вьрһада,
Бьгŏһерьн əдлайиера.
Тŏ нŏба мə тəв Wи нави
Бəла бькə һəр чар али.
Сала əзиз, Сала тəзə,
Чь дьбини, тəра ширəт,
Бəла бькə Wəлат-Wəлат.
Шəркьзара ньфьр, нəһлəт.
ХWə бьгьһинə нəму щийа,
Мьлəте бьндəст, е беəхтийар

Бо шәрк'арийе ракә сәр п'ийа.
Бьфрә ḣәрә ча хәбәрбьр,
Wанра бьбә тŏ Октйабр.
Ча ба, бьруск, тŏ ḣәрә дур
Wәлатед дьн к'ъвшбә мәшур.
Бәйрада сор бьвә бал Wан,
Ча шә'дәтийа мәйә ә'йан...

QСА БАВО

Qр'ава паизе Wа бе Wә'дә
П'ор'е мьнр'а дьлизә, ба дьдә,
Е спи у рәш тәви ḣәв дькә,
Дьбежә «е спи ḣе ḣьндькә».
Заньм, пәй паизе әсә We бе
Звьстана сәрм, к'ŏрке спи ле.
ДьqәWьмә, Wәки звьстан жи
Нола к'ŏрке хWә п'ор'е мьн спикә
У дьле мьн бьḣелә нŏб тжи.
Хәм нинә, ḣәрке тәйах нәкьм әз
У әгәр сәрма бер'әвм әW бь ләз
ХWә бьк'ŏтә нава дьле мьниq
Ә'мьрда гәлә, гәлә тьшт дитиq.
Кŏ р'астиер'а буйә тьме барбьр...
Нькарә жь мьн бьбә ḣәр тьшти,
ӘW бар пәй мьн We бьминә нәмьр.

Кŏр'е мьни дьлсаг', дәлал, бәхтәWар,
Р'ож бь р'ож бәжн дьди чаWа чинар.

Гава бәжн у бала тә дьбиньм
Ҝәзар щари хԜәзла хԜә тә тиньм.
Әз Ԝа бир тиньм зозан у ɓһар,
Ль Ԝан дәра әз йәки стӧхар;
Щарна, тӧ чаԜа пълтәкә ә'Ԝра
Тейи пәрм рудней сәр дьле мьн:
Һәй зоре дьки, һәй лава дьки,
Кӧ чуктйа хԜә әз гликьм тәра.
Дәрһәqа Ԝе йәке чаԜа бежьм,
Нә чуктийа хԜәва әзи дьләшьм.
Нькарьм, на, набә, бав у бра,
ЧаԜа вәгәрьм пәй Ԝан дәрд, кӧла?

Дә зоре нәдә мьн, кӧре баво,
ӘԜ тьштәки пър чәтьнә, лаԜо,
Ахьр чаԜа дьле тәйи зәлал
Шелӧ бькьм, кӧре мьни дәлал.
Гәло чаԜа сәре тәйи кӧбар
Qса хԜәйә нәрәнәтва бинмә хар.
Чуктийа хԜә тәра тәмам гликьм,
Гәрә брина дьле хԜә әз вәкьм,
Тек'әвмә пәй Ԝан кӧла, бьгәрьм,
У бь дьл тжи пашда вәгәрьм.

Әз чуктйа хԜәва пър бәләнгазьм,
Ԝан салада әзи бемьраз бум:
Мәрйе дьлтжи у е стӧхар,
Мәрйе щәгәрхун у е бриндар,
БаԜаркә лаԜо, әԜ диса әз бум.
Чуктйа мьн әйни зӧлма гранә.
Нә, зәрпа бе зәфт әԜ йа дьланә:
ӘԜ зәрп у эш, лаԜо, чи тәранә?..
Чуктйа мьн әԜ тәмам шәр у дәԜә,
К'әсибтйә, зӧлмә, к'оч у рәвә.
Әз Ԝан зӧлма тӧ щари найньмә бир,
Ҝәми чунә мина хәԜна къбир.
Нһа сазе хԜә тӧ жь щи дәрхә,
У qәйде тәзә тӧ мьнра лехә.
Әз ньздькьм әмре һа сәqьри.
Чуктийа мьнә чуйи иди накри.

На, чуктийа мьн зәф чәтьнбу,
Мина әмре нһа нинбу.
Жь Ԝе һәр һесьр дьбарьн.
ЧаԜа бежьм, на, нькарьм.
Тӧе бежи—«йа, әԜ чирокә»...
Гәрә тәра шьровәкьм,
Ле Ԝе йәке әз тап накьм.

Кӧре әзиз, лазьм нинә,
Сурәте хԜә незик бинә,
Кӧла чуин вәшеринә:
Бәр чәва мьн дйә хуна сор,
Тжи мәйт бун ль мьн чардор.

Һəму дəра кöштьн у зор,
Һəму дəра ахин у р'əв
Йəко-йəк əw тенə бəр ч'ə'в...
Бумə йəки мина «Гик'ор»,
Һəла Гик'ор һе хьрабтьр.
Əw мьрьн бу, нə кö ə'мьр.

Ахьр чьр'а мьн зор дьки,
У п'есира мьн бəр'нади.
Чьр'а ч'ə'вед хwəйə зəлал
Шелу дьки, лаwe дəлал.
Бира мьн нəинə дəнге
Мирата топ у тьвьнге.
Дə бь ə'дьл, нəта к'əнге
Биньмə бир грийе ə'вда.
Ч'уктийа мьнə зöлма гран,
Чь лазьми тəйə, нəйран?

Дьхази бежьм, бьбə-нəбə,
Бона хатре we р'əща тə
Əзе бежьм илащ тöнə.

Сале тəда зə'ф гриамə,
П'ехас у тəзи гəр'йамə:
Жь глийе мьн бинтəнг нəбə,
wи ə'мрида чь мьн дитйə,
Дьле мьнда к'əсəр һьштйə.

У əw к'əсəр вала набə,
К'öле дити п'ьр' дьрежьн,
Ле тəр'а əзе к'öрт бежьм.

Чьл сал бəре wəкə тə бум,
Ле мина тə хwəнди нинбум.
Йəки п'ехас у тəзи бум.
wа мə wьр тəви һавала,
Тəви бəрха, тəви кара,
Нава к'öлилка, ль р'əх канйа,
Хwəр'а дьлист мə wан дəра.
Спьнг, гзер мə топ дькьр.
Пе гəзгəзка ль һəв дьхьст.
Р'оже педа һəма дьлист.

К'алина пез, дəнге мəр'йа
Бəла дьбун ль һəр алйа.
Əм, зар', листьке тер нəдьбун.
Дьбəзйанə пəй мьнмьника,
Əw дьгьртьн у пе ша дьбун.
Мə пе ч'əтəла нишан дьгьрт
Ль кəвьра у ч'вика.
У топ дьбун əм дор дəлаве,
Бь ша дьк'əтьн нава аве.
О, чьqас хwəш бу ль wедəре...

Р'ожәке жи, мина һәрщар
Мә топ дькьр кари, пьнщар',
Ньшкева бу qирч'ә-qирч'
У тәйрока кәсьн бари:
Тәви һәв бун пәз у мәри,
Wа бе гли у бе мә'нә
Топ у гӧллә сәр мә бари.
У wьр гәлә мәри к'әтьн.
Мәрие кӧ һәwарйе һатьн,
Жь wана жи чәнд нәв к'әтьн.

Мәрйа готьн, wәки шәр'ә,
Һәма к'и чаwа дькарә
Бьла жь гӧнд зу бьр'әвә.
Кәму алйа гази, һәwар,
Гӧнди тәмам р'абунә п'ийа,
Кәтьбун нава зӧлма гран.
Тәвһәвбуйи жь гӧнд дәрк'әтьн.
Гӧнд манә хькә-хали, wеран.

Коч' у мәрйа р'е нәдьдан һәв,
Тозе гьртьбу р'уе әрд, әзмин.
Калке тә жи бриндар бу,
Хуна сорда ьнда бубу.
Wа бриндар әw дькӧлйа,
Ле жь к'оче дәст бәрнәдьда.

Гӧмана wан бу wе сәнәте
Хwә бьгьһиньн Ур'ьсете.

Хушка мьнә чукә ч'әвр'әш,
Йәкә дәвк'ән, йәкә гӧләш,
П'орк'ӧришки, жь гӧле бинхwәш,
Мина бәрхәкә чук у к'уви
Дабу пәй к'оче у дьр'әви.
Әw бь гаве хwәйә һурьк
Дьльпьти ча мьнмьник.
Наве р'ьндьке Гӧле бу.
Кәму гӧла бәдәwтьр бу.
Гӧле жи... qӧрбана тә бу...

Ч'әвед Гӧле у ч'әвед тә
Мина һәвьн, фьрqи т'ӧнә,
Тә дьбиньм, Гӧле те бир,
У к'оча мә дәрте сәр р'е,
Пеле аве р'адьбьн сәр һәв,
Гӧла бәдәw мьн те бәрч'әв,
Мәри тьре тӧйи Гӧле,
Аза буйи жь нав аве,
У мьн тьре калке тәмә,
Гӧла дәлал ль бал мьнә...

Бәсә лаwо, бәрхе баво,
Чьр'а ӧса нә'си нро,

Һа пьрс дьки, мьн тини бир,
Калке хWə, Гōле, дйа пир...
Нə мьн тəра гот, нькарьм.
Əз бинтəнг дьбьм, нəWерьм.
Дəрһəqа Wана пьрс нəкə.
Лаwо, чьра зоре дьди мьн?
Тō брине мьн вəнəкə,
Нə тəв иди... щəбьринə.

На, һерса дьле мьн тə ракьр,
АWа к'оча мə диса баркьр...
Ахьр нəбу, бəрхе к'уви,
Тō мьн нəкə илащбьри:
Глие майин лазьм нинə,
ƏW гьшк һесьр у газьнə,
Бриндар эди дьле мьнə.
Жь рōне мьн тō вəгəрə,
Пепəс нəкə, сəр нəгəрə...

Дə нəгри, баш, əзе бежьм,
Һəми Wева əз дьлэшьм.

Калке тə һəма сəр ре кəт,
Ахинəкə к'ур жь Wи дəркəт,
Һесьр тьжи чəвед Wида,
Лəзəки дьн əмре хWə да...
Пирка тəйə рəбəн, фəqир,

Наве калко һа дани бир.
Паше пирка тəйə һесир,
Пе нəкьсйам, гəло чаWа
Гōликə хWə əWе бьри,
У дани сəр калке мьри...

Жь гōнде хWə qəтйабун иди,
Ч'йае мəй Чарсалə мə нэдьди,
Һенкайа чйе жи нэдьлиланд,
Дəнге тəйрəда тōнəбу wьр,
Гəрма мират əм дьтəqандьн,
У мəри тьре тəбйəт жи мьр.
Һəма нава дō-се рожа
Һатнə qьре нйве гōндийа.
Шəш нəфəр бун мала мəда,
Се мəри чун Wи шəрида.

Щурəки гьһиштнə бəр чəме
Ава-рəш, дəрбаз дьбун сəр пьре,
К'оч, мəри тжи бубун ль сəр We;
АWа Ава-рəш жи мəри тьре,
Мəре мəзьнə, дьк'шйа бьн пьре.
Чəвава нечира хWə дьхапанд,
Бəр бь хWə дьк'шанд у дадьqōртанд:
Пьра тəнг бу, ре тōнəбу:
К'ōч у мəри дəрбаз нəдбун.
Чəм жи һəма һивйа Wан бу...

Ава-рəш Wа, ча мəрəки рəш,
Тӧ «qемиши мəрйа нəдьбу».—
Пеле хWəва əW чаWа сəрхWəш,
Щəндəк пəй һəв дькшанд, дьчу.
Сəр Ава-рəш сəр пъра we,
Һат qирина дəнге Гӧле...
Гӧл бу «мевана» We аве ..

Пирька тə хWə ӧндакьри,
Гази Гӧле кьр кəлогьри,
ХWəст хWə бавита нава аве,
Ле мəрйа зу гьртьн мьле We.
Тəне щарəке сəре Гӧле
Рьнд мəшур бу ль сəр аве.
Бука Гӧле, нава аве
ХWəра дьлист тəв пеле We,
Двей qəй гази Гӧле дькьр,
Wəки əWe ӧса биркьр...

ЩиWар бун əм нава дебажаре
Əрмəнистане—ль Ереване.
Кучада дьгəрйан мəлул, пехас,
Щурə-щурə мəри, тəв жи нəнас.
Змане бажер мəра нəфəмдар.
Əз у пирька бе зар у зман,
Мə нан топ дькьр Wа бе хəбəрдан.
Һат Wəдəки иди нан нəдьдан,

Щарна һерс дьбун, бəри мə дьдан.
Мəрийе нале мəда гəлə һəбун...

Нотла пəзе кəлӧ бе хӧе, аWа
Дькəтнə нав qӧлчe нəму дəра.
Мə чəвед хWə һəр алйа дьгəранд
Тьштəк дьдит, дьхар, хWə дьхапанд.
Wа мə əбур дькьр Wи щурəи,
Мəри дьWəрьмин жь Wи əмри.
Радьзан бəр диWаре соqаqа,
Нəхаши у мьрьн ль һəр дəqа.

Рожəке жи ча сьбə сафи бу,
Гəрда шəве сəр һесира вəбу.
Əw соqаq бубу хут дька мьрийа.
Кидəре мəйт бун һəр алийа.
Мəйте мəрийа дабун келəка һəв,
Qəй соqаq шəв бубу мəрəки рəш,
Тəе бьгота соqаqе We шəве
Харйə, вəхарйə тəви мьрьне.

Пирка тə жи һесира нəһəqйе
Ль бəр диWер, Wа нава соqаqе
Мьр, дəстəки we дьрежи хəлqe:
Qəй һе ньфьр мабун сəр левед We,
Ньфьре We мьра рьнд əйан бу,
Wан глйава əW рəнəт дьбу.

Гәлә, гәлә мәрийе минани мә
Дьнәлйан нава хәм у дәрде xWә,
У гöhдари нәдьданә пирка тә...

Гәләки грйам у мьн кьр гази.
Ле кәси гöh нәда мьн бәләнгази.
Хели Wәдә дәрбаз, качкәк анин
У тәви гәлә щнйазе майин
Пирка тә жи сәр We качке данин.
Әw hьлдан, бьрьн, әз кәтмә пәй...
Әз aWqac грйам у aWqac бәзйам,
XWә дьпәрьтанд, нә пьзмам, нә xWәй.
Иди дәнг у тақәт мьнда нәма
У жь качка мират әз пашда мам...

WӘТӘНЕ МЬН

Тö Wәтәне мәйи советие бәйрақбьр,
Овкйана әдлайа дьнйе, тәва нәтәмьр,
Хут тöйи бона мәрьвайе щьнәт у әмьр,
Тö бәрбанга азайа бьн дәстуре, зйарәт,
Бо азайа xWә тәва гöманьн hәр мьләт.
Wәтән, xWәстьна xWәва тö кöб у мьрази,
Бе шәр у дәW, бе бомба, әдлайе дьxWәзи.
hәр тöйи бьрща шәмал бо гәмийе хальфи,
Рйа бәр Wана öндабуйи тö нишан дьди.
Гьлийе тә щеръбанди у hәр тьшти тужтьр,
Тöе гәмки у бини рае бомб, шәр у агьр.
Бекәсаб қәWати, херхаз у әдланньз,
Гьлийе тә фәмдар, рйа тә дуз, дьле тә тәмьз,
Бь сәрWерийа тә вәдьбә дәрге әдлайе,
Тö кәла нәалтьндар у нәсрәта дьнйае.
Мәрьвайи тә дьшекьринә, ча әдлайзан,
Тöи бәләде шайе у огьрме гьран.
Aha бәрбь тә hатьнә Wәкиле дне
Чаwа азадаре Wан, е иро у сьбе.
Бона әмре зара у бона кәда нәлал

Мьqабьли шер у бомба тәв бунә шәрк'ар.
Бәла шәрнъза у бомба дьбиньн тәда,
Ләма һатьнә конгресе ль Москва сорда.
Һәр wәк'иләк жь дәв у дьле милион мәрийа
Сәлама лапә нъзкьри анинә тәра.
«Ә'длаййә» символа дне, бь һәр змани,
Жь чәка зортьр, нава чәка ви зәмани,
Дьхазьн бъжин бехоф, бе дәw у бе бомба,
Силкәданина томәр у тәмам, һәр щура.
Бомбчи, бомбфьроше хwәйе хwәйи wи аqьли,
Бь дәсти хwә у бона хwә аwа мәзәла
Дьк'ольн ль чар qолбе дне әw тәвайи.
Шәрк'аре дне wана we чәлкьн щики,
Р'әх һәрдо бомбе wан, бьн овкйана Ә'дьли
Бь тәриqи огьра wана хут әwә чъмки...

АҺМӘДЕ ХАНИ

«Р'у дьне qәһьрҘу зори we һьле
У мина бһара рәнгин wә'дәе бе»

А. Х.

Аһмәде Хани, тӧ канйа зәлал,
Дәнгбеже дьле к'ӧрдайн, дәлал,
Бона рӧне мә, әйни чәвкани:
Дьнеда наси, тәва әйани.
Тӧ һосте мәзьн, тае Фирдуси
У Низами, wәк wана бьлбьли.
Аwа qәй дәнге һәwарйа тә те
Жь гӧнд у бажаред роньлате,
Мьqабьли qәһьр у нәрастйе.
Гәлә дурдити, фькра тә бәрә.
Нава һәр глие тә нәсрәтәк сәрә.
Тә мqим готйә:
    «Р'у дьне we бе
    Бһаракә че,
    Ә'зман we вәбә,
    К'әскәсоре вәдә,

Бәндә we йәкбә,
Чь ага, чь гәдә».
Сазе тә һьштйә,—дәсте мәданә,—
Сильха шәрк'арйа лаwе к'ӧрданә.
Симе wи qаси тамара дьла,
Р'әнәтие надә мәжуйа у мьла.

Ахмәде Хани, бьлбьли әйни,
Мерхасед хwәва тӧ пър әйани.
Бона нале wан дьле тә агър,
Хәма wана: брина тәйә пър.
Дьди къвше гранйа баре
Дьле щаһьле к'ӧрдайә бәдәw,
К'ӧ дәсти зӧлме нәгһиштнә һәв.
Бәдәwи тә дайә Мәме у Зине,
Ә'вда бәдәwтьр, нав әвде дьне.
Пәр, баске кәвотка дьди Зине,
Змане мәрйа дьди Боре Мәме.

Әw чол у бәстед Щзира weран,
Нәнас, тә дайә пешйа Мәме Алан.
Р'екә пър дреж, хькә у хали,
Щәрд у qәбил тжи ль һәр али.
Хорте тунсьз кърйә һесире дьл,
У жер'а буйи сәбър у бьлбьл.
Qәй Мәме тӧйи wи зәманида
У тәви мләт we дьнйа тәнгда.

Р'йа хәрибийе буйә ль пешйа мләт,
Ль сәр левед wан нәлләт у шкйат.
Фькра хwәва, чаwа Боре Мәме
Тӧ дьфьр'и ль чар qӧлбе дьне.

Тӧ дьди къвше, бо әмре аза
Һечьн тәнгаси, чәтнай, qәзйа,
Джмьн у qәбил ангори һәвьн,
Wәки сәрхwӧре мләт хут әwьн,
Wәки зерандьна джмьн йәкә,
Wәки һәр сӧлт'ан, һәр шаһ у мир
Дьхwәзьн мләт бьминә фәqир.
Тә мqабьли нәр'астйа зәмин
Хирәт, намус у әгитти дайә
Ч'әкан у Ә'фан у Qәрәтаждин,
Ч'әк у сильхә ль бәр wана,
Бь хwә жи къвш дьби ча нәйфдар у к'ин.

Тӧе бьгиштайи мәраме хwә,
Әгәр пешйа тә тӧнәбуна әw
Qәбиле мләтфрош, мхәнәт,
К'ӧ пешда данин меркӧштьн у дәw.
Анәгори джмьн сәрхӧре мләт,—
Чаwа Бәкъре Ә'wани мәр'ьс
У е мина wи гәләк имансьз.

Гәләки гәрйам әз, нәхWәнди у тәк,
Ахина мьн бу, пьшта мьн дешйа,
Октйабра Мәзьн мьнр̓а бу к̓омәк,
Бь wе рöкдар бум, у кәнйам бь ша,
Дьнйа кәвн бәр ч̓әвед мьн кәдьми,
Ч̓әвед хWә вәкьр, дор хWә ньһер̓и,
Wьр кламед Акмәде Хани ди,
Сазе Акмәд бу, qәт дәстнәдайи.
Ах, симе сазе Wи—теле кем тәйах,
Дьгрйан, ча зар̓е саWа, бе «ах у Wах»,
Ле Wанда мабу кöб у шәрк̓ари
Бәр әмре аза мәщал, баWари.

На, әW нә блур бу, йа ль сәр лева,
Дәнге һәр тела: дәнге кал у бава.
Назкайа тела Wәк тамара дьла,
Хут әW бу Wәкьла блура дарин,
У Wева кьвш дьбу брина зәмин.
Гава һәр тела р̓йа хWә дьдит бь тьлийа,—
Qәй к̓оче к̓öрда дәрдьк̓әт сәре ч̓ийа...
Мьн әW саз һьлда у фәсал леда:
К̓әмала һостә дит һәр телида.
Гава сәмт һьлда,—саз дәсте мьнда,
Qәй теле Wи йәк-йәк хәбәр дьдан,
Qәһьр у зöлма вәшарти вәдьдан.

Дәнге һәр теләки: ньсрәтәкә пьр̓,
Пьриск дьпәкйан к̓урайа эгьр,
Һәр теләки шәдәти дьдә щи бь щи
Зерандьна к̓öрда һена һәр тащи,
Кö гьртьбу дьле Акмәде Хани,
ӘW кьрьбу бьлбьле Wи зәмани.
Тö жи телар̓а к̓уви дьби нола
Хәзала бриндар, мака пьр̓ кар̓а,
Дьби дьл тьжи у дьк̓әви чола,
Р̓әнәтие бьбини сәре знара.
Qәй әW дьqәльшиньн пәрде шәве,
Жь кәвт таqе жоре тәве дадьхьн.
Qöр̓на сәрхöр тәслимбуйи те р̓ае.

Дәнге сазе һосте мә пьрщур̓әйә,
Һәр теләкида шәWатәк тедане,
ШәWатә пьр̓ә, кöл у бринә,
Wанва мәри дьнйа бәр̓е дьбинә.

Сәр теләки-дәнге әWра лейә,
ӘW дәнге к̓öрдайи һәWарейә
Бона азайе тәва дькә шәрк̓ар,
Дькә йәкнали, qәWат у баWар.
ӘW тел нәр̓астиер̓а нае р̓ае,
Мәриа ләз у бәз дажо ль сәр р̓е.
Qәй бь сәрк̓арйа Акмәде Хани
Wана бьрйә шәр̓е кәла «Дьмдьм»,

Дьжмьна дажон бәр кәлакә дьн.
Теләк реWйа вәредькә щийе дур,
Һале чәтьнайи ль мә дькә мәшур,
Мәзьн дькә дәрде дьлайә к'ур.

Теләки минани пелава бәре
Дькә хөшин, кәрийе пез дьбә чере,
Дьхәмьлинә даре бук у зә'ва,
СәWдәсар дькә щаһьла тәва;
ӘW хут рөк дьдә зозанед гөлин,
Клама дьдә ренщбәред әвин,
Дьхәмьлинә әрше ә'змана.
ӘW дьбә гөләава лапә бинхWәш,
Назьк рудьне сәр гөл у бьнәвш.
ӘW дьбә рәкм, назкайа дьле дйа:
Бь «лури» зара дьнәжинә,
Р'әкәтие у хәWа ширин тинә.

Дә, рабә һосте мәзьн у лаиq,
Хастьна тә бу... һатйә әW тәриq,
«Бһара рәнгин»,—тә дьхаст, һатйә,
Qәһәр, зорайи жь дьне һьлатйә,
Симе сазе тә бунә йәк-йәк бһар,
Бәр бь хWә дькшиньн-щота у щотк'ар.
Wа qәй мерхасед тә—Мәме у Зине,
Саг бунә, у ша тенә бәрбь мә,

Qәй хWәра тиньн нвисаред тә.
Дора чәрха дне мәри дьфьрьн
У Wәдәки кьнда пашда вәдгәрьн,
Ҟөб азайә бо qиза у хорта.
Wеран буйә әw рйа Мөхөрзәмине:
Qәй Боре Мәме буйә доргәра дьне...

ШАЙИР У МУСА

Wəй мусае
Мьни бечар,
Һəй һəвале
Йəки qафсар,
Фькьр фьрйə,
Ль һəв нае,
Дьфькьрьм,
Тə чь һаWар?

* * *

Wəй мусае
Бе хəм, бəтал,
Һəй гəроке
Бе щи, бе мал,
Бо кöба дьл
Əз сəWдəсар,
К'зин мьн те,
Тə чь һəWар?

* * *

Wəй мусае
Мьни кəлал,
Һəй һəвале
Мьни дəлал,
Тö сəбра мьн
Мина һəрщар,
Əз бесəбрьм,
Тə чь һəWар?

* * *

Wəй мусае
Һостəки че,
Һəй хöламе
Мала хəлqе,
Симе зерин
Ль сəр саза,
Əзьм дəрдлу,
Тə чь һəWар?

* * *

Wəй мусае
Мьн дəвбəла,
Һəй бесəбре
Нав щаһьла,

Хәзаләк ди
Һәвса хWәра,
Хәзал рәви,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни шван,
Һәй бәрхване
Мьн дуажо,
Хәзала хWә
Мьн вәqәтанд,
ХWәйи әзьм,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьн сәWдәсар,
Һәй бһара
Мьнә һәрсал,
Гӧл вәбунә,
Әз бахчәван,
Гӧла мьнә,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Шәв нобәдар,
Һәй ашване
Аше хәлqе,
Арванчи—әз,
Ари гьрә,
Һәв нагьрә
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Мьни дәрдлу,
Һәй һавале
Нәзан, кʼенлу,
Хәзала мьн
Хәиди, чу,
Ле чь тә бу,
Тә чь һәWар?

* * *

Wәй мусае
Аqьл, кʼәмал,
Һәй тӧ стәйрка
Зәлал, шәмал,

Бо дьле хWə
Əзьм сефил,
Əзьм бəткал,
Тə чь һəWар?

* * *

Wəй мусае
Мьни к'əсиб,
Һəй тŏ хорте
Лап беилащ,
Машоq əз бум
Чəндьк чəнд сал:
К'аWе бьрьн,
Тə чь һəWар?

* * *

Һəй мусае
Мьни хWəймал,
Wəй бəлəде
Qəт нəбəтал.
Буий агьр,
Буйи алав,
Һа гŏр дьби,
Тŏйи дьлбар,
Мьн чь һəWар?

* * *

Һəй мусае
Мьни аза,
Wəй тŏ гŏла
Нава рəза,
Тŏ дəнгбеже
Ə'мре аза,
Тŏйи нəхше
Ль сəр саза
Мьн чь һаWар?

* * *

Һəй мусае
Мьн əдьли,
Wəй щаһьле
К'əмал, щнди;
Фькра тə к'ур,
Дьчи нəта
Ə'рше əзмин,
Мəша тə дур,
Мьн чь һəwар?

* * *

Һəй мусае
Мьни р'еWи,
Wəй тö һосте
Р'акетфр'и,
Буйи доргəр',
Насьтьри,
Чəрха дьне
Тö дьгəр'и,
Мьн чь һəWар...?

* * *

Шьвəдарəк дəсте мьнда—
Жь ч'ийе пəйабум к'əсьри,
Ле ньзанбум дьчум к'öда,
Жь алйе бəнда биркьри?

* * *

Гава əз бəржер бум жь Wьр,
Мьн дит ч'йае мəй сəрбəлəк,
Кö мина qизəкə бькöр
Qəй гази дькьр бь нəнəк.

* * *

Шәйир, нә тӧий к'лита дьла,
Дьди пәсне бәдәWа у гӧла,
Ле тӧ нәбә ник у щики нәрд,
Мqим бьвә дәствәкьри у мәрд,
Нә тәбйәте шӧрәт дайә тә,
Нә тӧе һәр'и, хWәр'a нәвә...

* * *

Бона мьләте мьни биркьри
Ә'мьрда мьн 'дит дәрийе вәкьри,
Wьра чәвканийе һәрә зәлал бун,
Тер ав вәхWар у р'йа хWәда чум.

* * *

Мьн дит кани, гӧл у сосьн,
Дәрд у хәме мәрийе әвин,
Ҭрие Назе, кӧла Тосьн,
К'әла дьла, ләк'а зәмин,
Тәне Феро, qамчие Qәро,
Qәма Ә'ли, һерса Дьро,
Коне К'әләш, се жьне Wи,
Чәнд сәмәр пәз ль бәр дери,
Әз бь хWә жи нава Wанда
Йәки хӧлам, этим, гори.

* * *

Тәбийәт тӧ тьмайе накә,
Пашла Wеда һәр тьшт жи йәкә,
Гәлә дьлованә у рәнмдар,
ӘWә, дьдә мә әмьр у бһар:
Шайир, бьбә бһара гӧлин,
Нә һәргав намини тӧ бәлгшин.

* * *

(жь зарготьна щмаәта кӧрда)

Пьрсин: — Шайир, чаԜа мәрики дьнеди у хԜәнди,
Гәло тә әмьрда qәт мәрийе чь хәйсәти ди?
Гот: — Мәри әԜ хәйсәте хԜәва тәмам башqәнә:
Мәри һәйә занә, ле ньзанә, кӧ занә,
Мәри һәйә ньзанә, ле әԜи тьре занә,
Мәри һәйә ньзанә, ньзанә әԜ ньзанә,
Мәри жи һәйә занә, әԜ жи занә, кӧ занә.
Е лапи зрардар әԜ мәрийә,
Е qӧрәйә, тӧ тьшти ньзанә,
Ле әԜи тьре һәр тьшти занә.

* * *

Мьн чйеда һьшт к'алина бәрха у мйа,
Мьнмьник, кәвотк у бәрфе бәләкийа,
Дәшт, к'әԜшән, гәли у зозанед гӧлин,
Жь Ԝьр хԜәра бьр һәр ахин у нәлин.

* * *

Пьрсин:—шайир, дьчи,
Ле готна тә чьйә,
Qә тәмие тә һәнә?
Гот:—бәле, әз дьчьм,
Һәр хWәзла мьн Wәйә...

* * *

Пьрсин:—шайир, гәло
Тә шест сале әмре
Хwәда qәт жь дьне
Чь бьр, тә чь фәмкьр?
Гот:—мьн анщах нубара
Дьне пьртик тәмкьр,
Әw жи калбуне
Бәр мьнда һьшт...

* * *

Бона һәр тьшти тәбиййәт йәкә,
Ле фәнде ленә-кәзар у йәкә.

* * *

Ава мәзьнә-к'ур
Мәрийа дьбә щне дур.

* * *

К'и незики бәрха мьн бу,—да бәр чьвта,
Бәрх незики к'е бу,—гьрт у т'ер к'ўта.

* * *

Хԝәндьне чәвед мьн вәкьр,
Лениве р'е бьриндаркьр.

БҺАР

(жь поэма «Һәсо у Зәлхе»)

Тәва бһаре п'әнщда ша,
Бәри бәрфа спи ԝе да:
Бәрф хәйди у зу нәлйа,
К'әтә нәԝал у гәлйа.
Бәрфа гран пәй аг'леве
Һлат минани лвефе,
Бәләки жи һатьн хар
Жь чйа, бани у бәйар,
Һешнайи бу диһар.

Бһара хԝәш бь әшq у дьл
Нава гөндда гьрт хәмьл,
Хԝәр'а ани көлилк, бьлбьл
У нщйаркьр рьнан у гөл.

Р'акьрә п'е нәму мәри,
Белана хьст кәри-сури,
К'әтә бьн мьле көр' у qиза
Бәре ԝан да бәр бь һәвраза.
Qөльнг, думәqәск, тәйр у т'у

Һа дагәрйан әW жь щие дур.
Ә'wр бь тьрс wa къвш дьбун,
Щаркә майи бәла дьбун,
У щарна жи әW бь һәWар
Һесред хWәва дьһатьн хар.
К'алина мйа, бәрх, у кара
Бәла дабу чарньҫара.
Кание ҏәвок ль мерг у щйа
Дöхолхöлин жь ҏешед чйа.
Һәму дәра гöл у бһар,
Кълам, говәнд, qиҏин, һәwар...

ДЕ У QИЗ

(Жь зарготьна щмаәта кöрда)

Де у qизәк һәбунә,
Хәйсәтва хут йәк бунә,
Ча севәкә тузикьри,
Дö кәра ҏарәвәкьри.
Де тәмбәлә, беqәдьр,
Нә һәвалә, нә һогьр,
Qиз жи-жь де тәмбәлтьр.
Хәлq Wа дьчә оламе,
Дьчьн бегаре чоле,
Ле де, qиза щанк'есран,
Qәт дәрнаен жь мале,
Сьбе нәта эваре
Дәнге шәре Wана те.

Иди бһарә, тәбийәт
Хәмьлийә ча букәк.
ҺәWа хWәшә, бинщьнәт,
Ль һәр щики-хәбатәк.
Чар алийа гöл, ҏьнанә,

Хәлq чоле у зәвйанә,
Дәнге к'лама Wанә
У р'о жорда дьк'әнә.
Шŏхŏл дькьн мер у жьн
Бо звьстана чәтьн,
Шәвед дьреж, р'ожед кьн,
Ле де у qиза гьhишти
Р'әнәт малда р'уньшти...
Де дьбежә:
— Wәде хәбата мьн чуйә,
Чьqас хәбьтим, бәсә,
Э, хәбат чи мьнр'анә,
Әз иро сагъм, сьбе
Иди гор'а хWәдамә.
Кәтани звьстане
Әзе hәрмә We дьне.
Qиз дьбежә:
— Әзә гŏльм у бhар,
Гŏла пьртьр әз наздар,
Кŏлилка бәр кевьрьм,
Әз hәй вьрьм, hәй Wьрьм,
hәй әз чьним у бьрьм.
Кәлбәт әзә назькьм,
Бәр тәве тәйах накьм,
Кәта звьстана те,
We хWәзгиние мьн жи бе.

Те hавина баргьран,
Дьхәмьльн дәшт, зозан.
Ле де у qиз малданьн:
ЧаWа кьртан у щущук
ХWәра р'әнәт галдьдьн
Нава hелина нәрмьк.
У тәмамйа hавине
Пал дьдьн щи-нвине.
Де дьбежә:
— Э, р'ожед мьн hьндькьн,
Әзе тәзә шŏхŏлкьм...
Йа мьн иди лап бошә,
QәWат, таqәт нәмайә,
Wa сәре мьн hа дешә,
Кәтани звьстана те
Мьрьна мьне жи дьhа бе.
Qиз дьбежә:
— Дә, әзе жи зутьре
Иди хWәр'а мер бькьм,
Ча хатунәкә торьн,
Кŏ аqьлә, р'ьндькә,
Йа ŏса к'а чь дькә?

Те паиза р'әнг ле зәр,
Кәзар әмиш, кәзар тә'м,
Хәлq тәмам дьчьнә дәр,
Дьхәбьтьн әW бе хәм.

Дьле Ꞩана әшq у к'ән,
Дьхәбьтьн шәв у р'ож.
Ле де у qиз малданьн,
Сәри ль Wан дьбә дож,
У ль һәвдӧ мә'нәнә,
Бо аве шәр'е wанә.
Де дьбежә:
— Qизе, нә әз бьәщим,
Әз хере тә нәбиньм,
Нә әз жьна мәзьньм,
Тӧ чь тини сәре мьн?
Әзе ве зьвьстане
Бьмрьм һәрьм Wе дьне,
Мал жи тәр'а дьминә...
Талаша qизе нинә,
Wа нәйньк дайә бәр хWә,
ЩаW у сйаWа де дьдә,
Мә'не хWә сәр ледьдә.
— Әз кәйрана лаWке хWә...
Чи мьнр'анә һолка тә...
Бьньһер'ә, чь рьндьм,
Ч'әвр'әш у бәжнбльндьм,
Ҝәтани зьвьстане
Әзе ә'сә мербькьм,
Бал мере хWә дәрбазкьм.

Р'ожәке жи ль wан һат
Зьвьстана сӧр'ә-сар.
Дәшт у зозан тәв һлат,
Нә мәщалә, нә стар.
Һәрдәр ба у багәрә,
Ль сәр ханийа дьгәр'ә,
Дәри, к'ӧләка дьгрә.
Нә дйа qизе дьмьрә,—
П'есира хWә хласкә,
Нә qиза де мердькә.
Жь к'әне зьвьстане
Кӧлйне qәрqаш дьбарьн,
Нәрм р'удьнен сәр ә'рде,
Ча кӧлавәки сьпи
Бьн п'йиe мәрийа р'ахьсти.
Щарна һерс ле р'адьбә,
Һу дькә, ба, багәрә,
Дькә гӧжин у вззин,
Ча һәспе бе гәм у зин,
Wа дьк'әвә нава гӧнд,
Дәри-бащйа дьк'ӧтә,
Дькә һәWар, һеWьрзә:
Хәма хәлqе нинә qәт,
Щие Wан гәрмә, бемьнәт.

Ле мала де у qизе
Буйә ә'йни щие бузе,

Маләкә вьк у вала,
Ча һелина сәр дара.
Нә сәргинә у нә дар,
Нә нан һәйә, нә жи ар,
Нә ре кәйә, нә ашван.
Дьԛьнщьльн ль сәр һәв,
Зӧлма гран ль бәр чәв.
Ԛәрьминә дәст у пе,
Кьрин жь Ԝана нае:
Де у ԛизьн, хәма ке?
Ԝан сар дьбьн дәст у пе,
Илащбьри радьбьн,
Торба хԝәра һьлдьдьн,
Жь мале дәртен дәрва,
Дьчьн мале щинара,
Һуйи дәсте хԝә дькьн
У жь Ԝана пьрс дькьн:
— Әм бәхте ԝә, ща бежьн,
Рожед һан ԝе дьрежбьн?
Әм һесире ньшанә,
Рйа башаге кижанә...?

МԚАМЕД КӦРДАЙӘ БӘНГИТИЕ

Кламе ԛиза бәнги

* * *

Ах бәнгийа тә гәлә кур бу,
Гӧлийе мьн жи гәлә һур бун,
Сәр Ԝан гӧлийа әз мьжул бум,
Хорт дәрбаз бу, әз әглә бум...

* * *

Әз назькьм, назәдарьм,
Әз дәндька нав инарьм,
Ньзам назийа хԝә ке кьм?

* * *

Ло, ло, ло, ло,
ЛаԜко, бәжна тә
Тарькана
Нава рәза,

Мьне к'ола
Ав те нәза,
Этим, майи
Бей Wан пәза,
К'ане кәспе
Тәйи бәза?

* * *

Дьл, тӧ нәфьр̄ә,
БадиһәWа,
Нәкә тари
Мина шәва,
Нәкә һәWар,
Нәкә гази,
Жь рӧке мьн
Бәләнгази
Гәло дьло,
Чь дьхази?
Тӧ чьqаси
Бьк'әли хWәда,
Те һе бәрк'би
Qалбе мьнда,
Чьма кәртьм
Дьви бинтәнг:
Нә тә жь мьн
Фр̄анд хәW, р̄әнг.

* * *

Баре сьвьк
Нәкә гьран,
Нәвә qиамәт,
Нәвә хьрав,
Әз дьхWәзьм
Дьло, щано,
Wәки кәртьм
Тӧ бьгәр̄и,
Һа бьр̄әви
Пәй хәзала
У qә нәгри,
Ә'мре хWәда.
Мина бәрфе
Тӧ бьнәли,
Мина кӧнщийа
Тӧ бьqәли,
Wәки һарби,
Чола к'әви
У нәхWәше
Кәвт салаби,
Диса жь мьн
Хьлас наби...

КЛАМЕ ХОРТЕ БӘНГИ

* * *

Дә, ле, ле, ле,
Әз хәрибьм,
Әз рәбәне
Qиза дәлал,
Әз бәнгимә,
Тӧ кәс бәнгийа
Мьн навинә:
Wа әм жь һәв
Зәфи дурьн,
Орта мә жи
Чәпәр, сурьн.

* * *

Ле, ле, ле, ле,
Ах дьле мьн
Нәлә—нәлә,
Тӧ кәсира
Накә галә.
Бьн пәрдейә,
Кәс навинә,
Кӧ чь агьри
Мьн дьхинә...
Дә йар wәрә,

Әз хәрибьм,
Әз хәрибе
Нә ль вьрьм.
Кәсиб һатьм,
Бәнгие бьвьм.
Әз бона тә
Чәнгә львьм—
Wа хәриб жи
Әве бьмрьм...

* * *

Тӧ харьна
Хас һӧрмиани,
Тӧ какьла
Рәш гузани,
Тӧ мәкләма
Qәнщ дьлани.

* * *

Тә әз кьрмә
Дәзмаләке,
Зәнде дәсте
Хwә аландьм,
У сәр чйае

Әләдаге
Тә шики къвш
Wа чъкандьм...

* * *

Ах, дьле мьн
Зәф бинтәнгә,
Һа шәр дькә,
Дәw у дәнгә,
Мина бәрха
Кәр у гежә:
Сәр зьнара
Хwә давежә.

* * *

Дьле рәбән,
Тә чь qирин,
Тә чь һәwар,
Әз кьрьмә
Йәки бәтнал,
Тә жь мьн бьр
Таqәт у кал,
Рӧне мьн жи
Тә бьр у хwар.

* * *

Чардоре мьн
Сосьн, рьнан,
Гь канинә,
У гь зозан:
Гӧл—сосьн—
Һәр дәр бәстьн,
Дьле рәбән
Бумә машоq,
Тә наwәстьм.

* * *

Кӧлилке ал,
Тәйр-туйе бәдәw,
Канийе зәлал,
У һун, пәзе
Бе зар-зман,
Wәллә-бьллә
Әз бәнгимә.
Кәвьр-кочък,
Чйа у бани,
Бае һеньк,
Әз бәнгимә,
Дьле мьн тәв
Кӧл, бьринә...

* * *

Дә ло, ло, ло, ло, ло, ло,
Дә ло, ло, дьло р'әбәно,
К'оча бар дькьн
К'оч qәт бар набә,
К'әла дьле мьн
'Ах иро р'абуйә,
Агьр у алав
Аwа пе гьртйә,—
Һа дьшәwьтә
Тŏ чарә набә.
Баре дьле мьн
Әw зәф гьранә,
Wәрә, к'афьре,
Агьр ле бәрдә,
Баре дьле мьн
Бьла валабә,
Һа ба ле р'абә,
Кŏ дьл сар нәбә.

МЕР У ЖЬН

1

Аwа, нава бажарәки
Мерәк һәбуйә у жьна wи.
Аqьле хwәва жьнә сәрwер.
Qŏльхчйә мерьк у щабдар,
Бе шеwра жьне-йәки нәчар,
Малда нә хәзурә, нә хаси,
Мqим тәмие дьдә жьне,—
Шеwре нәдә йәки дьне.

2

Жьн р'уньштйә бәр п'әнщәре,
Шәре дŏ мера дьбинә:
Шәре wана-бона к'әре.
Йәк дьбежә к'әр йа мьнә,
Е дьн дьбе на, йа мьнә.
Wьр гәлә мәри топ дьбьн,
Дьбежьн, кŏ әw барьшбьн.

Ле фәйдә чь, чарә набә,
Һәр йәк к'аре дьбә бәрбь хWә.
Гава гәлә һерс дьбьн,
К'ера дәрдьхьн, кӧ һәвхьн,
ӘW жьньк иди тап накә,
Р'е нишани Wана дькә.
Дьбежә:
— Нәбу, брангно, нә һәqә,
Шәр'е ӧса чь лаиqә?
We к'әре бьвьн бьфрошьн
У qимәте We нивикьн.
Тәва хWәш те шеWра жьне,
Шәр дьтәмьрә We дәме.
Кәре дьбьн у дьфрошьн:
Ль һәвһати у барьшьн.
Вәдьгәрьн, ле сәрхWәшьн.

3

Чәнд сәкәт дәрбаз, мере жьне те
У чаWа шеWра жьне дьбьһе,
Гәлә һерс дьбә, хWәда дьк'әлә,
Дьбежә:
— Бәр чәвед тә чь малда бьһайә,
Һьлдә у һәрә мала баве хWә.
Жьньк к'ур-дур дьфькьрә,
Агрйе аqьле We тьшки дьбьрә.

Мерра дьбежә,—We йәqин һәрә,
Ле жь мере хWә тәWәqә дькә,
Кӧ әW нане хWә ль We кәлалкә:
Шара пашьн әW һәвра нан бьхӧн,
Кӧ пәй чуйне жьн хәма нәкә.
Дьхӧн, вәдьхӧн, мер сәрхWәш дькә...

4

Нава файтоне, мерьке сәрхWәш
Р'әкәт палдайә сәр чока жьне.
Һешнайи, һеньк, кӧлилке бинхWәш,
Мерьк дьчә лап дьнйакә дьне.
Дәнге файтончи, зәнгьле һәспа,
Мерьке рәзайи, радькьн сәр пйа:
Әщебмайи, чәвед хWә мьздьдә
У qәт ньзанә, гәло әW к'ӧнә?
Жьне дьпьрсә
— Qиза нәщамера, к'ӧда дьби?
Жьн дьбежә:
— Qәт, әз дьчьмә мала баве хWә,
Тә хWәр'а дьбьм ль сәр глие тә:
Тә бьһатьр мьн тьшт нәдит малда,
Мьн бь дьл тӧ дити у хWәр'а һьлда...

ЗӘЛУЛИ

Дӧ гӧлед бәдәw һәма ӧса дьчълмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве wеда тжи меван бун, хwәра к'еф дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бльнд хәбәр дьдан, дьк'әнйан, дьхwарьн у вәдьхwарьн.

Жь к'әла дьле хwә әwе иди тап нәкьр, фәсал жь мал дәрк'әт чу тәwле, к'әтә нава мьтала. Бәдәwйа хwәва әw тәе бьгота гӧләкә хасбахчә бу. Ле к'әсәрәк дьле wеда һәбу. Жь хәма гьран р̌ож бь р̌ож дьчълмьси.

We дәме кьнщед wейә хасә-qӧмашә р̌әнг-р̌әнги у хәмлед wейә бһа жи qәй бь зәлули һәвр̌а ньфьри сәбәбк'ара дькьрьн.

Дӧ qол зер̌е бәр әнйе, гӧстилед зер̌, qәрәфила дӧнздә п̌әри, базьне зивә-зерк'ьлдаи, к'әмбәрәкә зив пьште к'ӧтай у гӧһаред һәрдӧ гӧһед wеба дардакьри, ль бәр ч'әвед we һежәй шаики нинбун.

Кәзйие һур вәгьрти навмьла we хәмьландьбун. Р̌ишие шәр̌а дак'әтьбун сәр әнйе. Хала бәдәw сәр гәрдәне дьһатә бәр дьле we у тьре р̌амусан дьда сурәте wейи нарин.

Жь ч'әвед wейә р̌әш, әмьрва тжи, минани дӧ гасед зивә-зерк'ьлдайи, һесред гьрә-зәлал дьһатнә хар.

Левед к'агәти ль сәр һәвдӧ дәрһәqа хәма бәдәwе һәвр̌а дькьрнә пьтә-пьт...

Гӧла бәдәw дьчълмьси.

Дор бәдәна топкәкә незик, кәрие пез бәлабуйи ширьн-ширьн дьчерйан. Тәе бьгота пәз аwqас һешнайи у кӧлилк дьчьни бона хали-халичед щьһезе бәдәwе.

Шване бәр пез хортәки бәжнбльнди ч'әвр̌әши смелqәйтан, ӧса зәлул бу, тәе бьгота алики щәгәра хwә һьштьбу бал бәдәwе. Ап̌ьнщие р̌әш сәр навмьла хwә һьштьбу бал бәдәwе. Ап̌ьнщие р̌әш сәр навмьла хwә һьштьбу...

Хорт бона we бәдәwе дьчълмьси.

Шәде зәлулйа бәдәwе,—тәwлә у хәмле we бун. Ле шәде дәнгбеже ч'йа,—тәбийәт у кәрие пез. Әwана кәйра һәвдӧ бун, ле... бефәйдә.

Дӧ гӧлед бәдәw һәма ӧса дьчълмьсин.

Бәри эваре бу.

Мала баве wеда тжи меван бун, хwәра к'еф дькьрьн, ша дьбун, бльнд-бльнд хәбәр дьдан, дьк'әнйан, дьхwарьн у вәдьхwарьн...

ӘЗ НАВЕ ТӘ ҺЬЛНАДЬМ

К'аwa к'öбар, әз наве тә һьлнадьм, Wәки хәлq сöр'а дьле мьн пенәкәсә. Р'еч'а орта дьле мьн у тәда жи бь ньсрәти хWәйдькьм нава п'әрде дьле хWәда.

Гава дьбьм илащбьр'и, жь мал дәртем, дьчьмә щики хәWлә, бохче дьле хWә вәдькьм, наве тә сәд щара дьWәк'линьм, дьле хWә р'әкәт дькьм.

Бь тәхмина мьн хәWеда наве тә һьлдьдьм, дйа мьнә пир дьбьһе. Ләма жи гава меван тенә мала мә, әз дьчьм тәWледа р'адьзем.

Тә нав у нöба хWәва әз дьлбьрич'дар кьрьмә. Хәлq дьбежә дәрмане дьл һәйә, ле әз р'әбән Wи дәрмани нькарьм дәстхьм.

К'аWа к'öбар, әз наве тә һьлнадьм, Wәки хәлq сöр'а мьн пенәкәсә...

КӘВЬРЕД НАС

Һе ль бәр ч'әвед мьньн әW кәвьред нас у Мразе гöндие мә.

Наве гöнде мә Qуч бу, дьбә бона We йәке, Wәки нава кәвьр-кöчъкада әW һатьбу шенкьрьне. Кафа нәWале ч'әнд кәвьред мәзьн хWә зәльqандьбунә һәвдö' мәри търе жь нәWале дьтьрсйан. Wанар'а дьготьн «Кәвьре буке».

Мәзьна дьготьн, гәлә бук у жьна сәр wан кәвьра хWә жорда авитьнә...

Ле талаша мә ниһбу. Мә мьqим Wедәре Wә'де хWә дәрбаз дькьр.

Нава Wан кәвьрана е к'әвьзгьрти һәбун, р'әнге хWәва спи йане к'әск, минани к'әфа вьшкбуйи бун.

Әм дьчунә Wедәре. Һәвр'а дьк'әтнә ләще, мә туйи сәр Wан кәвьрана дькьр, пе кәвьрәки ч'ук зу-зу аqас дьбьр—дани, алики дьWәстйан, алики жи иди дәвед мә зьһа дьбун, бь Wи щур'әйи мә һьнә чедькьр, нәйнукед хWә дьхьст—дьбунә «бук у зә'ва».

Мразе Хәло шване гöнде мә бу. Хортәки готьна тә бәдәW. Шәмаqиед р'әнг-р'әнги дьда дора к'олозе

xWə, ришйе кʼижана дькʼэтьнə сəр əʼнйа Wи. Qьмə мьqим кʼеләкева дардакьри, гопаләки спи дестда, нерәмутк һәрдŏ алйава песира архальʼʼе Wи резкьри.

Əwи чаWa кəрие пез дьбьрə чере у дани дәна, сәр Wан кəвьра рудьньшт блуре дьхьст, пәз дьчу чере у дьһат берийе, əW жи хели Wәдә дьма, чәнд кьлам жи дьстра, радьбу дьчу пәй пез, ле Wәхте берийе дьчу мала xWə.

Иди чәнд сал бу Мраз əW йәк xWəpa кърьбу хәйсәт.

Ле әз Wи чахи сьвьк бум, сәр нәдькʼэтьм, гәло шаре дьле Мраз чь бу? Əwи чьма аqас дьлшәWьти дьстьра? Щарна мәри дьгот qәй дьгрйа.

Әз сал бь сал мәзьн дьбум. Чьqас мәзьн дьбум, аWqаси блурлехьстьна Мраз, мqам, хәбәред кʼламе Wи, һеди-һеди мьнда агьр-алав у нәрәнәти пешда данин. Ньзаньм мәнә чь бу, xWәда дьшәWьтим.

Кʼи занә, дьбә əW кəвьрана иди тәп бунә нава нәWале, ле мьн тьре əW һе дәWса xWәданьн, Мраз жи минани бәре, чаWa тәйре симьрʼ кʼŏбар руньштийә сәр Wан кəвьра, бьлуре дьхә.

Кəвьред нас у шькле Мраз һе бәр чʼәвед мьньн...

ЩАБА WE

Мьн гәлә шəвед бехәW дәрбазкьр, гәлә кʼламед дьлшәWат авитә сәр We у стра.

Паше qраркьр сŏра дьле xWə əссə жера бежьм.

Рʼожәкә бһарейә xWəшə-нәбиркьри, кьнще Wейә тәзә ле, минани Wәрдәкәке Wеда дьмәшйа, дьһат. Мьн щуракʼи xWə вәшарт у бесәбьр чардоре xWə дьнһери,— гәло кәс мә навинә? Гŏндиа кʼаре xWə дькьрьн бона дәркʼәтана зозана.

Əм расти һәвдŏ һатьн.

— Тәwәqә дькьм, бьһелә чәнд глйа тәра бежьм, сŏра дьле xWə бьдмә дәр, хәма xWə сьвьккьм.

Əwe авру да мьн у гот:—нһа Wәде мьн тŏнә, тŏе сьбе бежи.

— Бәхте тәмә, нәсабкә иро дәрбазбуйә, сбе әз расти тә һатьмә.

Əwe тәне авруйе xWə щвандьн сәр һәв у гот:— щаба мьнә иро нәсабкә щаба сбе у йа дŏсбә.

Ах, назе We әз лап пәрьтандьм.

Жь we роже шунда хәме мьн һе зедә бун.

Мьн гәлә шәвед бехәW дәрбазкьр, гәлә кламед дьлшәWат авитә сәр we у стра. Мqим һивийа we бум, щики хәWлә расти we бьһатама у мьн сӧра дьле хWә жера бьгота...

ШЬВЬК

ЧаWа щарна йәк жь к'ома мәрйа сьл дьбә, дьчә алики хWәра дьсәкьнә, аһа Wи гӧндида жи, сәр мьле чәпе маләкә ӧса тәк һәбу.

Дә, хWәстьна дьле әвдайә, һьлбәт малхWе мале Wәде хWәда жь гӧндийа нәразибуйә, йане жи бь мә'нәкә дьн Wедәре, рәх гола гӧнд, хWәра авайик чекьрьбу.

Ава we голе жь гӧнде щинар пәрәти данин. Пәрә топ дькьрьн, дьданә мәзне Wи гӧнди, Wәкә нәвтекедӧда щәWеvа ав дьһат дьк'әтә голе, һәми ава бәрф у баране жи сәрдә зедә дьбу, ле ава вәхWәрьне гӧндийа пьщтава, һәйло жь щие дур данин.

Роже әW гол qәт хали нәдьбу. Пәз-дәWаре гӧнд тәмам жь голе ав вәдьхWәрьн. Һри, палас, әрмәни, тер у хӧрщ Wедәре дьһатнә шуштьне. Зара сьбеда һәта роавае рәх голе хWәра дьлистьн.

Ле бу шәв, хенщи мәрийе we мала тәк у нәйWане бәрәдайи тӧ qул у бәндә, тобәбә, Wандәра кьвш нәдьбун, дьтьрсйан. Дәрһәqа we тьрседа гӧндийа һәр кәси гьлик дьгот у әW йәк ӧса Wанра бубу хәйсәт.

Р'ожәкә бьһарейә хWәш бу. Дәрва wитә-wитә чвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, qариңqирина заре гӧнд бу, әWана тәв хәмле тәбиййәтера ша дьбун.

We мала тәкда жьнәкә щаһьлә п'оркӧришки, дәст у п'ие we пе шьрите qаим гьредайи, минани Wәрдәкәкә басклешкәсти к'әтьбу әрде, курә-кура we бу. Сәр әрде шьвькәкә шкәсти авити бу. Р'әх жьньке мерәки әрһәдәйи ру дьрежи у спи, е бәлабубун сәр синг у бәре Wи, тәе бьгота qәй әWи п'остәки сьпи дабубу бәр хWә, чәвед Wи бәльqи у хунева тъжи, шьвькәкә жь гәрмашьве дестда, минани гак'увики нар бь бринкӧщуми сәр жьньке кърьбу, пе шьвьке дьк'ӧта, «щьне дора We дьхьст, кӧ же бьрәвийана».

Жьньк жь дәрб у эша шьвьке дьнәлйа, хWә дьп'әрьтанд. Минани мәрие та пе гьрти дьрьщьфи. Чәхкә-чәхка дәв у дране we бун, ле мерьк дәсте хWә же нәдьк'шанд. Дранед хWәйә сәдәфва жьньке qәй дьхWәст әрде вәчьрә, глие саро-баро дьгот, искә-иска we бу, дьгьрйа. Лава у дӧа дькьр, ле тӧ кәс нәдьһат һәWарйа we. We роже мерьк гәрәке шьвька дӧда жи Wеда бьшкенанда, паше «хәбата» хWәйә we щаре к'ӧтакьра. Ле гәло әW шьвьк жь йа әWльн qаимтьр бу нәдьшкәст, йане мерьк иди Wәстийайи бу?

Зутьре мерьк расти жи Wәстийа, хWәст qасәке бина хWә бьк'ъшинә. Незики жьньке бу, гӧһе хWә да бина хWә бьк'ъшинә. Мерьк бәр сәр нәфәса we-әwе бина хWә дьк'шанд. Мерьк бәр

хWәда гот: «На, кьвшә же дьрәвьн, ве мәһеда we qәнщбә», у дәрк'әт чу дәрва, нава һәWа тәмьз.

Wәдәки шунда мерьк һат, кӧ «хәбата» хWә диса дәстпекә, дит жьньк бельпатә. Qуз бу, дәсте хWә дани сәр әнйа we, ньһери, нәфәс тәхмин нәкьр, тӧ сәрәдәри ле нәкьр.

Мерьк вәщеньqи, пашда чу...

Гава дәри вәкьрьн, тирьнща тәва бһаре тәва зутьр хWә авитә сәр щьниазе жьньке, чаWа һәWарһате we. Хуна дәве we сәр әрде гол бубу, минани щәгәр мабу.

Мәһәке зедәтьр бу, чаWа нәхWәшәкә гьранк'әти, әW анибун бәр ощаха шех, Wәки qәнщкьра...

Р'ожәкә бһарейә хWәш бу. Дәрва Wитә-Wита чьвика, тәйр-тәйрәда, к'алин-мккина бәрха, кара, qариңqирина заре гӧнд бу. ӘWана тәв хәмле тәбйәтера ша дьбун...

ГЬЛИАВА БЕЖӘ

— Хорте дәлал, рәща дькьм, незикби у гӧhе мьнда бежи wе, чь кӧ пе блуре дьди дәр, рәнәтие нади мьн.

— Сәбра дьле мьни сеwи, сӧра дьла гьлиава чәтьи те готьне, хәлq wе бьзанбә, бьhелә хwәда бьшәwьтьм.

— Кафьр, бе рәhм, гӧне мьн чьйә тӧ щәгәрә мьн хьраб дьки? Незикбә, гӧhе мьнда бежә...

— Стәйрька әмре мьн, чаwа незики тә дьбьм, зар у змане мьн тенә гьртьне, әз дьвьмә йаки беилащ.

— Нә тӧ ньше сәре мьн дьби, хәлq ве йәке те дәрдьхә, гьдио, незикбә, гӧhе мьнда бежә.

Ах, тӧ мьqаме блура мьн, орта мьн у тәда гәләстру hәнә. Әгәр мьqаме блура мьн рәнәтие нада тә, әзе бьлуре тӧбәкьм, ле рьнд бьзанбә, әв йәк ангори мьрьна мьнә...

— Хорте дәлал, рәща дькьм незикби, гӧhе мьнда бежи wе, чь кӧ шәв у рож пе бьлуре тӧ дьди дәр у рәнәтие нади мьн...

ГАВЕД ӘWЛЬН

Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Ле чаwа дьбежьн, гава мьн «әмьр дьранед хwә хьст», иди пенәсйам, дьнйаеда жь нәму тьшти ширьнтьр чйә.

Бе зара дьнйа валайә, маләкә хькә у халйә, әмре мәрийа жи пучә. Бь тәгмина мьн әзи растьм.

Чь кӧ әмьрда мьн ль бәр чәвед хwә дәрhәqа хәлqеда дитйә, хут ӧса жи hатйә сәре мьн. Чаwа щарна мәрие мәзьн зарара әw жи дьбьн зар, нәси у дәрбазкьрьна хwәйә бьчукие бир тиньн, qасәке дьле хwә рәнәт дькьн у хwәзла хwә тиньн, кӧ щарәкә дьн бьчук бьн. Ле тӧ wәрә бьньhерә, кӧ тәбийәте әw мәщал надайә тӧ каси. Wәдәки әз гәлә дьфькьрим, гәло дьнйаеда жь нәмушка ширьнтьр чийә?

Гава зарӧ бе хәм, бь кеф у әшq, ширьн дькәньн у хели wәхт жь wи кәни әwана нькарьн хwә зәфтькьн, тӧе бежи qәй бhар вәбу, гӧл у сосьн дьбарьн, hәwа дьбә щнәт. Ле гава дьгрин у тӧ чьqас жи тей wәдә бәр дьле wана әwана диса йа хwә дькьн у хели wәдә

дәнге xwә набьрьн, тöе бежи qәй әрд у әзман һәв дьхьн, мьж у думанә, ба у бобәлиск рабуйә, qәй тәйрок у баран дьбарьн, зиWин дьк'әвә меша.

Зар'о рожед әWльн, Wәхте нанхарйнейә Wи Wәхти, гава һе ньк'арә бе к'омәкдарйа мәзьна тьштәки бьхWә, кәвчи йане тьште харьне дьбә нә кö дуз дәве хWә, ле дьбә бәрбь сурәт, чәна хWә, йане бәрбь лева жорьн, йане жерьн, чьмки һе һини рйа дәве хWә нәбуйә.

Ле гава зар у змане Wана тәзә вәдьбә, тәзә дьрана дәрдьхә? Йане нава маледа чалоп'е дьчә-те у минани кәвотка qьбә-qьба Wейә. Ле гава бь зманәки шкәсти у тьл анщах дьбежьн «д а е», «б а в о»...

Ле гава әWана гавед хWәйә әWльн давежьн у һәрдö дәсткьнгед хWә дьрежкьри дьчьнә бәр бь әмьр... Чәтьнә We дәqәе мәри бьзанбә гәло әWана дьхWазьн бь гавед хWәйә әWльн һәрнә кәмеза де у баве хWә бьшекьриньи разибуна хWә бьднә Wана, йане дьчьнә бәрбь кәмеза әмьр... Ле нә хWәзьл гавед мьнә әWльн, чьмки мьн де у баве хWә нәдитйә, гаве мьнә әWльн жи паше әз бьрьмә бәрбь дö шәр'е мәзьн.

ЧаWа дьбежьн, кәнге мьн «әмьр дьранед хWә хьст», иди пенсйам дьнйаеда жь кәму тьшти ширьнтьр чйә...

ДЬЛ НАЕ КЪР'ИНЕ

Гöндийа наве Wи данибун Qәрое нәWерәк. Бона ве йаке баве Wи хатре гәлә мәрнйа дьк'әт, ле бефәйдә бу, щийе башqәда хәлqе диса йа хWә дьгот.

Р'ожәке Qәро тәви баве хWә, чәнд гьрә-гьре гöнд чун әWе нишанкьн.

Һәрдö алийава п'әйе Wи у We дьдан. Мәри дьго qәй әшйаки п'рqимәт дьк'рин, йан дьфотьн. П'әйе Wи öса дан, öса мәзьн кьрьн, тәе бьгота дьнийеда нава әвда хорте минани Wи qочах, хәбатньз, мерхас, к'әмал нә буйә, нә жи We бьбә.

Qәләнәки готнә тә һатә бр'ине. Ле әмьрда әWи у әWе һе qәт һәвр'а хәбәр нәдабун, нәньһер'и We йаке, Wәки әWана гöндие һәв бун.

Йане жи We чь хәбәрда, әдәте дьне бу, чаWа хәлq, öса жи әW гәрә бьзәWьщийа, әW йака шöхöле баве Wи бу, We к'е бьхWәста у чаWа бьхWәста, һәми һәбуна баве Wи бекәсаб бу.

Ниве шәве бу, ле гьрә-гьра һе дьхарьн, вәдьхарьн, бльнд-бльнд хәбәрдьдан, ша дьбун, дьк'әнйан

Ле бу йа wи, хәwа мират хwә qаим ле аландьбу, чаwа кӧлилкәкә шкәсти ль сәр к'оке, сәре wи дьнәжанд, дьбьр-дани. Иди илащ тӧнәбу, чәвед wи хwә-хwә дьһатнә гъртьне. Баве wи әw бьрә к'еләка хwә да ґруньштандьне у пера жи щарна һерса qаим дьqӧрчанд. Әw ньшкева сьлбуйи жь щие хwә qолоз дьбу, чәвед хwә вадькьр, бе нәмди хwә мәрийа дьньһери, щаркә дьн чәвед хwә дьгьрт.

Чәнд рож к'әтнә орте де у баве wи гәлә чәрәз у һур-муред дьн жера дагьртьн.

Кьнще тәзә ле, хӧламе мале да пәй хwә у чу мала хәзуре хwә. Дәстәк ль сәр qаба qәмейә зив-зер кьри, дәсте дьнва сьмеле хwә qӧрә ба дьда. Хәзуре wи малда нинбу. Ле хасйа wи, гава әw дит, тӧе бежи жь пәре әзмин фьри һат ль пешийе сәкьни, әнйа wи рамуса, минани мьришка кьртани бу кьртә-кьрта wе, һа хәбәрдьда, һа ша дьбу.

Хасие һекәрун чекьр, зоре дьда wи, кӧ вәнәкьшә, бьхwә.

Ле бука щаһьл гәлә пьрчукьри бу. Хасйа wи чу дәрва, әw у әwе манә тәне.

Әwи сьмеле хwә ба да, бьн чәвава буке ньһери. Әwе тӧ кәнйа, наве we да у бемьнәт незики we бу. Әwе хәщаб нәда у әw wеда qайм дәвда.

— Qизе, мьнра буктие нәкә...

Әwе бәре хwә жи wи гӧһаст,

— Ә'вда хӧде, чь ль тә qәwьмийә?

— Кәwаса мьн тәра тӧнә.

— Чьра?... Мәнә чьйә?

— Ӧса.

— Һьлла, дә wәрьн ахьрйа мьн у ве бьньһерьн...

Әw ләзәки тәвһәв бу, хwә ӧндакьри, ньзанбу чь бьгота.

— Qизе, чьра баве мьн кем qәлән дайә... чьра әз дәствала һатмә, әре?

— Әз нәwща qәлән у чәрәзе wә ниньм.

— Ле нәwща чьйи?

— Әз нәwща хwәстьна дьле хwәмә.

— Qизе... тәра дьбежьм рӧне мьнра нәлизә... У щерьбанд бь зор әwе рамуса. Әwе диса әw дәвда, жь хwә дурхьст.

— Фәмкә, нәwаса дьле мьн тәра тӧнә, тӧ wә дьле мьн жи нәкьрийә?

— Пәй, мала тә авабә, ӧсанә тӧ һаж пе тӧнәйи, кӧ мә qәлән дайә у тӧ кьрийи.

— На хер, wә дьле мьн нәкьрйә, qимәте дьл тӧнә, дьл нае кьрине...

Бук дьгьрйа.

Пәй we йаке чәнд щара жи әw тьвдарәке мәзьн хәва чу мала хәзуре хwә. Ле бука щаһьлә-бәдәw,

мәкә гьранва, минани хәзаләке мqим же к'уви дьбу,
Әв сöр'а wан тö кәсәки ньзанбу.

Р'ожа дәwата wи чәнд дәст дәф у зöрнә ледьхьстьн, гьшк хwәр'а ша дьбун.

Кәwар к'әтә гöнд, wәки буке тәwла баве хwәда хwә дарда кьрйә, хәньqйә.

Гöндийа наве wи данибун Qәрое нәwерәк,

СӘРӘЩӘМ

	Р'у
Әз у бьлур	3
Партиа	5
Ленин у әдлайи	7
Кәсрәта мьн	10
Шәвәрәш	13
Клама мьн	15
Wәтән	19
Дö бра	22
Дәнг у бәсе Wәтәне мьн	25
К'омева дьчьн тәсәлийа дьне	26
Сала тәзә	32
Qьса баво	35
Wәтәне мьн	47
Анмәде Хани	49
Шайир у муса	56
Шьвәдарәк дәсте мьнда	63
Шайир, нә тöйи к'лита дьла	64
Бона мьләте мьни биркьри	65

Мьн дит кани, гӧл у сосьн 66
Тәбийәт тӧ тьмайе накә 67
Жь зарготьна щьмаәта кӧрда 68
Мьн чийеда һьшт к'алина бәрха у мийа 69
Пьрсин шайир, дьчи 70
* * * 71
* * * 72
Бһар 73
Де у qиз 75
Мqамед к'ӧрдайә бәнгитие 81
Мер у жьн 89
Зәлули 92
Әз наве тә һьлнадьм 94
Кәвьред нас 95
Щаба Wе 97
Шьвьк 99
Глиава бежә 102
Гавед әWльн 103
Дьл нае.кьрине 105

Усьве Бәк'о Бәк'ойев

Нәсрәта мьн

Р'едактор Ферике Усьв
Шкьлчи Ан. Гаспарйан
Р'едакторе бәдәwәтие Р' Бедросйан
Р'едакторе техникие В. Галстйан
Коректора контрол Э. Бәк'ойева

ВФ 05541 тәмбә 176 тираж 500

Бона нәшьркьрьне һатийә спартьне 19/I 1963 с.
Бона чапкьрьне һатйә qолкьрьне 12/VI 1963 с.
К'аҕаз 70×108 1/32, бәлге нәшьре 2,8 бәлге мәнгәне 3,5
Бьһа 24 к.

Нәшьрхана 1-е йа Идара һайполиграфһрате, Ереван,
соqаqа Алавердйан № 65.